

Ia Pellinen

"Kiitos, tää oli kivaa!"

Helsingin kulttuurikeskuksen Kanneltalon taidetoiminto-
kokeilut Sitratorilla

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurituottaja YAMK

Kulttuurituotannontutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

21.3.2017

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	la Pellinen "Kiitos, tää oli kivaa!" Helsingin kulttuurikeskuksen Kanneltalon taidetoimintokokeilut Sitratorilla. 78 sivua + 2 liitettä 21.3.2017
Tutkinto	Kulttuurituottaja YAMK
Koulutusohjelma	Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma
Ohjaaja(t)	Lehtori Leena Björkqvist
<p>Tämän kehittämistyön on tilannut Helsingin kulttuurikeskuksen alueellinen kulttuuritalo Kanneltalo. Kehittämistyön tavoite oli tutkia Kanneltalon mahdollisuuksia vaikuttaa talon seinien ulkopuolelle suuntautuneilla kulttuuritoiminnolla lähialueen nykytilan parantamiseen. Lisäksi tavoitteena oli selvittää sitouttaako nämä toiminnot lähion moninaiset asukkaat Kanneltalon toimintaan mukaan. Kehittämistyön aihe oli noussut alueellisesta tarpeesta kehittää Kanneltalon lähiympäristön nykytilaa, erityisesti Kanneltalon läheisyydessä olevaa Sitratorin viihtyisyyttä.</p> <p>Kehittämistehtävä toteutettiin tutkimuksellinen kehittämistyö näkökulmana. Lähestymistavaksi valittiin tapaustutkimus. Toimenpiteinä olivat Kanneltalon lähiympäristön nykytilan kartoitus ja tutkimusaineistoa kerättiin kvalitatiivisten menetelmien, kuten erilaisin haastattelumenetodein, haastattelun ja havainnoinnin yhdistelmin, jalkautumisten ja benchmarkingin avulla. Työn teoreettinen viitekehys oli sosiokulttuurinen innostaminen.</p> <p>Tiedonkeruusta nousi esille, kuinka erilaisia näkemyksiä eri asukasryhmillä oli Kanneltalon läheisyydessä sijaitsevan Sitratorin viihtyvyydestä. Pääosin asukashaastatteluissa korostui Sitratorilla tapahtuvan julkisen päihteidenkäytön häiritsevyys. Kulttuuritoiminnan ja tapahtumallisuuden lisääminen Sitratorille nousi vahvasti eri asiakasryhmien yhteisenä toiveena. Lisäksi torin betonilähiölle tyypillistä yleisilmettä toivottiin päivitettävän julkisilla maalausteoksilla. Sitratorin viihtyvyyttä lähdettiin parantamaan kulttuurin saavutettavuuden ja osallistumisen lisäksi torin maalausprojektein.</p> <p>Kehittämistyön tulokset eli kulttuuritoiminnan lisäämisen vaikutukset selviävät vasta ajan kuluessa ja sitten kun kulttuuritoimintoja on Sitratorilla ollut riittävästi niin ajallisesti kuin määrällisesti. Sen sijaan Sitratorille tehty nopean kokeilun toiminnot antoivat välittömän tiedon kulttuuritoiminnan tärkeydestä ja merkityksellisyydestä erityisesti torilla paljon aikaansa viettäville.</p> <p>Kehittämistehtävän ajankohtaisuus näkyy Helsingin kaupungin ja Helsingin kulttuurikeskuksen strategisissa painopisteissä. Strategian mukaisesti toteutettiin pitkäaikaisten tavoitteiden ja linjausten lisäksi nopeita kokeiluita, joissa oli asukasosallisuus keskiössä. Matalan kynnyksen kulttuuritapahtumat ja asukasosallisuuden vahvistamiseen tähtäävät kulttuuritoiminnot on hyödynnettävissä vastaavissa lähiöissä sijaitsevilla kulttuuritaloissa.</p>	
Avainsanat	kulttuuri, osallistaminen, sosiokulttuurinen innostaminen, Kanneltalo, Helsingin kulttuurikeskus, Helsingin malli

Author(s) Title Number of Pages Date	Ia Pellinen “Thanks, that was fun!” Helsinki Cultural Centre’s Kanneltalo art workshop experimentations at Sitratori. 78 pages + 2 appendices 21 March 2017
Degree	Master of Culture and Arts
Degree Programme	Master’s Degree Programme in Cultural Management
Instructor(s)	Leena Björkqvist, Principal Lecturer
<p>This final project has been commissioned by the regional cultural centre Kanneltalo. The aim of the project was to study possibilities the centre has to affect the neighboring area positively with cultural activity aimed outside its own walls. Additionally, it aimed to examine whether cultural events commit the varied inhabitants of the suburb to the activity of Kanneltalo.</p> <p>The project was conducted with a qualitative approach method. The approach was chosen to be case study. The measures were mapping of the current state of the neighbouring area of Kanneltalo and research data was gathered with a qualitative approach, such as varied interview methods, combinations of interview and observation, implementation and benchmarking. The theoretical framework of the project was sociocultural inspiration.</p> <p>The gathered data highlighted how different the views various resident groups were regarding the congeniality of Sitratori, the square nearby Kanneltalo. The resident interviews predominantly stressed the disturbance caused by public substance abuse in Sitratori. Suggestions towards the current state of Sitratori: especially more cultural activity and events were a compelling common wish among the varied resident groups. In addition, the general appearance of Sitratori as a typically concrete suburb was wished to be updated with public paintings. The enhancement of the congeniality of Sitratori was begun by improving cultural availability and involvement, as well as painting projects of the square.</p> <p>The results of the project, i.e. the effects of additional cultural activity, will eventually become clear, when there has been an adequate amount of cultural activity in Sitratori. Yet the agile piloting done in Sitratori offered the immediate evidence about the importance and meaningfulness of cultural activity, especially to those spending much of their time at the square.</p> <p>The timely nature of the project can be seen in the strategic guidelines of Helsinki City and Helsinki Cultural Centre. In line with the strategy, long-term objectives and policies, as well as agile pilots were conducted, centering on resident activities. Low-threshold cultural events and cultural activities aimed at enhancing resident activity can be utilized in similar suburban cultural centres.</p>	
Keywords	culture, social inclusion, sociocultural inspiration, Kanneltalo, Helsinki Cultural Centre, Helsinki model

Sisällys

1	JOHDANTO	1
1.1	Kehittämistarpeet ja kehittämistyön lähtökohdat	4
1.2	Kehittämistyön toteutus	6
2	KANNELTALO, LÄHIYMPÄRISTÖ JA ALUETYÖ	8
2.1	Kanneltalo	8
2.2	Sitratorin synty ja nykytila	10
2.3	Kanneltaloon vaikuttavat toiminnot ja hankkeet	12
2.4	Aluetyö	16
3	OSALLISUUDEN HAAVE JA VAADE	18
3.1	Miksi meidän pitää olla kiinnostuneita osallisuudesta?	18
3.2	Helsingin malli	19
3.3	Osallisuus strategioissa	23
3.4	Moninainen Helsinki	24
3.5	Osallistumisen esteet	25
3.6	Mitä on sosiokulttuurinen innostaminen?	27
4	SOSIOKULTTUURISET HANKKEET MUUALLA	29
4.1	Meri-Rastilan kaupunkipuutarha	29
4.2	Maunula-talo	33
4.3	Lyonin kulttuurityönmalli	35
4.4	Tensta konsthall	42
5	SUUNNITELMISTA TOIMINTAAN	45
5.1	Jalkautumiset ja haastattelut Sitratorilla	45
5.2	Jalkautumiset ja haastattelut kaupunginosatapahtumissa	51
5.3	Nopeat kokeilut	56
5.4	Kanneltalon tapahtumatuotannot seinien ulkopuolella	61
6	TULOKSET	65
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	69

1 JOHDANTO

Lähiöiden kehittäminen on yksi Helsingin suurimpia kysymyksiä. Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen on linjannut segregaatoin torjumisen olevan Helsingissä yksi isoimmista tulevaisuuden haasteista (Kari & Kasurinen 2016, 7). Se, millainen maine lähiöllä on vaikuttaa koko asuinalueen nykytilaan sekä kehitykseen ja nämä mielikuvat viitoittavat asukkaiden omaa suhdetta asuinalueeseensa (Helsingin lähiöprojekti 2015, 9).

Kanneltalo on Helsingin kaupungin toimintaa ja kunnallisena palveluna verovaroin rahoitettua. Kanneltalo on Helsingin kulttuurikeskuksen yksi alueellisista kulttuuritaloista. Kanneltalo sijaitsee läntisessä Helsingissä Kaarelan alueella, Kannelmäen kaupunginosassa. Kaarelan alueeseen kuuluu Kannelmäen lisäksi Hakuninmaa, Kuninkaantammi, Malminkartano ja Maununneva. Alueella on yhteensä 27000 asukasta (Helsingin kaupunki 2017). Alueelliset kulttuurikeskukset sijaitsevat kaikki lähiöissä ja niitä on Helsingissä neljä. Kanneltalon lisäksi Helsingin kulttuurikeskuksen aluetaloja ovat koillisessa Helsingissä sijaitseva Malmitalo ja itäisessä sijaitsevat Stoa ja Vuotalo. (Helsingin kulttuurikeskus 2017b.)

Helsingin kulttuurikeskuksen alueelliset kulttuurikeskukset perustettiin palvelemaan erityisesti lähiympäristönsä asukkaita sosioekonomiseen tai kulttuuriseen taustaan katsomatta (Cantell, Linko & Silvanto 2005, 8). Kanneltalon johtaja Antti Mannisen sanoin alueelliset kulttuurikeskukset ovat: ”Eräänlaisia kulttuurin jakelun peruspalveluyksiköitä” (Manninen 2005, 92). Alueelliset kulttuurikeskukset tarjoavat mahdollisuuden sekä harrastaa että päästä katsomaan taidetta ja kulttuuria edullisesti. Ne myös tarjoavat taiteen ammattilaisille kohtuuhintaisia ja hyvin varusteltuja esiintymistiloja. (Cantell ym. 2005, 16.) Alueellisia kulttuurikeskuksia voidaan pitää toimenpiteinä 1960-luvulta käynnistyneeseen poliittisten painopisteiden muuttumiselle. Sanotaan, että Helsingin alueellisia kulttuurikeskuksia ei olisi rakennettu ilman kulttuuripoliittista muutosta, jolloin kulttuuripalveluiden katsottiin olevan osana suomalaista hyvinvointivaltiota. (Emt.; Luttinen 2015, 16.)

Kanneltalo sijaitsee Kannelmäen lähiössä, Sitratori-aukion vieressä. Sitratori on nimenä sikäli harhaanjohtava, että alueella ei ole toritoimintaa vaan kyseessä on ennemminkin

taajama-alueen pieni ostoskeskus. Sitratorilla on kaksi ruokakauppaa, kaksi pubia, kirpputori ja autokoulu. Lisäksi toria reunustaa toimistorakennukset, mutta toiminta ei ole senkaltaista, että ne palvelisivat perusasukasta tai ylipäättään näkyisi liiketoimintana ulospäin.

Sitratoria ei voi kuvailla viehättäväksi kaupunkitilaksi, enemmänkin se on harmaankalpean ruma. Alueen epäsiisteyden ja toria ympäröivien rakennusten ulkonäön rinnalla Sitratorin houkuttelevuutta ei paranna torilla aikaansa viettävät päihteidenkäyttäjät. Sitratori ja Kanneltalo sijaitsevat vierekkäin ja torin läpi on kuljettava, jos haluaa tulla Kanneltaloon. Sitratorin yleisilme vaikuttaa myös mielikuvaan Kanneltalosta ja heijastuu näin ollen Kanneltalon saavutettavuuteen.

"Kiitos, tää oli kivaa!" Helsingin kulttuurikeskuksen Kanneltalon taidetoimintokokeilut Sitratorilla -kehittämistyö selvittää Kanneltalon erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa seinien ulkopuolelle suuntautuneella kulttuurisella toiminnalla Kannelmäen lähiön viihtyvyyden lisäämiseen. Kehittämistehtävän tavoitteena on selvittää vahvistuuko Kannelmäen lähiön asukasyhteisöllisyys kulttuuri- ja taidetoimintojen avulla. "Kiitos, tää oli kivaa!" Helsingin kulttuurikeskuksen Kanneltalon taidetoimintokokeilut Sitratorilla on työelämän kehittämistyö. Kehittämistehtävän lähtökohtana on selvittää millaisena alueen eri asukasryhmät näkevät Kanneltalon lähiympäristön nykytilanteen. Kehittämistehtävä toteutetaan tapaustutkimuksena, viitekehys on sosiokulttuurinen innostaminen. Sosiokulttuurinen innostamisessa ihmisten oman osallisuuden herättäminen on lähtökohtana. (Kurki 2000, 19).

Kehittämistyö toteutetaan tutkimuksellinen kehittämistyön otteella. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä pyritään useimmiten löytämään ratkaisuja käytännön ongelmiin ja näin kehittämään omaa toimintaa. Tieteelliseen tutkimukseen verrattuna tutkimuksellinen kehittämistyö on enemmän kiinni käytännössä ja taustatietoa kerätään monipuolisemmin niin käytännöstä kuin teoriasta. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 18–19.) Lähdin toteuttamaan tätä kehittämistyötä työssäni havaitsemasta tarpeesta, joka on tyypillistä tutkimukselliselle kehittämistyölle (emt.). Oma kiinnostukseni kehittämistyöni aiheeseen on oikeastaan ollut niin pitkään kuin olen Helsingin kulttuurikeskuksen palveluksessa kulttuurituottajana työskennellyt. Työurani Helsingin kulttuurikeskuksella alkoi vuonna 2011. Aluksi toimin Stoassa ja Vuotalossa idän aluetalojen taidekasvatustuottajana, tämän jälkeen Helsingin kulttuurikeskuksen lasten- ja nuorten taidetalo Annantalossa hanketuottajana ja kesästä lähtien 2015 Kanneltalossa taidekasvatustuottajana. Verrattain lyhyen

työkokemukseni aikana Helsingin kulttuurikeskuksessa on yhä enemmän siirrytty pohtimaan osallisuuteen ja moninaisten yleisöjen huomioimiseen liittyviä kysymyksiä erityisesti alueellisten kulttuurikeskusten kulttuurituottajien työnkuvassa. Olen iloinnut tästä muutoksesta. Alusta saakka omat intohimoni ovat suuntautuneet työmuotoihin, joissa työskentely tapahtuu hallintokuntarajoja ylittävästi ja moniammattikuntaisesti kuntalaisten osallisuus ja saavutettavuus huomioiden.

Osallisuuteen ja saavutettavuuteen liittyvät kysymykset ovat kiinnostavia. Helsingin kaupungille on tulossa mittava organisaatiouudistus, jossa koko kaupungin johtamismalli uudistuu 1.6.2017. Tämä tarkoittaa sitä, että kymmenien pienvirastojen sijaan rakennetaan neljä suurtoimialaa ja Helsingin kulttuurikeskus siirtyy kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan alle. (Kasurinen 2017, 6–7.) Tämä muutos on isoin organisaatiouudistus Helsingissä sitten 1920-luvun. Uudistuksen ytimessä on alueen asukkaiden osallisuuden mahdollistaminen sekä mahdollisuus tulla paremmin kuulluiksi. (Laitio 2016.) Tuleva organisaatiouudistus antaa mahdollisuuden – ja toisaalta myös velvollisuuden – kaupungin toimijoita tarkastelemaan palvelukokonaisuuksiaan laajemmin ja ottamaan asukkaat yhä vahvemmin mukaan toimintaansa. Kehittämistyöni ajoittuu ajankohtaisiin kysymyksiin tulevan organisaatiouudistuksen kautta tarkasteltuna.

Kehittämistehtävälleni alkusysäyksen antoi Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimistossa yhdyskuntatyöntekijänä työskentelevä Annamari Aalto. Aalto lähestyi Kanneltaloa syksyllä 2015 pyynnöllä osallistua Sitratorin joulujuhla -tapahtumaan mukaan. Sitratorin joulutapahtuman taustalla on laajempi Kannelmäen yhteisöhanke, jossa työryhmä jakoi huolen julkisesta päihteidenkäytöstä ja sen aiheuttamista lieveilmiöistä Sitratorilla. Työryhmä järjesti Kannelmäen turvallisuusyhteistyökokouksen 27.11.2014. Tilaisuuteen osallistui kaupungin eri hallintokuntien lisäksi toimijoita kolmannelta sektorilta, mukana oli myös lähipoliisin edustaja. Työryhmätyön lisäksi Aalto oli lähtenyt ideoimaan pienimuotoisia tapahtumia Sitratorille. Tapahtumien sisällöt toteutettiin sitratorilaisten toiveita kuunnellen ja usein niin, että sitratorilaisia oli mukana tapahtumajärjestäjinä. Sitratorin joulujuhla -tapahtuma oli lähtöisin sitratorilaisten toiveista ja tapahtuman tarkoituksena oli järjestää Sitratorille joulujuhla, joka on kaikille avoin ja kaikilta osin maksuton. Tapahtumassa on joulupuuron ja makkaran lisäksi erilaisia toiminnallisia työpajoja. Ensimmäisen kerran Sitratorin joulujuhla -tapahtuma järjestettiin 4.12.2015. (Aalto 2016.)

Ehdotin Aallolle, voisiko Kanneltalon osuus Sitratorin joulujuhlassa olla pääsylippuvuoro Kanneltalon tapahtumiin. Aallon mielestä ehdotukseni oli kokeilun arvoinen ja näin

Kanneltalo oli mukana ensimmäisessä Sitratorin joulujuhla -tapahtumasta. Tein lomakkeen (Liite 1), jonka täyttäneet osallistuivat lippuarvontaan. Valitsin Kanneltalon kevään 2016 ohjelmistosta kolme sisällöltään erityyppistä esitystä, joihin pääsylippuja oli mahdollista voittaa. Vaihtoehtoina oli Ritva Oksasen tähdittämä Näyttelijätär-esitys, Tulta & Tasseleita burleski-esitys ja ruotsinkielinen Sigurd Ring -Pekingin-oopperaesitys. Sain Sitratorin joulujuhlissa yhteensä 21 arvontavastausta. Hieman yllättäen lipputoiveet olivat jakautuneet hyvin tasaisesti vastaajien kesken. Ennakko-oletukseni oli, että tarjolla olleista tapahtumista sisällöltään viihteellisin burleski olisi selkeästi vetovoimaisin.

Sitratorin vuoden 2015 pikkujoulu-tapahtuman osallistumisen jälkeen ja kulttuurituotannon YAMK-opintojeni käynnistyttyä vahvistui mahdollisuuteni pureutua syvemmin aiheeseen. Onnistunut lippuarvontakokeilu – ja toisaalta väärin arvattu ennakko-oletukseni sitratorilaisia eniten kiinnostavasta esityksestä – herätti kiinnostukseni. Halusin tietää Sitratorista kokonaisvaltaisesti enemmän.

1.1 Kehittämistarpeet ja kehittämistyön lähtökohdat

Kantsu on muuten ihan jees mutta se asemanseutu on niin karmee. (Vastaaja 1, 29.5.2016)

Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa 2013–2016 todettiin, että kaupungissa eri kaupunginosien erilaistuminen seuraa pitkälti suurkaupunkien kehitystä, jota on havaittavissa myös Helsingissä. Erilaistumisella tarkoitetaan sellaista kehitystä, jonka tuloksena kaupunginosat eriytyvät toisistaan. Tällaista muutosta tapahtuu alueittain arkkitehtuurin, asuntokannan ja tätä kautta asukaspohjan muodoissa. Erilaistuminen ei ole ainoastaan kielteinen asia, sillä juuri nämä ominaispiirteet tuovat kaupunginosalle oman imagon ja positiivisilla mittareilla voi elävöittää ja rikastuttaa kaupunkikuvaa. (Helsingin kaupunki 2013b, 12.)

Helsingin kehitys sosiaalisista ja alueellisista näkökulmista on ollut varsin tasaista ja kansainvälisesti vertaillen väestön sosioekonomiset erot ovat suhteellisen pieniä (emt.). 1990-luvun lama muutti Helsingin kaupunkirakennetta siten, että osa Helsingin kaupunginosista jäi työllisyys- ja tulokehityksestä jälkeen muista asuinalueista. Alueellisia eroja on nähtävissä muun muassa koulutus- ja tulotasossa sekä työttömyydessä, asukkaiden terveydessä ja hyvinvoinnissa ylipäätään. (Helsingin kaupunki 2013b, 12–13; Helsingin lähiöprojekti 2015, 8). Kaupunginosien erilainen kehitys ja tätä kautta ei-toivotut ilmiöt

voivat olla paikallisesti näkyvästikin alueen arjessa ja ympäristössä läsnä (Helsingin lähiöprojekti 2015, 8).

Länsi-Helsinkiä pidetään usein vauraana ja hyvinvoivana vähintäänkin kahvipöytäpuheen tasolla, kun verrataan esimerkiksi itäiseen Helsinkiin. Länsi-Helsingin hyväosaisuus ei ole koko totuus ja leimallista on kaupunginosien heterogeenisyys. Esimerkiksi Kannelmäen alueen ja Haagan suurpiirin (sisältäen Pohjois- ja Etelä-Haagat) välillä on suuria sosioekonomisia eroja, vaikka maantieteellisesti sijaitsevatkin toisensa kyljissä. Vuonna 2013 Kannelmäessä yli 15-vuotiaiden veronalaiset vuositulot olivat 11 449 euroa. Haagan peruspiirissä vertailuluku oli 23 463 euroa. Kannelmäessä kaikkien työikäisten työttömyysaste oli 13,7 % samana vuonna. Jos katsotaan pelkästään miesten prosenttiosuutta saadaan luku 16,5 %. Haagan peruspiirissä vertailuluvut ovat 10,5 % /12,9 %. (Helsingin seudun aluesarjat 2016.) Ylläolevista tilastotiedoista ilmenee selkeästi Kannelmäen heikompi sosioekonominen asema verrattuna Haagaan.

Kaupunkilaisilla on yhtäläinen oikeus viettää aikaa kaupunkitilassa. Aina kaupunkitilan valtaaminen ei ole tapahtunut täysin onnistuneesti ja katukuva voi värittyä olevan liian voimakkaasti tietyn ihmisryhmän käytössä. Alueen asukkailla voi myös olla toisistaan eriyväisiä näkemyksiä sille kuinka onnistunutta alueen valtaaminen on ollut. Julkinen päihteidenkäyttö voi herättää moraalista paniikkia ympäristössään. (Roivainen 2016, 123.) Sitratorin arkikuvassa korostuu päihteidenkäyttäjien ryhmittymä, joka viettää torilla runsaasti aikaa.

Kannelmäessä ilmestynvä paikallislehti Tanotorvi on toteuttanut Kannelmäen alueella asukaskyselyitä, joista on selvinnyt, että Sitratoria pidetään yhtenä Kannelmäen tuvattoimimpana paikkana (Wikipedia, 2016). Tanotorvi-lehden päätoimittaja Eric Bärlund vahvisti asukaskyselyjen tulokset. Bärlund huomautti, että kyselyä ei ole enää yli kymmenen vuoteen alueella toteutettu, sillä tulos toisti vuosi vuodelta itseään. (Bärlund, 2017.)

Kannelmäen alueen nuoret ovat osaltaan esittäneet toiveen Sitratorin nykytilan kehittämiseksi RuutiBudjetti-vaikuttamisjärjestelmän kautta. RuutiBudjetti on osa Helsingin kaupungin nuorisoasiankeskuksen budjettia ja RuutiBudjetin kautta nuorten ideat pääsevät sekä näkyville että toteutukseen alueittain. Nuorten ideoita kerätään monivaiheisesti ja lopuksi suoritetaan äänestys, jossa nuoret päättävät tärkeimmät ideat toteutukseen seu-

raavalle vuodelle. Kannelmäen nuorisotyöyksikön vuoden 2015 RuutiBudjetti-äänestyksissä Sitratorin turvallisuuden ja viihtyvyyden parantaminen äänestettiin kuudenneksi suosituimmaksi toimenpiteeksi vuoden 2016 osalta alueella. (RuutiBudjetti 2017.)

Kuva 1. RuutiBudjetti äänestystulos vuoden 2016 toimenpiteiksi Kannelmäen nuorisotyöyksikössä (Helsingin nuorisoasiankeskus 2017, RuutiBudjetti)

1.2 Kehittämistyön toteutus

Lähestymistavaksi valitsin tapaustutkimuksen. Yin (2014, 9-14) suosittelee tapaustutkimusta silloin kun *mitä*, *miten* ja *miiksi* ovat oleellisia kysymyksiä. Tapaustutkimus on perusteltua, kun halutaan moninaista tietoa ilmiöstä sen todellisessa toimintaympäristössä. Tavallisimmin tapaustutkimuksessa tarkastellaan yhtä ihmisryhmää, toimintoa tai prosessia. Uuden kehittämisessä tapaustutkimuksella on tarkoitus tuottaa tietoa kehitystyön tueksi. Tapaustutkimuksessa on mahdollista kerätä tietoa todellisesta ympäristöstä. Tapaustutkimuksessa kerätään rajatusta kohteesta verrattain runsaasti tietoa. (Ojasalo ym. 2014, 52.) Kehittämistehtäväni tapaus on Kanneltalo, jonka nykytilaa ja toimintatapoja vertaan muihin lähiöalueilla toimiviin kulttuuritahoihin tai hankkeisiin.

Työn aineistonkeruu toteutettiin kvalitatiivisesti. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonkeruuta ja tiedonhankintaa todellisista tilanteista. Näin ollen ihmiset ovat tiedonsaannin pääosassa eli tutkija luottaa omiin havainnointeihinsa. Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä keräsin materiaalia haastattelujen, haastattelun ja havainnoinnin yhdistelmän, jalkautumisten ja benchmarkingin eli vertaisoppimisen kautta. Laadullisten metodien käyttäminen ovat kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen keskiössä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 81–82.)

Tapaututkimus on lähestymistapana senkaltainen, että usein itse tapaus tarkentuu työn edetessä (Eriksson & Koistinen 2014, 23). Näin eteni myös tämä kehittämistyö. Prosessin alussa keskityin turhankin paljon Sitratorin heikkoihin puoliin. Voin myöntää kehittämistyön lähtötilanteen jopa olleen ajatuslimboa siihen suuntaan, miten muuttaa jotain ihmisryhmää, jotka tässä tapauksessa olivat sitratorilaiset. Näin tahtomattani olin rajaa-
massa alueen moninaisia asukkaita tutkimukseni ulkopuolelle. Onneksi huomasin ajoissa kyseenalaistaa tutkimusasetelmaa ennen tiedonkeruun aloittamista ja pystyin tarkistamaan muun muassa tiedonkeruun kohderyhmiä. Sitratorin tilanteesta löysin vähänlaisesti dokumentoitua tietoa. Lisäksi olemassa oleva aineisto, jonka sain käsiini oli kerätty joko asukkailta tai sitratorilaisilta. Tässä kehittämistehtävässä halusin antaa äänen mahdollisimman monipuolisesti sekä alueen moninaisille asukkaille ja toimijoille että sitratorilaisille.

Yritin saada työlleni tiedonkeruutapojen kautta monipuolisesti tietoa, sellaista jolla aidosti pystyisi kehittämään toimintaamme. Silloin kun kerättyä tutkimustietoa pystyy sitomaan käytäntöön on mahdollisuus parantaa omaa toimintaa (Suoranta & Ryyänen 2014, 15–19). Tästä syystä kaikki tutkimuksessa kaikki kerätty tieto on ollut kvalitatiivista ja tiedonkeruu on tapahtunut lähellä asukaspintaa. Sitratorilaisia olen haastatellut Sitratorilla ja muita alueen asukkaita Kannelmäen ja Malminkartanon kaupunginosatapahtumissa lähellä Kanneltalaa. Haastatteluita keräsin yhteensä 58 kappaletta.

Ammatillinen asiantuntijuuteni perustuu kulttuurituottajuuteen ja tästä syystä rajasin kehittämistehtäväni oman työnkuvani ja työkenttäni sisälle. Näin ollen en lähesty kehittämistehtäväni aihetta esimerkiksi sosiaali- tai päihdetyön kautta. En ole sosiaalialan ammattilainen ja työnkuvani ei varsinaisesti sisällä tätä puolta vaikka sosiokulttuurinen työote on koko ajan Helsingin kulttuurikeskuksessa vahvistumassa (ks. alaluku 3.2).

2 KANNELTALO, LÄHIYMPÄRISTÖ JA ALUETYÖ

Tässä kappaleessa käsittelen Kanneltalon ja sen lähiympäristön lisäksi Kannelmäen alueella tehtävää aluetyötä. Aluetyö on sosiaali- ja terveystieteiden alaisuudessa tapahtuvaa ehkäisevää ja etsivää sosiaalityötä, jolla pyritään parantamaan alueen asukkaiden hyvinvointia. Työssä jalkaudutaan asukkaiden pariin ja näin on mahdollista tavoittaa myös sellaisia ihmisiä, jotka eivät muuten löytäisi palveluja. (Helsingin lähiöprojekti 2015, 18.) Aluetyö perustuu sosiokulttuuriseen innostamiseen. Aluetyöntekijän perustehtävä on motivoida alueellisia verkostoja osallisuuteen ja sitä kautta parantaa hyvinvointia. (Helsingin kaupunki 2013a, 15.) Aluetyössä käytetään sosiokulttuurista innostamista sekä toiminnan tekemisenä että työtapana (Karjalainen 2008, 133).

2.1 Kanneltalo

Kanneltalossa toimii Helsingin kulttuurikeskuksen lisäksi Helsingin suomenkielinen työväenopisto, Kannelmäen kirjasto ja Kannelmäen nuorisotalo. Kaikki ovat Helsingin kaupungin toimijoita ja kunnallisina palveluina verovaroin toteutettavaa toimintaa. Lisäksi talossa on kahvila Café Asmin, jonka toiminnasta vastaa yksityisyrittäjä. Helsingin kulttuurikeskus on Kanneltalon johtava hallintokunta ja näin ollen Kanneltalon johtaja Antti Manninen on koko Kanneltalon johtaja. (Kanneltalo, 2017.)

Kanneltalossa Helsingin kulttuurikeskuksen palveluksessa työskentelee johtajan lisäksi tiedottaja, toimistonhoitaja, lipunmyyjä, neljä teknisen henkilökunnan työntekijää ja kaksi kulttuurituottajaa. Kulttuurituottajien työtehtävät ovat jaettu siten, että Kanneltalon ohjelmistosuunnittelusta vastaa Tiina Laukkanen ja taidekasvatustuotannot ovat vastuullani. Pieni tuotantotiimi on mahdollistanut tuotantosuunnittelussa työnjaossa luovaa työtettä. Kanneltalon kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että tuotannolliset sisällöt ovat työn keskiössä ja työnkuvaa pystyy tarpeen tullen venyttämään. Työnjaon toimivuus ja hyvänlainen työnkuvien joustavuus ovat mainitsemisen arvoisia kehittämistyöni kannalta. En olisi yhtä laajoja kokonaisuuksia ja nopeita kokeiluja pystynyt toteuttamaan ilman hyvää tuotajatyöparia ja innovatiivista työyhteisöä.

Kanneltalon ohjelmaprofiili päivitettiin vuonna 2015 ja muutoksen jälkeen ohjelmatuotannossa pääpaino on teatterissa, kuten freelance-teatteriryhmien ensi-illoissa, esityssarjoissa ja vierailuesityksissä. Kanneltalo tekee yhteistyötä muun muassa Cirko-festivaalin, Helsingin juhlatiikkojen ja Baltic Circle -teatterifestivaalin kanssa. Matalan kynnyksen maksuttomia tapahtumia ovat muun muassa Kanneltalon kahvilan stagen tilaisuudet. Kanneltalo on kumppanina Helsingin mallin osallistavan ja yhteisöllisen toiminnan toteuttamisessa Kaarelen alueella. Helsingin mallin toimintoja Kaarelaan tuottaa Uuden tanssin keskus Zodiak, Q-teatteri/Baltic Circle ja Helsingin Taiteilijaseura. Rahoituksen toimintaansa nämä toimijat saavat Helsingin kulttuurikeskuksen Helsingin mallin hankerahoituksesta. (Manninen 2016, 3.)

Kanneltalon sijainti on saanut kritiikkiä saavutettavuuden ja toiminnallisuuden näkökulmista. Helsingin keskustasta Kanneltaloon pääsee hyvin, mutta julkinen poikittaisliikenne on vähäistä. Lisäksi alueella ei ole kunnollista pysäköintipaikkoja autoilijoille. (Manninen 2005, 93.) Sijainnin suurin ongelma on kuitenkin se että, taloa ei ole rakennettu ostoskeskuksen läheisyyteen, kuten esimerkiksi Itäkeskuksen Stoa tai Malmin Malmitalo. Kanneltaloon ei piipahdeta muun toiminnan, kuten ostostenteon välissä. (Merimaa & Väliniemi 2005, 28.)

Kuva 2. Sitraton alue lintuperspektiivistä kuvattuna. Kanneltalo katto näkyy kuvan alaosassa. Sitraton muodostaa Kanneltalon etupuolelle avautuva toriaukio, joka rajautuu Kanneltaltoa vastapäätä oleviin valkoisiin rakennuksiin. Unelma-teos on Sitraton oikeassa reunassa näkyvä kookas ja värikäs veistos. Kuva Harri Laakkonen.

Alueellisten kulttuurikeskusten asiakkaita on tutkittu erilaisissa kävijäprofiilitutkimuksissa. Vuonna 2004 tehdyssä tutkimuksessa selvitettiin millaisena alueella asuvat Kanneltalon kävijät pitävät aluetalootaan. Vastaajista lähes 60 % oli täysin samaa mieltä kun väitettiin Kanneltalon olevan tärkeä alueellinen keskus ja kohtauspaikka. (Keskinen 2005, 112.) Hieman yllättäen 79,2 % vastaajista oli sitä mieltä, että taloon on helppo tulla, kun vertaa kritiikkiä Kanneltalon heikkoihin julkisen liikenteen yhteyksiin (Keskinen 2005, 113; Manninen 2005, 93). Tässä kohtaa on todettava, että kyselyyn vastanneiden osuus pitää suhteuttaa siihen keneltä kyselyyn kerättiin vastauksia. Samaisessa tutkimuksessa ilmeni, että verrattuna muihin alueellisiin kulttuurikeskuksiin, Kanneltalon yleisö tulee kaikkein selvemmin lähialueelta (Keskinen 2005, 105). Keskeisen tutkimus on yli kymmenen vuoden takaa ja muutosta Kanneltalon kävijäprofiiliin näyttää tulleen. Kanneltalon vuoden 2014 lipunmyyntiaineiston osalta saatava tieto ei tue sitä, että Kanneltaloon tultaisiin selvästi eniten lähialueilta. Kanneltalon pääkaupunkiseudulla asuvien asiakkaiden mediaanimatka-aika julkisella liikenteellä on lähes 30 minuuttia ja mediaanimatka-aika 5758 metriä. Haasteena tuoreimmassa tutkimustiedossa on se, että lipunmyyntitiedoissa näkyy ainoastaan ne asiakkaat, jotka ovat ostaneet lippunsa internetistä. Näin ollen ulkopuolelle jää kokonaan tieto aluetalojen lipunmyyntipisteistä tai muista myyntipisteistä ostetut pääsyliput. (Räisänen 2017.)

2.2 Sitratorin synty ja nykytila

Sitratorin syntyhistoriasta oli haasteellista löytää taustatietoja. Kysy kirjastonhoitajalta - palvelun informaatikko Leena Eskelinen osasi auttaa kysymyksessäni. Eskelinen oli vuorostaan saanut vastauksen kysymykseeni Sitratorin syntyvaiheista Helsingin kaupungin suunnitteluviraston arkkitehti Mikael Strömiltä. Ström selvitti, että Sitratorin alkuperäinen nimi oli Kitara-aukio. Sitratori-nimen valinta tehtiin kaupungin nimistötoimikunnassa 2.12.1980. Tarkempia perusteluja nimenmuutokselle ei nimistötoimikunnan pöytäkirjasta löydy. (Eskelinen, 2017.)

Sitratorin alue on rakennettu vuonna 1981 tehdyn kaavan mukaisesti. Kaupunginarkkitehti Ström arvelee, että kaavan laatimisvaiheessa on mitä ilmeisimmin ollut vähintäänkin alustava päätös Kanneltalon rakentamisesta ja siksi tori on kaavaan suunniteltu epäsymmetrisen muotoonsa. (Emt.) Kaupunginarkkitehti Ström on pohdinnassaan Kanneltalon rakentamispäätöksestä oikeassa. Kanneltalon perustamissuunnitelma valmistui

vuonna 1979, vaikka Kanneltalo rakennettiin vasta vuonna 1992 (Cantell ym. 2005, 8; Merimaa & Väliniemi 2005, 28).

Sitratorin väriläiskänä loistaa Oona Tikkaon suunnittelema Unelma-teos. Unelma-teoksen omistaa Helsingin taidemuseo (HAM). Unelma-teos on siirrettävä julkinen taide-teos, Sitratorille veistos tuotiin syksyllä 2013 Helsingin Hakaniemestä. (Helsingin taidemuseo 2017.) Unelma on iso ja näyttävä. Sen korkeus on lähes 10 metriä, suurena ja värikkäänä teos on Sitratorin ehdoton kiintopiste. Kannelmässä toimiva paikallinen kaupunkiaktiivien ryhmittymä, Kannelmäki-liike on ollut suuressa roolissa Unelma-teoksen saamiselle Kannelmäkeen (Kaupunginosat 2016).

Kuva 3. Kanneltalo Sitratorilta päin kuvattuna. Kuvan vasemmalla puolella Unelma-teos, oikealla näkyy rappusten viereiseen muraaliin kahden taiteilijan, Emilio Mäkipään ja Igor Multin toteuttama maalaus. (Kanneltalo)

Sitratorin Alepan myymäläpäällikkö Ville Salonen on haastatteluhetkellä työskennellyt vasta puolitoista kuukautta myymäläpäällikön sijaisena Sitratorin Alepassa. Saloselle on silti jo muodostunut käsitys Sitratorista työympäristönä. Salonen näkee Sitratorin ideaalitalanteen sen kaltaisena, että ajoittain esiintyvä hulina ja torin porukan elämänti rauhoituisi. Sitratorin Alepassa rauhottomuus näkyy siten, että toisinaan poliisit on soitettava avuksi. Useimmiten kyseessä on tilanne, jossa päihtynyt asiakas hermostuu, kun Alepassa ei suostuta myymään alkoholia. Salonen näkee yhteistyön saman alan toimijoiden välillä olevan tärkeää ja aikookin olla Sitratorin toisen ruokakaupan myymäläpäällikköön mahdollisimman pian yhteydessä. Toisaalta Salosella on myös ymmärrystä erilaisia ihmisiä kohtaan, eikä jaa huolta sitratorilaisten haitallisuudesta:

Sehän on pelkkää harmitonta porukkaa. Ei suurempaa aihetta valittaa mistään. (Salonen, 2016.)

Helsingin suomenkielisen työväenopiston Kannelmäen toimipisteen opistos sihteeri Tuija Norosella on kokemus, että erityisesti työväenopiston iäkkäämmät kurssilaiset pelkäävät iltaisin tulla Kanneltaloon. Hän arvelee, että kurssilta poislähteminen on vieläkin pelottavampaa, koska torilla oleilee erityisesti ilta-aikaan paljon väkeä, joista moni on päihtynyt. (Noronen, 2016.) Julkinen päihteiden käyttö ja ihmisryhmien kerääntyminen kaupunkitiilaan voidaan kokea uhkaavan asuinpaikan turvallisuutta (Roivainen 2016, 123). Toisaalta Noronen pohti miten aiheellista pelkoon todellisuudessa on:

Osa ihmisistä tai osa näistä vanhemmista on sellaisia että ne ei halua lähteä ylipäätään mihinkään koska niitä pelottaa aina. (Noronen, 2016.)

2.3 Kanneltaloon vaikuttavat toiminnot ja hankkeet

Kanneltalon lähiympäristössä on käynnissä useita toimintoja, joissa asukkaiden hyvinvoinnin ja osallistumismahdollisuuksien lisääminen on keskiössä. Tällaisia ovat Operaatio Pulssi! Kehäradanvarsi-hanke, Diakonissalaitoksen D-asema ja Kannelmäki-liikkeen toiminta. Esittelen nämä kaikki lyhyesti tässä alaluvussa. Kanneltalon ja kulttuuristen osallisuus -kysymysten kannalta alueen kiinnostavin hanketoiminto on Helsingin malli. Tästä syystä käsittelen Helsingin mallia omana alalukuna 3.2.

Operaatio Pulssi! -hanke toimii läntisessä ja koillisessa Helsingissä. Lännen Operaatio Pulssi on toiminut vuodesta 2009 Haagan, Kannelmäen ja Malminkartanon alueilla. Vuonna 2017 lännen Operaatio Pulssin toiminta-alue laajentui Pitäjänmäkeen ja Maunulaan. Lännen Operaatio Pulssin koordinoinnista on vuodesta 2016 vastannut Kannelmäen nuorisotyöyksikkö palkkaamalla tehtävään kokoaikaisen koordinaattorin. Koordinaattori jatkaa tehtävässään ainakin vuoden 2017 loppuun. (Operaatio Pulssi! 2017.)

Operaatio Pulssin tavoitteena on tarjota toiminta-alueensa 12–18-vuotiaille nuorille mahdollisuus kokeilla erilaisia harrastetoimintoja. Toiminta lähtee nuorten ideoista ja niin, että nuoret ovat ideointivaiheen jälkeen mukana myös suunnittelemassa toimintoja. Operaatio Pulssin toimintaa toteutetaan pääosin kursseina ja työpajoina. Toiminta on osallistujille maksutonta. (Em.)

Lännen Operaatio Pulssin toiminta oli aluksi Helsingin kaupungin Lähiöprojektin rahoittamaa. Hankekauden 2009–2011 jälkeen sitä on rahoittanut Helsingin kulttuurikeskus.

Kulttuurikeskuksen myöntämä rahoitus perustuu harkinnanvaraisuuteen ja se myönnetään aina vuodeksi kerrallaan. (Em.) Helsingin kulttuurikeskus on paitsi rahoittanut lännen Operaatio Pulssin toimintaa, myös antanut työpanosta toiminnan toteuttamiselle. Helsingin Kanneltalon lasten- ja nuorten toiminnoista vastaava kulttuurituottaja eli minä olen ollut koordinaattorin tukena erityisesti Pulssin tapahtumatuotantojen ja talouden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Hanna-Maria Lehtonen on tehnyt Metropolian ammattikorkeakouluun YAMK-opinnäytetyön Operaatio Pulssin toiminnan laajenemismahdollisuuksista. Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU ry palkitsi Lehtosen opinnäytetyön vuoden opinnäytetyönä vuonna 2014 (Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU 2014). Lehtosen opinnäytetyön johtopäätöksissä selvisi Pulssin toimintamallin vastaavan kaupungin strategiaan kirjattuja tavoitteita nuorten matalan kynnyksen harrastamiselle ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksille. Operaatio Pulssi! on arvokas toimintamalli, jonka jatkumisella on merkitystä toimintaan osallistuville nuorille ja Pulssiin osallistuville toimijoille. Näin ollen Operaatio Pulssin -toimintamallia on mahdollisuus toteuttaa useammassa kaupunginosassa Helsingissä. Lehtonen korosti opinnäytetyössään toiminnan laajenemisen vaativan sekä monihallintokuntaista sitoutumista että riittävän resursoinnin toiminnan toteuttamiseen. (Lehtonen, 2013.) Lehtosen nostamat resurssikysymykset ovat juuri nyt hyvin ajankohtaisia. Operaatio Pulssin mallia haluttaisiin kasvattaa läntisen ja koillisen Helsingin lisäksi myös laajemmalle (Laitio 2016).

Lähiöprojekti on Kaupunginhallituksen vuonna 1996 perustama toiminto, jonka tarkoituksena on esikaupunkialueiden viihtyvyyden parantaminen. Lähiöprojektin lähtökohtana on kaupungin eri toimijoiden välinen yhteistyö, asukaslähtöisyys ja asukasosallisuus. Lähiöprojektissa lähiöalueita kehitetään erilaisin toiminnoin asukkaiden hyvinvointi lähtökohtana. Kaudella 2016–2017 Lähiöprojekti keskittyy muun muassa Kannelmäen ja Meri-Rastilan alueisiin. Yksi toimenpiteistä läntisessä Helsingissä on kehäradan asemanseutujen eli Pohjois-Haagan, Kannelmäen ja Malminkartanon asema-alueiden kehittäminen. Toimenpiteen nimi on Kehäradanvarsi-hanke. Kehäradanvarsi-hanke on yksi Lähiöprojektin toiminnoista, jolla pyritään parantamaan alueen nykytilaa ja vahvistamaan kaupunginosan vetovoimaa. (Helsingin Lähiöprojekti 2015, 2, 10 & 14.)

D-asema-toiminta on Helsingin Diakonissalaitoksen tuottamaa. Helsingin Diakonissalaitoksen toiminnan perustana on ihmisarvon kunnioittaminen yksilön lähtötilanteesta riippumatta. Helsingin Diakonissalaitos on avannut Kanneltalon läheisyyteen D-aseman,

jonka toiminta on pääosin maksutonta ja tarkoitettu alueen eri-ikäisille asukkaille. Erityisen tervetulleita D-asemille ovat haastavissa elämäntilanteissa olevat ihmiset. Tarjottu toiminta on avoimien ovien lisäksi muun muassa terveysneuvontaa, josta vastaa Helsingin Diakonissalaitoksen päihdepalvelut. Helsingin Diakonissalaitoksella on D-asema-toimintaa Kannelmäen lisäksi Kalliossa, Kontulassa ja Sörnäisissä. D-asemien toiminta ei ole Diakonissalaitoksen perustoiminnan sisällä vaan toimii hankkeena ja hankerahoituksen turvin. Kannelmäen D-aseman toiminnan rahoittaa 2017–2019 sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA. (Helsingin Diakonissalaitos, 2016.)

Kannelmäki-liike on toiminut Kannelmäen alueella syksystä 2012. Kannelmäki-liikkeen toiminta perustuu alueen asukkaiden omaehtoiselle ja matalan kynnyksen toiminnalle Kannelmäen alueella. Taustalla ei ole rekisteröitynyttä toimijaa, kuten yhdistystä. Kannelmäki-liike on tuottanut Kannelmäen alueelle erilaisia tapahtumia ja tempauksia. Kannelmäki-liike oli päätuottajana Lasten Unelma -toimintapäivissä, jotka järjestettiin kahdesti, vuosina 2014 ja 2015 Sitratorilla. Lasten Unelma -toimintapäivissä Sitratorille rakennettiin esiintymislava, jossa esiintyi erityisesti lapsiperheitä kiinnostavia esiintyjiä. Lisäksi tapahtumassa oli muun muassa ruokatori ja lastenvaatekirpputori. Tapahtuma oli osallistujille maksuton. Lasten Unelma toimi Sitratorilla erinomaisesti ja keräsi paikalle erityisesti alueen lapsiperheitä. (Helsingin kulttuurikeskus 2015, 6.)

Kannelmäki-liikkeen aktiivijäsen Maija Fast kertoi Kannelmäki-liikkeen toiminnasta Tantorvi-lehden tekemässä haastattelussa vuonna 2013 seuraavasti: ”Meillä on huikea uusiyhteisöllisyyden aalto meneillään. Ihmiset ovat innostuneita yhdessä tekemisestä”. Samassa haastattelussa Fast linjasi, että Kannelmäki-liikkeen yksi tulevien vuosien haaste ja tavoite on Sitratorin ulkoasun päivitystyö. Haaveissa oli torin viereisen betonirakennuksen maalaaminen värikkääksi ja lasten leikkitelineiden tuominen torille. Kehittämiskohteeksi niin ikään Fast nimesi Kannelmäen alueen syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten saamisen Kannelmäki-liikkeen toimintaan mukaan. (Tantorvi 2013, 3.)

Maija Fast visioi vuonna 2013 Kannelmäki-liikkeen toteuttamasta Sitratorin elävöittämistä monin eri tavoin. Fast oli esittelemässä joulukuussa 2016 Kanneltalolla Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston järjestämän Kaupunkiakatemian brändikurssin opiskelijoille Kannelmäki-liikkeen toimintaa. Fast totesi aktiivisimpina Kannelmäki-liike toiminta-aikoi-
naan olleensa hoitovapaalla. Tällä hetkellä Fast on työelämässä, joten vapaaehtoistyöhön ei luonnollisesti ole enää samaa määrää aikaa käytössä. (Fast 2016.) Lasten

Unelma -tapahtumia ei ole enää järjestetty vuoden 2015 jälkeen ja Sitratorilla järjestettäviin isoihin tapahtumatuotantoihin Kannelmäki-liikkeellä ei ole löytynyt tekijöitä aivan viimeisimpinä vuosina. Kannelmäki-liikkeen toiminnan painopisteet ovat siirtyneet Sitratorin elävöittämissuunnitelmista Kannelmäki-liikkeen muun toiminnan toteuttamiseen. Fastin suunnittelemat muut toimenpiteet Sitratorilla, kuten maalausprojektit tai syrjäytymisvaarassa olevien kaupunkilaisten ottamisen toimintaan mukaan eivät ole ainakaan vielä edistyneet.

Kannelmäki-liikkeen esikuvana voisin kuvitella olleen Helsingin Kallion kaupunginosan Kallio-liikkeen. Kallio-liikkeelle on käymässä samoin kuin usealle muulle Kallion uudistajista. Toiminta ei ole enää yhtä aktiivista kuin Kallio-liikkeen perustamisaikoina muutamia vuosia sitten. (Virtanen 2017.) Vapaaehtoistoiminnalla on aina elinkaari ja sykli. Ihmisten elämäntilanteet muuttuvat ja näin vapaaehtoistoimintaan ei välttämättä sitouduta pitkäksi aikaa. (Pahkasalo, Hakula & Ylinen 2012, 26.)

Asukasliikkeiden merkitys on silti suuri. Kunnallisalan kehittämissäätiön vuonna 2016 valmistuneessa tutkimuksesta selviää, että kuntalaiset luottavat asukasliikkeisiin enemmän kuin kuntapäättäjien toimintakykyyn. Asukasliikkeiden syntyyn onkin vaikuttanut tyytymättömyys päätöksenteon hierakisuuteen. Tyytymättömyys on aiheuttanut sen, että toimeen tartutaan yhä hanakammin itse kaupunkiaktiivismin muodossa. (Krautsut 2016.) ”Taiteen merkitys kasvaa, kun luottamus politiikkaan on mennyt”, lataa Olafur Eliasson, yksi aikamme nimekkäimmistä nykytaiteilijoista. Hän näkee ihmisten paikallisesti sitoutuvan kulttuuriin ja luottavan siihen varsinkin nykyhetkessä kun luottamus poliitikkoihin on pientä. (Vilkman 2017.)

Kanneltalo on kunnallisista palvelua eli olemassa olevin tiedoin vakaata ja pysyvää alueellista toimintaa. Kaupunkiosa-aktiivisuus on tärkeää ja Kannelmäki-liikkeen panostus alueen elävöittämiseen on ollut merkittävä. Lasten Unelma -tapahtumien lisäksi Kannelmäki-liikkeen merkittävimpiin aikaansaannoksiin kuuluu Unelma-patsaan saaminen Sitratorille. Kaupunkiosaliikkeet ovat toimintakonseptiltaan vapaaehtoisuuteen perustuvaa ja näin ollen pitkän tähtäimen suunnitelmat ovat haavoittuvaisia. Tässä valossa kunnallisten toimijoiden tärkeys vain vahvistuu toiminta-alueensa monipuolisessa elävöittämissuunnitelmassa. Kaiken kaikkiaan kiinnostava kysymys on: mikä on meidän tehtävämme kunnallisena palveluntarjoajana on nyt ja tulevaisuudessa?

2.4 Aluetyö

Julkisen sektorin kulttuurituottajien työtehtävä on pääosin ollut kulttuuriohjelmien ja palveluiden ostaminen (Luttinen 2015, 200). Suunta on muuttumassa ja ainakin Helsingin kulttuurikeskuksessa kulttuurituottajan työnkuva sisältää yhä enemmän asukasosallisuuteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksiin liittyviä kysymyksiä. Onkin perusteltua kysyä palaako kunnallinen kulttuurituottajan työ alkuperäiseen ideologiaansa ja aikaan, jolloin kunnallisia kulttuuripalveluita alettiin perustaa? Minkä verran alue- ja yhdyskuntatyö ja alueellisten kulttuurikeskusten tuottajat työskentelevät yhteistyössä tulevaisuudessa?

Kulttuuriohjaajien ja kulttuurisihteerien ammattikunta perustettiin 1960- ja 1970 -lukujen aikana. Näiden virkojen ja toimien perustaminen nojautui pitkälti aikansa kulttuuripoliittikaan, jossa kulttuuripalveluiden katsottiin kuuluvan hyvinvointivaltion palveluihin. 1970-luvulla maamme kulttuuripoliittinen keskustelu pyöri pitkälti sen ympärillä pitääkö kunnan työntekijöiden olla enemmän hallinnolliseen vai ohjaukseen orientoituneita kulttuurityöntekijöitä. Kulttuurityöntekijöiden päätehtävä oli lähestyä ihmisiä, joilla oli ilmeinen tarve kulttuurin tuomiin mahdollisuuksiin virikkeiden ja oman luovuuden käyttöönotossa. (Luttinen 2015, 16 & 29–30.) Samoihin aikoihin aloitettiin yhdyskuntatyö, jonka päätavoite oli asukaspalveluiden kehittäminen ja oli vuorovaikutuksen lisääminen asukkaiden sosiaalisissa ympäristöissä – usein taajama-alueilla. Palveluiden saavutettavuuden uskottiin parantavan alueen tilannetta kokonaisvaltaisesti. (Roivainen 2016, 109, 114 & 117.)

Stuba Nikula on toiminut vuodesta 2013 Helsingin kulttuurikeskuksen johtajana. Nikula linjaa, että Helsingin kulttuurikeskuksen tekemä alueellinen työ lähtee liikkeelle paikallisista ihmisistä ja asukkaista. Kulttuurikeskuksen kannalta kiinnostavaa on lähiöiden panostettavan kulttuurityön vuoksi maantieteelliset näkökulmat. Nikula toteaa, että Helsinkiä voisi ottaa vielä laajemmin alueellisesti haltuun. Nikula näkee, että yhteistyö kulttuurisen aluetyön sekä osallisuus- ja demokratiatoimintatyön välille pitää rakentaa silta. (Vass 2014.)

Tätä rakennan osaltani kehittämistyöni kautta. Lähiöissä tehtävässä kulttuurityössä keskiössä ovat hyvinvoinnin ja kansalaisuuden lisäksi taloudelliset kerrannaisvaikutukset. Ymmärrys taiteen ja kulttuurin myönteisiin vaikutuksiin talouteen ja hyvinvointiin kokonaisvaltaisemmin on ymmärretty (Saukkonen 2014, 51). 2000-luvulla on jälleen havahduttu sosiokulttuurisiin kysymyksiin ja asukkaiden aktivoimiseen samalla omaa elinympäristöön parantaen ja elävöittäen (Luttinen 2015, 30).

Seuraavissa luvuissa käsittelen osallisuuden ja sosiokulttuuristen toimintamallien kautta
aihetta.

3 OSALLISUUDEN HAAVE JA VAADE

Osallisuus on edellytys sille, että kunnalliset palvelut toimisivat paremmin ja kuntalaiset pystyvät osallistumaan itselleen sopivimmalla tavalla (Laitio 2016).

Osallisuus on ajan hengen mukaisesti kirjattuna kaupungin eri toimijoiden toiminta- ja strategiasuunnitelmiin. Ihan oikeutetusti osallistamissuunnitelmat herättävät myös kritiikkiä. Lindholm pohtii osallistetaanko siksi, että halutaan aidosti saada kansalaisten mielipiteet kuuluviin? Vai onko osallisuus kulttuurikentän muotisana tällä hetkellä, mutta joka unohtuu myöhemmin? (Lindholm 2015d, 148.)

Tässä luvussa selvitän epätasaisesti jakaantuneita osallistumismahdollisuuksia Helsingissä. Sanotaan, että osallistaminen ei ole helppoa. Miten se tehdään? Miten se tehdään niin, että erityisesti sellaiset ihmiset, jotka osallistuvat vähän, mutta voisivat hyötyä osallistumisesta eniten saadaan toimintaan mukaan? Voisiko sosiokulttuurinen innostaminen olla apuna osallistaa sellaisia ihmisiä, jotka eivät lähtökohtaisesti hakeudu kulttuuritapahtumien pariin?

3.1 Miksi meidän pitää olla kiinnostuneita osallisuudesta?

Taide ja kulttuuritapahtumiin osallistuminen voi tuottaa tiedostavia kansalaisia (Crossick & Kaszynska 2016, 61). Kulttuurilla on laaja-alaiset sivistyksen lisäämisen tehtävä ja ennen kaikkea mahdollisuus siihen. Osallisuus ja osallistumattomuus eivät tässä valossa ole ihan pieniä ja kevyitä kysymyksiä vaan aiheita, joihin syventyminen on kuntatyön puolella tärkeää. Arjen tasapainon tiedetään lisäävän yksilön onnellisuuden tunnetta. Myös sosiaalinen kanssakäyminen edesauttaa yksilön hyvinvointia. (Saari 2011, 209.)

Kulttuuripolitiikan ydintehtävä on Suomessa taata mahdollisimman tasa-arvoinen mahdollisuus kulttuuripalveluiden osalta riippumatta tulotasosta tai asuinalueesta (Saukkonen 2014, 21). Toisaalta kuntien lähes itsemääräämisoikeus kulttuuripalveluiden toteuttamisessa on pahimmillaan johtanut siihen, että osassa kunnissa ei ole lainkaan varsinaista kulttuuritoimea (Luttinen 2015, 197; Saukkonen 2014, 18).

Kulttuuripuolella tapahtuvien muutosten myötä myös lähiöiden kulttuurinen saavutettavuutta on pyritty kehittämään siten, että kulttuurillista hyvinvointia aidosti saavutetaan (ks. 3.2 ja 3.3). Helsingissä voisi ajatella tilanteen olevan suorastaan loistava jos mietimme maamme maantieteellisiä mittasuhteita. Harvaanasutuissa Lapin läänin kaupungeissa ei ole samanlaisilla etäisyyksillä yhtä vaikuttavia kulttuuripalveluita kuin Helsingissä, tämä on selviö.

Helsingin tilanne ei silti ole paras mahdollinen. Kärjistäen voisi väittää maamme pääkaupungin olevan kuin pienois-Suomi. Osassa kaupunkia palveluita on runsaasti ja osasta kulttuuripalvelut puuttuvat kokonaan (Räisänen 2014).

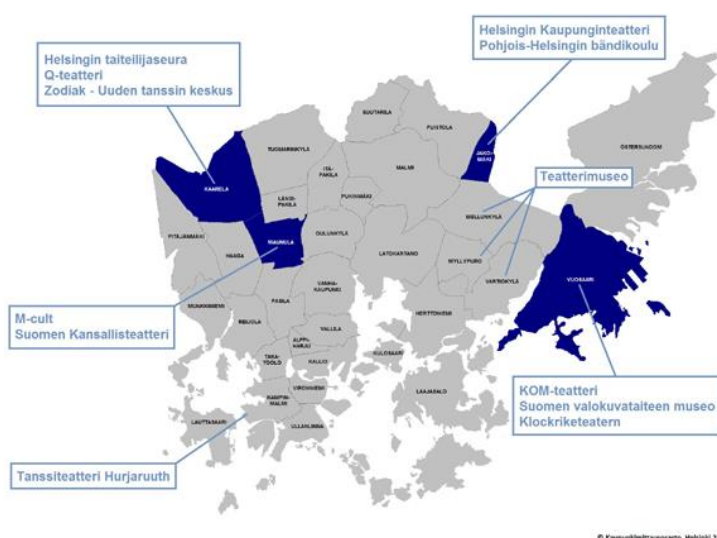
Helsingin kulttuurikeskuksen toteuttamassa Taide keskittyy keskustaan -selvityksessä tarkasteltiin Helsingin kulttuuri- ja kirjastolautakunnan jakamien taide- ja kulttuuriavustusten alueellista jakautumista vuoden 2013 osalta. Selvisi, että avustusten alueellisessa jakautumisessa oli isoja eroja ja suurimmat avustussummat keskittyivät kantakaupunkiin. Mitä kauempana asuu keskustasta, sitä heikommin on mahdollista nauttia taiteesta asuinalueellaan. Helsinkiläiset ovatkin riippuen asuinpaikastaan niin kulttuuritoiminnan määrän kuin laadun suhteen epätasa-arvoisessa asemassa. Tämä luonnollisesti eriarvoistaa kuntalaisia. (Räisänen 2014, 22–23.)

3.2 Helsingin malli

Helsingin mallia voidaan pitää Helsingin kulttuurikeskuksen toimenpiteenä Taide keskittyy keskustaan -selvityksestä nousseille tuloksille taiteen saavutettavuudesta Helsingissä. Helsingin mallin tunnuslauseina ovat: *Kohti tasa-arvoisempaa Helsinkiä* ja *Yhdessä enemmän*. (Helsingin kulttuurikeskus, 2017a.)

Asuinalueiden erilaistumista halutaan tukea positiivisilla tekijöillä, kuten kehittämällä erilaisia toimenpiteitä (Helsingin kaupunki 2013b, 15) Helsingin mallin yksi lupaus onkin luoda asukkaille uudenlaisia mahdollisuuksia kulttuurin kokemisen lisäksi mahdollisuuden taiteen tekemiseen omassa arjessaan. Helsingin mallin keskiössä on etsiä uusia kulttuurillisia avauksia alueella ja näin löytää uusia yleisöjä. (Helsingin kulttuurikeskus, 2017a.)

Helsingin mallia voisi kuvailla tietynlaisena kolmikantayhteistyönä, jossa Helsingin kulttuurikeskus toimii rahoittajana ja mahdollistajana. Taidetoimija on toteuttamassa toimintoja ja mallin keskiössä ovat alueen asukkaat jo toiminnassa olevat yhteisöt. Helsingin mallia on kulttuurikeskuksen sisällä suunniteltu ja sopivia toimintamalleja mietitty pitkään. Tällä hetkellä käynnissä on kolmevuotisen (2016–2018) pilottihankkeen käynnistymiskausi. Helsingin mallin pilotointivaihe tapahtuu neljässä helsinkiläislähiössä, jotka ovat Kaarelan lisäksi Maunula, Jakomäki-Kivikko ja Vuosaari. Helsingin kulttuurikeskus toimii Helsingin mallin rahoittajana, lisäksi kulttuurikeskus seuraa hankkeiden etenemistä omilla alueillaan. Helsingin mallin esikuvana toimii Ranskan Lyonin kaupungissa kehitetty alueellisen kulttuuritoiminnan malli. (Emt.)

© Kaupunkikulttuurisuus, Helsinki 2015

Kuva 4. Helsingin mallin hankerahoituksen alueellinen jakaantuminen hankkeiden ja alueiden kautta (Helsingin kulttuurikeskus)

Kaarelan alueella ja Kanneltalon vaikutuspiirissä toimii kolme Helsingin mallin toimijaa, Uuden tanssin keskus Zodiac, Q-teatterin Baltic Circle -festivaali ja Helsingin Taiteilijaseura. Koska Helsingin mallin toimintoja toteutetaan Kanneltalon lähialueella, Kanneltalon on perusteltua olla hanketoimijoiden kumppanina, vaikka toiminta ei suoranaisesti ole Kanneltalon omaa toimintaa. Kanneltalo tapaa Kaarelan alueen hanketoimijoita säännöllisesti ja näin toimijoita sitoutetaan toimimaan yhteistyössä Kanneltalon kanssa. Toivetta on, että yhteistyöstä löytyy molemminpuolista hyötyä. Tätä kautta pystyisimme yhdessä luomaan alueellemme uudenlaisia yhteisen kulttuuritoiminnan tapoja ja kulttuurillista yhteisöllisyyttä. (Manninen 2016, 3.)

Zodiak - Uuden tanssin keskus tarjoaa Kaarelan asukkaille erilaisia osallistumismuotoja lyhytkestoisten työpajojen lisäksi mahdollisuuden pidempikestoisempaan taiteen tekemiseen. Zodiak työskentelee alueella yhteisötaiteen monimuotoisin keinoin. Zodiak on ollut toteuttamassa muun muassa Sadonkorjuujuhla-tapahtumaa Sitratorille sekä tulee tekemään kannelmäkeläisten asukkaiden kanssa yhteistyötä etsimällä paikallisia puutarhoja tanssiesityksen näyttämöksi syksyllä 2017. Zodiak on myös kehittänyt kaupunkipuutarhatoimintoja, joita toteutettiin myös Sitratorilla. (Helsingin kulttuurikeskus, 2017.) Kaupunkiviljelmät osaltaan piristivät ja kaunistivat Sitratorin ympäristöä. Sitratorin kaupunkiviljelyn pilottikesän 2016 viljelmät kukoistivat ja kokeilu toimi ilman merkittävää ilki-valtaa.

Kuva 5. Sitratorin kiveykset ennen kaupunkiviljelmiä. Kanneltalon sisäänkäynti näkyy kuvassa ylhäällä vasemmalla. Kuva la Pellinen

Kuva 6. Kaupunkiviljelmät elävöittivät ja kaunistivat Sitratoria kesäkauden 2016. Kuva otettu syyskuussa 2016 Zodiakin järjestämästä Sadonkorjuujuhla-tapahtumasta. Kuvaushetkellä käynnissä on tanssiesitys. Kuva la Pellinen

Helsingin Taiteilijaseura toteuttaa Helsingin mallin puitteissa Taidekehä I -hanketta, jossa on erilaisia kuvataideprojekteja sekä näyttelyitä. Hankkeen toiminnot tapahtuvat Kannelmäen ja Malmikartanon alueille ja yhtenä toiminnan tavoitteena on parantaa

asuinympäristöä ja tätä kautta lisätä turvallisuuden tunnetta. Helsingin Taiteilijaseura on myös toteuttanut avoimia taidetyöpajoja Kanneltalon galleriassa ja Sitratorilla. Sitratorin avoimet työpajat keräsivät eri-ikäisiä työpajaosallistujia. Toiminta oli osallistujille merkityksellistä ja loi torille hyvänlaista tekemisen iloa.

Kuva 7. Helsingin Taiteilijaseuran taidetyöpajat Sitratorilla kesällä 2016. Kuva Ia Pellinen

Q-teatterin alla toimiva Baltic Circle on käynnistänyt Kaarelan alueella toimintoja, joiden keskiössä ovat kaupunkiyhteisöt. Lisäksi Baltic Circle on valmistanut Carnaval-taidepakun eli pakettiauton, joka on koristeltu siten, että se on tunnistettava. Helsingin mallin puitteissa Carnaval-taidepaku ilmestyy Kaarelan alueella yllättäviin paikkoihin ja kiinnostavin ulostuloin. Baltic Circlen Carnaval-projektissa osallistetaan alueen asukkaita tuottamaan karnevalistinen kaupunkikävely, jonka työpajoissa muun muassa valmistetaan karnevaaliasuja ja loppujuhla toteutetaan Sitratorilla toukokuussa 2017. Loppujuhalla halutaan tuoda karnevalistista kaupunkijuhlaa Sitratorille. (Emt.)

Kuva 8. Baltic Circlen Carnaval-taidepaku. Kuva Baltic Circle

3.3 Osallisuus strategioissa

Kulttuuripolitiikassa osallistamisen ideologia on asetettu yhdeksi toiminnan kärjeksi (Virolainen 2015, 54). 2000-luvulla osallisuus on yhä näkyvämmän painotettuna strategioissa kuin vaikkapa osallistuminen. Julkisen sektorin toimenpiteistä on hankalaa enää löytää ohjelmia, joissa osallisuus ei olisi yksi pääkäsitteistä. (Mykrä 2014, 87–89.) Kulttuurilla on vahvistavia vaikutuksia niin yhteisöllisyyteen kuin terveyteenkin. Helsingin kaupungin kulttuuripoliittisissa periaatteissa on kirjattuna kulttuurin vahvistavan yhteisöllisyyttä ja edistävän terveyttä. (Kunnas, Kajantie, Koskinen, & Mäkinen 2012, 8.)

Helsingin kaupunginvaltuustossa hyväksytty Helsingin kaupungin nelivuotinen strategiaohjelma vuosille 2013–2016 käsitti seuraavat tavoitteet: luovuus, asukaslähtöisyys, ekologisuus, oikeudenmukaisuus, taloudellisuus, turvallisuus ja yrittäjämielisyys. Nämä tavoitteet on kirjattuna myös Helsingin kulttuurikeskuksen strategiaohjelmaan vuosille 2012–2017. (Helsingin kaupunki 2013b, 3; Kunnas ym. 2012, 7.)

Koko Helsinkiä koskevassa strategiassa on haluttu ottaa kantaa kaupungin visioihin, arvoihin ja eettisiin periaatteisiin. Visio sisältää kuvan Helsingistä asuinpaikkana, jossa taide ja luovuus kukoistavat. Kaupungin arvoihin on kirjattu seitsemän eri kohtaa, joista yksi on osallisuus. Lisäksi strategiaohjelmaan on kirjattuna kohtaan Kulttuurista iloa ja vetovoimaa: "Kulttuuri on kaikkien ulottuvilla" -lupaus. (Helsingin kaupunki 2013b, 16.)

Helsingin kulttuuristrategiassa painotetaan neljää kokonaisuutta ja nämä kokonaisuudet ovat 1) Hyvinvointia kulttuuripalveluista, 2) Monien kulttuurien Helsinki, 3) Ympäristö ja kaupunkirakenne, 4) Kulttuuri – kaupungin vetovoima. Nämä kaikki neljä kokonaisuutta on myös Helsingin mallin toimintaperiaatteista. (Kunnas ym. 2012, 9-10.)

Lindholm (2015c, 71) toteaa, että aluetalot ovat aiemmin aika vähän avautuneet ulospäin. Helsingin kaupungin strategiassa annetaan lupaus asukas yhteisöllisyyden vahvistamisesta eri kaupunginosissa ja alueellisten kulttuurikeskusten avaavan enemmän lähiyhteisöön ovia. Kulttuuria luvataan tuottaa monipuolisesti ja siten että se tarjoaa asukkaille osallistumismahdollisuuksia. (Helsingin kaupunki 2013b, 16 & 18.)

Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja Tommi Laitio on toiminut puheenjohtajana Helsingin kaupungin osallisuus- ja vuorovaikutusmallia suunnittelevassa työryhmässä. Mallin tavoitteena on kehittää käytäntöjä sille, miten kaupunkilaisten

aloitteita ja ideoita saisi jatkossa vietyä paremmin eteenpäin. Laition mielestä osallisuus ei ole sitä, että kaupunkilaiset ovat kaikista asioista saman mielisiä. (Vass 2016, 8-10.) Laitio oli esittelemässä Helsingin kaupungin tulevan osallisuus- ja vuorovaikutusmallin mahdollisuuksia avoimessa asukasillassa Kanneltalossa syksyllä 2016. Hän linjasi organisaatiomuutoksen yhden päätarkoituksen olla rakentamassa asukasosallisuutta siten, että kuntalainen kokee, että hänet on otettu vakavasti. Tarkoitus on, että kuntalaisella on tunne, että mielipide on kuultu ja hän ymmärtää miksi päätös on tietynlainen, vaikka se ei olisikaan sellainen mitä itse toivoi. Muutoksen taustalla on se että kaupunkilaiset ovat osaavia ja kykeneviä ja tätä osaamista pitäisi päätöksenteossa pystyä hyödyntämään paremmin. (Laitio 2016.)

3.4 Moninainen Helsinki

Teollisuusyhteiskunnan syntymisen jälkeen yhteiskunta on muuttunut syklimäisesti. Jokaisessa syklissä on jotain edellisestä tuttua ja samalla aina jotain uutta. Nyt on käsillä kuudes aalto. Viidennessä syklissä pääosassa oli digitaalisuus ja kuudennessa ennustetaan olevan jotain tätä vieläkin vahvempaa ja leimallisempaa. Ennustukissa arvellaan globalisaation olevan vahvasti mukana ja kaupunkiympäristö ja kasvava kaupungistuminen luo tälle kaikelle alustan. Kuudennen aallon yhteiskunta voi rakentua vain tietoisuuden ja ihmisten keskinäisen vuorovaikutuksen parempaan laatuun. Kuudennessa aallossa vahvistuu suoran demokratian mallit. Leimaavaa on myös kasvavat vaikutusmahdollisuudet. (Wilenius 2015, 14 & 182 & 225–226.)

Yhä suurempi osa väestöstä asuu tulevaisuudessa kaupungeissa. Helsingin väkiluku on kasvanut vuositasona noin 0,7 % vuodesta 2011 lähtien (Kunnas ym. 2012, 21). Helsingin väkiluvun ennustetaan olevan vuonna 2030 noin 680 000 ja koko Helsingin seudun väestön määrän nousevan 1,6 miljoonaan asukkaaseen. (Helsingin kaupunki 2013b, 3.)

Alueiden väliset sosioekonomiset erot eivät ole laman jälkeen vähentyneet tai kadonneet. Pikemminkin päinvastoin, sillä ääripäissä olevat alueet ja niiden väliset eroavaisuudet ovat voimistuneet 2000-luvulla. Sosioekonomisia eroja tarkasteltaessa vierellä kulkee myös asuinalueella koettu turvallisuus. Nykyinen kehityssuunta, jossa huono-osaisuus kasautuu alueellisesti on iso haaste Helsingille. Vähäiset tulot, alhainen koulutus-

taso ja korkeampi työttömyysaste kohdistuvat Helsingissä usein samoihin kaupungin-osiin. Helsingin heikoimpien asunalueiden paremman kehityskulun turvaaminen on juuri tärkeää. (Helsingin kaupunki 2013b, 13–15.)

Kaupungin asukkaita helposti erotellaan huonommuuden tai paremmuuden näkökulmista perustuen siihen miten ihmiset kykenevät huolehtimaan itsestään. Tämän tyyppiset, ihmisen asuinympäristöön liittyvät epäluulot ovat vankasti historiallisia. (Nupponen, 2010, 30). On tärkeää tunnistaa Helsingin moninaisuus ja etsiä keinoja lieveilmiöiden ratkaisuun. On perusteltua kysyä toteutuuko tietyillä asuinalueilla kuten Kannelmäessä myös itseään toteuttavaa sivuun jättäytymistä ja tätä kautta syrjäytymistä?

3.5 Osallistumisen esteet

Kun osallisuuden muotoja pohditaan, pitää huomioida monimuotoinen Helsinki on alueellisesti (Vass 2016, 13). Research Oy toteutti Helsingissä vuonna 2015 asukaskyselyn, jossa tutkittiin kaupunkilaisten mielipiteitä kunnallisten toimijoiden panoksesta lähiöiden viihtyvyyteen. Kyselyyn saatiin likimain tuhat vastausta. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että kaupunki panostaa liian vähän lähiöiden kehittämiseen. Vastauksissa nousi muun muassa esille tarve helposti lähestyttävien eli matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksien kehittämiseksi. (Helsingin lähiöprojekti 2015, 9.) Osallistumisen pitää olla helppoa, sillä ihmisten arjen täynnä erilaiset ärsykkeet ja näin ollen kulttuurilla on niin paljon erilaisia kilpailijoita (Lindholm 2015d, 146).

Humanistisen ammattikorkeakoulun vuosina 2013–2014 toteuttama Vetovoimaa kulttuurikeskuksiin -hankkeessa kerättiin tietoa hankkeeseen osallistuneilta kulttuurikeskuksilta alueen ei-kävijöistä ja kokeiltiin erilaisia toimenpiteitä osallistumattomien aktivoimiseen. Kanneltalo oli mukana tässä hanketutkimuksessa. Tuloksista selviää, että ei ole välttämätöntä itse sisällöntuottamiseen osallistaa ihmisiä, enemmänkin on tärkeää, että heillä on mahdollisuus osallistua. (Virolainen 2015, 42–43.) Ei-kävijä voi jopa tuntea itsensä kiusaantuneeksi kulttuuritapahtumassa (Lindholm 2015a, 25).

Lindholm (2015d, 148) on sitä mieltä, ettei kulttuurilaitoksilla ole suuresti painetta vähentää yleisöjen valikoituneisuutta. Väitteessä on varmasti totta toinen puoli. Tosin kehitystä on viime aikoina tapahtunut. Helsingin kulttuurikeskuksen Helsingin malli toteutetaan myös siitä näkökulmasta, että alueilla onnistuttaisiin kasvattamaan yleisöpohjaa (Helsingin kulttuurikeskus 2017a). Yleisön osallistaminen ei ole välttämättä helppoa, erityisesti

silloin kun halutaan sitouttaa asukkaita sisältösuunnittelutyöhön. Marjo Haatainen toteutti Humanistiseen ammattikorkeakouluun YAMK-kehittämistyön, jossa kokeiltiin Helsingin kulttuurikeskuksen Stoan aluetaloon asiakaspaneelin perustamista (Haatainen, 2012).

Asiakaspaneeli kokoontui Haataisen opinnäytetyön toimintona ensimmäisen kerran keväällä 2012. Tämän jälkeen asiakaspaneeli kokoontui vielä kahdesti. Asiakaspaneelissa ei kuitenkaan innostuttu osallistumaan ohjelmistosuunnitteluun sillä paneutumisella kuin Stoassa oli toivottu. Asiakaspaneeli lakkautettiin. Haatainen tunnisti osallistamiseen liittyvät haasteet, kun halutaan tuottaa asiakaspaneeli-tyyppistä asukkaita sitoutumista ja aikaa vaativaa osallistumista. Haatainen toteaa osallistamisen vaativan kunnolliset resurssit. Käytännöt eivät ole nopeasti muutettavissa ja osallistamiselle pitää antaa aikaa. (Haatainen 2017.)

Asukaspaneeli voi tuntua osallistujille työläältä osallistumisen muodolta, näin ainakin Haataisen käynnistämän kokeilusta voisi päätellä. Panelistit eivät välttämättä sitoudu mukaan, vaikka tämän tyyppinen toiminta on asukkaita mitä suurimmissa määrin osallistavaa ja antaa asukkaille oikean mahdollisuuden päästä vaikuttamaan. Samansuuntaisia loppupäätelmiä saatiin Vetovoimaa kulttuurikeskuksiin -hankkeessa. Hyvin harva osoitti kiinnostusta osallistua asukaspaneelin jäseneksi, jos sellainen perustetaan (Lindholm 2015c, 72). Nämä ovat kiinnostavia tuloksia Kanneltalon osallisuustoimenpiteitä suunniteltaessa.

Helsingin kulttuuritapahtumiin osallistumista ja osallistumattomuutta on tutkittu varsin vähän ja olemassa olevakin tieto on pääosin kvantitatiivista. Osallistumisen esteitä on hankala yksiselitteisesti selvittää. On pohdittu voisivatko ne olla taloudelliseen tilanteeseen tai asuinalueeseen liittyviä. Lisäksi tutkimuksissa on pääosin keskitytty mittamaan eri väestöryhmien eroja. Osallistuminen voi liittyä kiinnostukseen, mutta myös tarjonnan määrään. Osallistumisen esteet voivat olla makukysymysten lisäksi tarjonnan sisällöistä kiinni. Nämä esteet voivat olla yksinkertaisesti alueellisia; osallistuminen on hankalaa saavutettavuuden näkökulmasta. Osallistumiseen vaikuttaa aina sosiodemografisten tekijöiden lisäksi myös alueelliset ja sosiaaliset tekijät kun tehdään osallistumisvalintoja. (Mustonen & Lindblom 2016, 93–106.)

3.6 Mitä on sosiokulttuurinen innostaminen?

Teorian merkitys on olennainen ja se tuo viitekehyksen koko tutkimukselle (Sarajärvi & Tuomi 2013, 18). Tässä kehittämistyössä hyödynnettiin erityisesti sosiokulttuurisen innostamisen teoriaa.

Sosiokulttuurinen innostaminen voidaan nähdä tietynlaiseen toimintaan motivoinnissa ja yhteisön tai yhteiskunnan hyväksi toimimista (Kurki 2008, 106). Sosiokulttuurinen työote on kiinnostava. Hieman yksinkertaistaen voisi kuvailla sosiokulttuurisen innostamisen olevan kaikkea sellaista inhimillistä toimintaa, jossa yksilön osallisuus kasvattaa tätä aktiiviseksi tekijäksi omassa yhteisössään. (Kurki 2000, 20.)

Sosiokulttuurisen innostamisen käsite syntyi Ranskassa toisen maailmansodan jälkeen tarkoituksena rakentaa yhteiskunta demokraattisesti uudelleen. Kulttuurinen toiminta muodostui innostamisen vahvistamisen myötä yhä vahvemmaksi. Kulttuuriseen toimintaan tuli demokraattisia ja yhteisöllisiä sekä yhteisöjä vahvistavia piirteitä. Kulttuurin merkitys osana arkipäivää myös vahvistui. Voidaan katsoa innostumisen vakiintuneen Euroopassa kulttuurin demokratisoinnin merkityksen kasvaessa. Kulttuuri ei ole jotain josain kaukana sijaitsevaa korkeakulttuuria. Kulttuuri on keskiössä ja se on jotain jota ihminen rakentaa aktiivisesti ja omaehtoisesti (Kurki 2008, 52–57 & 105). Kulttuuri on yksi innostamisen ydinosa. Ei ole olemassa yhteisön osaa, jossa ei olisi minkäänlaista kulttuuria. Kulttuurisen innostamisen ytimessä on ihmisen yhteisöllinen osallistuminen ja tietoisuuden herättäminen. Tällainen merkitys on mahdollista avautua muassa taiteellisen kokemuksen välittämänä. (Kurki 2000, 54–55 & 74.)

Sosiokulttuurinen innostaminen tapahtuu ihmisten vapaa-aikoina sillä innostamisen avulla ihmiset voivat löytää arkipäivään jotain merkityksellistä. Vapaa-aika ei välttämättä ole yksilön luovuuden aikaa. Vapaa-aikakin tarvitsee tukea ja harjoitusta kehittyäkseen aidoksi itsetoteutukseksi. Sosiokulttuurinen innostaminen auttaa ihmisiä tiedostamaan roolinsa sekä omassa yhteisössään että yhteiskunnassa. Näin oma toiminta lähiympäristössä peilautuu laajempaan kokonaisuuteen. (Emt. 20 & 147.)

Innostumisen lähtökohta ymmärtää ihmisen olevan luonnostaan kykenevä ottaa vastuu itsestään. Yhtä tärkeää on muistaa, että osallistuminen pitää aina olla kaikin tavoin va-

paaehtoista. (Kurki 2008, 107.) Viime aikoina sosiokulttuurista nostamisesta on innostuttu erityissosiaalityössä, joissa on lähtökohdat ovat olleet sosiaalisia ja terveydellisiä (Gillet 2006, 184–185).

Miten sosiokulttuurinen innostaminen toimii käytännössä? Metodeja on useita ja osallistumisessa innostaminen on oleellista, mutta innostamisen menetelmät eivät niinkään. Pääasia, että löytää tavat, jolla vuorovaikutusta syntyy. Myöskään innostamisen mallintaminen hankkeesta toiselle sellaisenaan ei ole mahdollista. (Kurki 2008, 109.)

Brasilialainen Paulo Freire (1921–1996) on ollut keskeisimpiä henkilöitä sosiokulttuurisen innostamisen kehittäjänä. Freiren Sorrettujen pedagogiikka (*Pedagogia do Oprimido*) on edelleen sosiokulttuurisen innostamisen keskeisempiä teoksia. (Kurki 2000, 12). Köyhien ja syrjäytyneiden väitetty laiskuus liittyy Freiren mukaan vallitsevaan myyttiin ihmisryhmän huono-osaisuudesta. Näiden nykymyyttien ymmärtäminen vaatii ehdottomasti kriittistä tarkastelua – sen jälkeen kautta niiden purkamista. Tämä on koko freireläisen toiminnan tärkein tavoite ja sosiokulttuurisen innostamisen perusta. (Freire 2004, 121.)

4 SOSIOKULTTUURISET HANKKEET MUUALLA

Vertaisoppiminen eli benchmarking tuki tämän kehittämistyön aineistonkeruuta niin vahvasti, että päätin kerätä aineistoa neljästä eri kohteesta. Benchmarkingin tavoitteena on yksinkertaisimmillaan parantaa oman organisaation toimintaa. Benchmarkingia voidaan ajatella toimintona, jolla pystytään sekä keräämään tietoa että vertailemaan omaa tekemistä muihin. Vertailu mahdollistaakin omien menettelyjen ja toimintatapojen arvioinnin monipuolisesti ja tämä tekee benchmarkingista erinomaisen tavan kyseenalaistaa omia toimintamalleja ja oppia lisää muilta. (Hotanen, Laine & Pietiläinen 2001, 6.) Benchmarking on järkevää jottei kehitettä täysin samanlaisia jo olemassa olevia palveluita ilman omaleimaisuutta (Ojasalo 2014 ym. 186; Tuulaniemi 2011, 84).

Kaksi benchmarking-kohteista sijaitsee helsinkiläisissä lähiöissä. Maunula-talo koillisessa ja Meri-Rastilan kaupunkipuutarha itäisessä osassa kaupunkia. Näistä kohteista hain suoraa oppia Kanneltalon toimintaan. Haastateltavilla on Kanneltalon toiminnan tuntemus, joten pystyin haastatteluiden lisäksi pyytämään asiantuntijanäkemyksiä siihen, millä keinoin voisimme parantaa Sitratorin tilannetta asukasosallisuuden näkökulmista.

Ulkomaankohteeni on Ranskan Lyon, jossa tutustuin useampaan eri kohteeseen. Lyonissa benchmarking-oppimisen päätarkoitus oli tutustua Lyonin kulttuurityömallin toimintoja. Tukholmassa kohteenani on Tenstan lähiöön perustettu taidemuseo Tensta konsthall.

4.1 Meri-Rastilan kaupunkipuutarha

Meri-Rastilassa sijaitsee Lähiöprojektin hanketoimintona rakennettu kaupunkipuutarha Meri-Rastilan torilla (Helsingin lähiöprojekti 2015, 13). Kanneltalon kannalta Meri-Rastilan kaupunkipuutarha on kiinnostava, sillä kaupunkipuutarha-alueella eli Meri-Rastilan torilla on samansuuntaisia ongelmia kuin Sitratorilla. Meri-Rastilan torilla haasteena on ollut levottomuus, julkijuopottelu ja näistä koituvat lieveilmiöt. Meri-Rastilan kaupunkipuutarhan lähtökohtana on ollut tehdä Meri-Rastilan torin ympäristössä kaikille kaupunkilaisille miellyttävä paikka ja tätä on kaupunkipuutarhakokeilulla lähdetty hakemaan. (Raivio 2016.) Halusin kuulla Meri-Rastilan kaupunkipuutarhan ensimmäisen toimintavuoden päätteeksi miten kaupunkipuutarha on toiminut lähiön ostoskeskuksessa ja onko

toiminnalla ollut vaikutusta viihtyvyyteen. Kiinnostavaa oli myös selvittää, onko kaupunkipuutarha joutunut ilkvallan kohteeksi.

Haastattelin Päivi Raiviota, joka on mukana Meri-Rastilan kaupunkipuutarha-hankkeessa taiteilijana. Raiviolla on ennen Meri-Rastilan hanketta kokemusta kaupunkimuotoilusta ja yhteisöviljelystä sekä julkisessa tilassa taiteen tekemisestä yhdessä asukkaiden kanssa. Raivio on ollut mukana Meri-Rastilan kaupunkipuutarha -hankkeen lisäksi mukana Paikan tuntemus -hankkeessa, jossa hän on päässyt toteuttamaan yhdessä asukkaiden kanssa väliaikaisia julkisten tilojen haltuunottoja. (Raivio 2016.)

Meri-Rastila valikoitui Lähiöprojektin kohteeksi, sillä alueella on iso kaupunkiuudistus täydennysrakentamisen ja uudelleenkaavoituksen osalta käynnissä. Kaupunkipuutarhassa taustalla on myös ollut asukkaiden arkiympäristön parantaminen kaupunkiviljelyn avulla. Koska muutokset ovat mittavia, haluttiin asukkaat ottaa mukaan tekemiseen. (Helsingin lähiöprojekti 2015, 13.)

Meri-Rastilan kaupunkipuutarhakokeilu aloitettiin kesällä 2016, joten haastatteluhetkellä ei ollut vielä pidempiaikaista tietoa siitä, miten torille rakennettava kaupunkipuutarha tulee onnistumaan. Raivio totesi, että Meri-Rastilan kaupunkipuutarha on kokeilu ja uusi aluevaltaus. Ei ole aiempaan havaintoa tai kokemusta siitä mikä toimii ja mikä ei. (Raivio 2016.)

Tiedustelin Raiviolta, mitä yhteneväisyyksiä hän näkee Kannelmäen Sitratorilla ja Meri-Rastilan torilla. Raivio näkee molemmat läpikulkupaikkoina, joista kiirehditään nopeasti ohi. Meri-Rastilan projektin käynnistyessä asukkailla oli huoli rakentaako kaupunki ajanviettopaikkaa ostarin porukoille. Asukkaiden pelko osoittautui turhaksi. Kaupunkipuutarha on lisännyt ostoskeskuksessa monenlaisten ihmisten läsnäoloa. Raivio kertoi kiinnostavasti:

Ensivaikutelma on aina se että tietty ryhmä on staattisesti torilla, mutta kun on pidemmän aikaa paikalla niin huomaa kuinka kuitenkin on lapsia, ”tavallisia” ihmisiä. Eli ne jotka istuu ja joilla on kaljatölkki kädessä dominoi tosi paljon sitä mielikuvaa torista. Ihmisten mielikuvissa on tosi vahvasti tietyn ihmisryhmän käytössä. Aina on se ettei voi itekkään tietää miten onnistuu ja valtaako tämä tietty porukka paikat. Huoli ja toisinaan toteutuma on ollut se, että toisinaan ne istuu siellä mutta toisaalta mun mielestä on ollut hienoa, että asukkaat ovat olleet sitä mieltä että ei ihmisiä voi vain pyyhkiä pois. Hienosti on vaihdellu se porukka, joka istuu siinä. On kaljaporukoiden lisäksi lapsia ja vanhuksia. (Emt.)

Raivio näkee toiminnallisuuden ja omilla kasvoillaan kaupunkitilassa tekemisen avaimina onnistumiselle. Raivio totesi, että tuotannollisesti olisi paljon helpompaa ja kustannustehokkaampaa kantaa valmiit istutuslaatikot ja penkit torille. Meri-Rastilan kaupunkipuutarhassa haluttiin toimia toisin ja puutarhaelementit on rakennettu torilla siinä paikassa, johon kaupunkipuutarha tulee jäämään. Raivio kertoi, että viikon verran kun paukuttaa läpikulkupaikalla vasaraa ja valmistaa viljelylaatikoita niin työ tulee näkyväksi. Ihmiset myös kiinnostuvat toiminnasta, kun kaupunkitilaan saadaan aiemmasta poikkeavaa positiiviseksi miellettyä toimintaa. Kyseessä on hyvänlaista tilan haltuunottoa, kun ohikulkijat pysähtyvät edes hetkeksi kiinnostuneina katsomaan mitä tilassa tapahtuu ja ovat aidosti kiinnostuneita siitä, mitä on rakentumassa. Raivio totesi huomanneensa, miten omat kokemukset Meri-Rastilan torista muuttuivat, kun oli viettänyt siinä pidemmän aikaa istutuslaatikoiden rakennuspuuhassa. Hän alkoi nähdä torin uudesta näkökulmasta ja huomasi, että tilaa käyttävät ovat monipuolisesti alueen asukkaita, vaikka alkumielikuva oli hänellä ollut toinen. (Emt.)

Kuva 9. Meri-Rastilan kaupunkipuutarha kukoistaa ja luo alueelle kaikille avoimen viherkeitaan. Kuva Ila Pellinen

Raivion mielestä juuri Meri-Rastilan torille on tärkeää luoda uusia toimintoja ja tätä kautta lisätä positiivista mielikuvaa alueesta. Asukkaat olivat aluksi huolissaan tehdäänkö viljelmille ilkivaltaa tai aiheuttavatko ne muunlaista lisähäiriötä. Kaupunkipuutarha-hankkeen pilottikesä on takanapäin ja kaupunkiviljelmiä ei ole kertakaan tuhottu. Raivio kertoo, että Meri-Rastilan yhdyskuntatyöntekijä koki positiiviseksi kaupunkiviljelyiden rakentamisen. Alueen yhdyskuntatyöntekijä on työskennellyt pitkään alueella ja on kokenut, että Helsingissä herkästi ratkaisuna häiritseviin ihmisryhmiin on tarjottu penkkien poistamista puistoalueista. Tämä on ollut turhauttavaa. Kaupunkitilojen ankeuttaminen vaikuttaa alueen kaikkiin asukkaisiin ja näin ollen ei ole hyvä ratkaisu. (Emt.)

Lopuksi kysyin Raivilta neuvoja Sitratorin tilanteeseen. Kannelmäen ja Sitratorin alue on Raiville työprojektien kautta tuttu. Hän on ollut alueella toteuttamassa muun muassa Kannelmäen nuorisotalolla osallistavan budjetoinnin työpajoja ja Kanneltalon kulttuurikeskuksen kesätoimintaa.

Kun teillä on se Kanneltalon kulttuurikeskus niin toiminnan ulostuominen voi olla yksi tapa muuttaa torin mielikuvaa. Silloin kun pidin lasten kesäkurssia Kanneltalossa niin pidettiin kesäkurssin toimintoja siinä torilla. Ne on jotain muuta kuin viljelylaatikot. Juuri siihen paikkaan tarkoitettu. Löytäkää se teidän oma juttu mitä se siinä torilla voisi olla” (Emt.)

Raivion tapaaminen lisäsi oman kehitystyön eteenpäinviemiseen vielä enemmän rohkeutta. Ostarin vieressä ei ole kulttuuritaloa kuten Sitratorin vieressä on Kanneltalo. Muilta osin kiinnostavia yhtymäkohtia löytyy. Meri-Rastilan kaupunkipuutarha sijaitsee Meri-Rastilan torilla eli ostoskeskuksella, jossa on kapakan ja ruokakaupan lisäksi tyhjää, betonimaista kaupunkitilaa. Tunnistan uuden toiminnan käynnistämisen tuottaman alkuvastustuksen. Asukkailla ja viranomaisilla voi olla pelkoa, että luodaan lisää ja parempia oleskelupaikkoja sellaisille ryhmille, jonka ajanviettoa kaupunkitilassa ei haluta lisätä. Meri-Rastilassa huolenaiheena oli kaupunkiviljelmien joutuminen ilkeiden kotteiksi. Skenaariot näyttivät ainakin Raivion haastattelun valossa olleen turhia. Läpikulkupaikasta saatiin viehättävämpi ja betonimaisemasta vehreämpi. Kaupunkiviljelmiä ei tuhottu. Kaupunkipuutarha vetoaa monipuolisesti asukkaisiin ja itse asiassa lisäsi monien ihmisten torilla viettämää aikaa. Tämä voi osaltaan jatkossa parantaa niitä mielikuvia, joita Meri-Rastilan tori tällä hetkellä herättää.

Sitratorilta on saatu kokemusta Zodiakin Helsingin mallin puitteissa olevista kaupunkiviljelmistä. Sitratorilla kesä 2016 oli kaupunkiviljelmien kokeilukesä. Sitratorilla on samankaltaista kokemusta sille, että kaupunkiviljelmiä ei rikottu tai tuhottu aivan pientä ilkeävaltaa huomioimatta. Raivion tapaaminen toi omaan tekemiseen ja kehittämiseen uskallusta. Vastustusta ja pelkoa joutuu varmasti kohtaamaan jatkossa, kun tehdään uudenlaisia aluevaltauksia. Minua ilahdutti Meri-Rastilan alueen yhdyskuntatyöntekijän positiivinen suhtautuminen Meri-Rastilan torin kaupunkipuutarha-hankkeeseen. Yhdyskuntatyöntekijä tuntee työskentelyalueensa läpikotaisin, heikkouksiinsa ja vahvuuksiinsa. On hyvä muistaa, että kielloilla, poistoilla tai Raivion mainitsemalla kaupunkitilan ankeuttamisella ei saavuteta positiivisia muutoksia alueisiin. Erityisesti niihin alueisiin, johon muutosta eniten tarvitaan.

4.2 Maunula-talo

Maunula-talo avattiin joulukuussa 2016 Helsingin Maunulan lähiöön. Talon huoneisto-pinta-ala on 2200 neliömetriä ja suunnittelusta vastasi arkkitehtitoimisto k2s. (Maunula-talo, 2016.) Maunula-talossa on Helsingin kaupungin toimijoista kirjasto, nuorisotalo ja työväenopisto – eli kulttuurikeskusta vaille kaikki samat toimijat kuin Kanneltalossa. Talossa toimivia eri hallintokuntien työntekijöitä on osallistettu yhdessä suunnitteluun ja tekemisiin koko rakentamisprosessin ajan. Tämän tyyppistä yhteistoimintataloa lähdetään kenties tulevaisuudessa kokeilemaan myös muissa Helsingin kulttuurissa aluetaloissa. (Laitio 2016.) Kanneltalon toimintaa ajatellen Maunula-talon konsepti onkin erittäin kiinnostava.

Maunula-taloa on lähdetty rakentamaan kahtalaisesti osallistaen. Talon sisältöjä ja toimintatapoja ei ole suunniteltu ainoastaan Maunula-talossa toimivien eri hallintokuntien työntekijöiden yhteissuunnittelun kautta. Kokonaisuutta on suunniteltu alueen asukkaita osallistaen ja kuullen. Haastattelin Antti Sarpoa, joka työskentelee toiminnanjohtajana Helsingin kaupungin nuorisoasiankeskuksen Maunulan nuorisotyöyksikössä ja on ollut koko prosessin ajan mukana luomassa Maunula-talon konseptia. Sarpolta lähdin etsimään oppia sille, millaisin keinoin asukkaita on mahdollista osallistaa ja ottaa toiminnan suunnitteluun mukaan. Kannelmäki ja Maunula ovat asuinalueina hyvin samankaltaisia sosioekonomisilla mittareilla. Maunulassa oli vuonna 2014 15,1 % työtöntä. Kun haku rajataan miesten työttömyystilanteeseen saadaan luku 17,2 %. Yli 15-vuotiaiden veronalaiset vuosiansiot olivat 7634 euroa. (Helsingin seudun aluesarjat 2017.)

Maunula-talon toiminnan suunnittelun pohjaksi saatiin yhteensä 207 vastausta verkkokyselyn kautta ja alueen 37 päiväkotilaisen ideaa. Näiden pohjalta 384 äänestäjää valitsivat suosituimmat ehdotukset Maunula-talon toimintojen lähtökohdiksi. Lisäksi talon toimintaa on ideoitu useissa työpajoissa. Työpajoihin on kutsuttu alueen asukkaita avoimella kutsulla. Ehdotukset vietiin asukkaiden äänestettäväksi, tämä äänestys tapahtui verkossa. (Penttilä 2017.) Suunnitelmat lopullisesti hyväksytään asukaskokouksissa ja Maunula-talon johtoryhmässä, joissa on asukasedustus. Maunula-talossa on toteutettu kaiken tämän lisäksi osallistavan budjetoinnin mallia eli kuntalaiset ovat olleet mukana päättämässä tietyn toimintabudjetin kohdistuksista. (Sarpo 2016.)

Sarpo totesi kuinka innostavaa yhteistyö kuntalaisten kanssa voikaan olla. Hän sanoi, että alueen asukkaat ovat olleet hyvin kiinnostuneita rakentamaan Maunula-talon toimintaa. Syyksi Sarpo arvioi sen, että Maunula-taloa on suunniteltu jo pitkään ja asukkaat ovat osanneet odottaa talon valmistumista. Osallistaminen ja asukkaiden kuuleminen on aiheuttanut sen, että asukkaat ovat todella aktiivisia ja näin ollen yhä useammasta asiasta sovitaan keskustellen. Sarpo muistutti, että yhdessä tekemisen ja aidon osallisuuden toteutuminen ja kuntalaisten mukanaolo vaatii työskentelyaikaa. Haasteista huolimatta Sarpo suosittelee asukkaiden ottamisen mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon:

Toisaalta se on vaivalloista ja hidasta, mut luulen että näin tehdään kerralla parempaa. (Emt.)

Jotta voi olla joustava ja aidosti kuulla asukkaiden ääntä, toiminnan rakenteet pitää olla kunnossa. Pelkkä halu tehdä mukavia asioita ei pidemmän päälle johda mihinkään.

Joo kyl se jotenkin se semmonen et toki tossa Maunula-talossa on haluttu olla hirmu joustavia ja toimia nopeasti niin sit siinä on oltava jonkinlaiset rakenteet juurikin sitä varten että se on mahdollista. Että voidaan toimia joustavasti. Mutta se ei onnistu silleen, että ruvetaan vaan tekemään yhteistyötä silleen, että eiks vaan. Että tehään jotain kivaa ihmisille. Että sovitaan vaan, että nyt aloitetaan. Kun se ei koskaan toimi. Ihmiset on jotenkin niin yksoikoisia me kaikki. Ja jotenkin se semmonen että on pakko rakenteellistaa rakenteita ja siinä on otettava se asukkaiden rooli tai antaa heille semmonen oma rooli. (Emt.)

Sarpo nosti haastattelun aikana useamman kerran esille läsnäolon tärkeyden. Asukkaiden kanssa ei voi tehdä aitoa yhteistyötä, jos toiminnot toteutetaan ylhäältä alas ja ilman kontaktia kasvotusten. Kunnan työntekijä ei voi suunnitella toimintoja omasta työhuoneesta käsin, jos tavoitteena on asukkaiden osallistaminen. Jos asukkaita ei tapaa säännöllisesti niin näkemys alkaa väistämättä kaventua. Jalkaudu ja kohtaa! on Sarpon toimintaperiaate:

Sitä pitää sanoa, että sen puitteissa oltiin jos oikein muistan niin kuus iltaa oltiin eri hallintokuntien esimiehet ja suunnittelijat ja muut oltiin Maunulan S-marketin aulassa kyselemässä maunulalaisilta, et mitä ne haluaa. Ja meillä oli kyselypohja ja siinä he äänestivät samalla miltä meidän logo näyttää. Mut se oli musta hirmu hyvä tapa. Ja siinä korostu oikeestaan se, että me ei voida puuhastella vaan pienen porukan kanssa. Helposti kun kulttuuritaloon tulee niin on jo valmiiksi asiakas. Samalla tavalla kuin meillä jos nuori käy nuorisotalolla neljä iltaa viikossa niin se on jo aika hyvin toiminnassa. Mut sit ne muut jotka ei ookaan niin ei tiedetä juurikaan heistä mitään. (Emt.)

Maunula-talo on benchmarking-kohteena erittäin kiinnostava. Maunula-talossa on osallisuuden ja osallistamisen näkökulmista nähdäkseni tavoitettu olennainen. Ensin osallistetaan talon eri hallintokuntien työntekijät ja tämän jälkeen tehdään osallistamistoiminnot asukkaiden kanssa. Kiinnostavaa, kuinka monipuolisesti on kerätty eri asukasryhmiltä näkemyksiä, ei ainoastaan asukasaktiiveilta. Yksi tapa osallistaa on jalkautua sinne missä ei-kävijät ovat (Lindholm 2015a, 69). Maunula-talo on halunnut kuulla moninaisesti alueen asukkaita ja tietoa on kerätty aktiiviosallistujille järjestettyjen työpajojen lisäksi paikallisessa ruokakaupassa ja nettikyselyin.

Asukkaiden osallistaminen ja kuuleminen nähdään helposti työläänä tapana kerätä tietoa ja rakentaa toimintatapoja. Tämän myönsi myös Sarpo. Hänen ”tehdään kerralla parempaa” -kommenttinsa jäi mietityttämään. Olisiko tässä Kanneltalolle asukasosallisuuden jatkossa toimintatapa, jolloin alkupanostus tuottaisi vaikuttavaa lopputulosta? Onko työajanpuutteissa sittenkin taloudellisempaa käyttää riittävästi aikaa ja läsnäoloa asukkaiden kanssa heti alussa?

4.3 Lyonin kulttuurityönmalli

Lyonin benchmarking-työmatka järjestettiin 27.9.–1.10.2016. Matkalla oli Helsingin kulttuurikeskuksen työntekijöiden lisäksi osallistujia muun muassa nuorisosiainkeskuksesta, kaupunkisuunnitteluvirastosta ja taidemuseosta. Monihallintokuntainen yhdessä oppiminen teki matkasta kiinnostavien vierailukohteiden lisäksi erityisen onnistuneen.

Lyonin matkan aikana vierailimme lähes kahdessakymmenessä eri kohteessa, kun mukaan lasketaan myös esitysvierailut. Näistä olen valinnut kehittämistyöni kannalta kiinnostavimmat kohteet, joita esittelen seuraavaksi.

Lyonin kulttuurityön malli on pitkälti ollut Helsingin kulttuurikeskuksen Helsingin mallin esikuvana, kuten aiemmin todettu. Lyonin mallin kantavana ajatuksena on, että verovaroin toimivia kulttuuritoimijoita kannustetaan tekemään yhteistyötä kaupunkilaisten hyvinvoinnin eteen. (Helsingin kulttuurikeskus, 2017a.)

Lyonin kaupungissa asuu noin 500 000 asukasta ja suur-Lyonissa lähes 1,3 miljoonaa ihmistä. Näin ollen Helsinki ja pääkaupunkiseutu ovat asukaslukujen valossa hyvin ver-

tailukelpoisia Lyonin kanssa. Tapasimme Lyonin kaupungintalolla kaupungin kulttuuritoimen kansainvälisten yhteyksien johtaja Christine Tollet-Kowalskin. Hän kertoi, että kulttuuri on nostettu Lyonin kaupungissa kaupunkipolitiikan yhdeksi kärkiteemaksi ja lähes 20 % kaupungin budjetista on merkitty kulttuurille. Taloudellisestikin tiukkoina aikoina kaupungin panostus kulttuuriin on pysynyt lähes ennallaan. Sen sijaan valtion ja alueviranomaisten rahoitus on selkeästi vähentynyt viime vuosina. (Tollet-Kowalski 2016.)

Lyonin kulttuuripolitiikalle on ominaista kulttuurin nivoutuminen alueelliseen, sosiaaliin ja yhteiskunnalliseen kehitystyöhön ja työtä tehdään poikkihallinnollisesti laajasti. Asukkaiden osallistaminen on myös yksi kulttuurityön keinoista. Lyonissa on määritetty 15 kaupunginosan olevan haasteellisia ja näissä jokaisessa on omat kehitystarpeensa. Nämä kaupunginosat ovat kulttuurityömallin kohteita. Jokaisessa mukana olevassa kaupunginosassa toimii korttelityöryhmä, jossa on edustajia kulttuuritoimen lisäksi muun muassa nuoriso-, koulu-, sosiaali- ja kaupunkisuunnittelun puolelta. Asukkaita näissä kaupunginosissa on 2 000-25 000 ja yhteensä Lyonin kulttuurityömallin alueilla asuu noin 18 % Lyonin asukkaista. (Emt.)

Lyonin kulttuurityömallissa keskiössä on kulttuurisopimus (*Charte de coopération culturelle*). Kulttuurityönsopimus on Lyonin kaupungin ja 25 taidelaitoksen yhteinen sopimus, joka allekirjoitetaan neljän vuoden kausiksi. Sen myötä myös isot taide- ja kulttuurilaitokset osallistuvat alueiden kehittämiseen yhdessä asukkaiden kanssa. Kaupunki rahoittaa näiden laitosten toimintaa ja sen lisäksi useimmiten ne saavat toimia kaupungin omistamissa tiloissa veloituksetta. (Emt.)

Kulttuurilaitokset osallistuvat aktiivisesti alueelliseen kehitystyöhön ja tämä on yksi kulttuurisopimuksen suurimmista onnistumisista. Useimmiten taidelaitoksilla on yhteyshenkilö, joka työskentelee hanke-alueella. Tästä on se etu, että yhteyshenkilö tuntee toiminta-alueen erinomaisen hyvin, usein paremmin kuin kaupungin työntekijät. (Emt.)

Lyonin kaupungin Mission culturelle -osasto tukee taidelaitosten jalkautumista, muun muassa järjestämällä yhteisiä tapaamisia kulttuurilaitosten ja aluetoimijoiden edustajille. Mission culturelle -osaston johtaja Marc Villarubias kertoo, että tällä tavoin toimintatavat tulevat molemminpuolisesti tutuiksi. Jo ennen kulttuurityönsopimusta Lyonissa tehtiin haastavilla alueilla erilaisia hankkeita, mutta isot kulttuurilaitokset eivät jalkautuneet siinä sisäältä ulos ennen sopimusta. Alku ei ollut helppoa, sillä kaupunki ei antanut toimijoille jalkautumistoimenpiteisiin lisärahaa vaan sisällytti tämän perustukeensa. Vielä

kymmenen vuotta sitten kulttuurikentällä vallitsi merkittäviä epäilyjä alueellisen kulttuuri-työn toimimisesta, mutta tänä päivänä kulttuurisen kehitystyön merkitys on kasvanut taidelaitoksissa ja sen arvo ymmärretään. Kulttuurisopimus määrittelee kulttuurityölle raamit, mutta laitokset voivat itse päättää hankkeiden sisällön ja määrän. Myös aluetyöryh-mät kertovat mielipiteensä hankkeista. Laitosten edustajien kanssa käydään sisällöllisiä keskusteluja kerran vuodessa. (Villarubias 2016.)

Villarubias painotti, että tämän tyyppisiä osallistavia kulttuurihankkeita ei pakottomalla ja kiireellä pystytä laadukkaasti toteuttamaan. Taidetoimija tarvitsee apua ja tukea toimin-nan käynnistämisessä, sillä harvoin ensikertalaisilla on kokemusta tämän tyyppisestä kulttuurityöstä vaikka olisivatkin omalla taidekentällään kokeneita. Lyonin kulttuurityö-mallin kehittämisen otti arviolta kolme vuotta suunnittelu-aikaa ja työ sisälsi lukuisia se-minaareja ja keskustelutilaisuuksia. (Emt.)

Villarubias nimeää kulttuuritoiminnan isoimmaksi haasteeksi saada henkilö ensimmäistä kertaa osallistumaan kulttuuritapahtumaan tai -toimintaan mukaan. Lyonin kulttuurityön-malli vie tapahtumia asukkaiden arkipäivään ja asuinalueille. Taide on näin ihmisten saa-tavilla, kun jalkaudutaan taidetoiminnoin kaupungin erilaisille alueille viemään kulttuuria asukkaiden pariin. Henkilöt, jotka ensimmäisen kerran osallistuivat kulttuurisopimuksen puitteissa toteutettuihin tapahtumiin, myös jatkossa osallistuivat todennäköisemmin toi-mintaan mukaan. Nämä aluksi ei-kävijät olivat kommentoineet ennen osallistumistaan ajatelleensa ettei kulttuuri ole heitä varten. Kun asukkaat olivat ensin päässeet joko nä-kemään alueillaan esityksiä tai osallistumaan työpajoihin niin tämä madalsi kynnystä vie-railla taidetoimijan luona katsojana. Villarubias näkee tämän niin kutsutun kulttuurin de-mokratisoimisen olevan lähtökohtana koko Lyonin kulttuurityönmallille. (Emt.)

Tällä hetkellä Lyonin kaupunkiin on rakenteilla gastronominen museo ja tästä odotetaan hyvää linkkiä eri kulttuuritaustaisten välille. Ruokakulttuurin lisäksi iso ja pinnalla oleva teema on eri uskonnot ja niiden välinen dialogi. Lyonin kaupungin historian museo jär-jestää kaupunkikävelyitä, joissa vierailaan eri uskonnollisissa paikoissa kuten moskei-jassa ja synagogassa. Kaupunkikävelyt ovatkin herättäneet asukkaissa runsaasti kiin-nostusta ja nämä ovat järjestäen olleet loppuun varattuja. (Emt.)

Les Subsistance on esittävien taiteiden keskus Lyonissa ja yksi mielenkiintoisimmista kulttuuriorganisaatioista. Les Subsistanssessa tapasimme yleisötyöntekijä Benedict Beaudotin, joka esitteli keskuksen toimintaa. Les Subsistanssessa on erilaista esittävän

taiteen toimintaa nykyteatterista -tanssiin ja -sirkukseen. Les Subsistance kutsuukin itseään taiteen laboratoriodiksi. Les Subsistance on yksi niistä laitoksista, joka on allekirjoittanut kulttuurisopimuksen Lyonin kaupungin kanssa. Les Subsistance ei maksa tiloista vuokraa Lyonin kaupungille ja tämän lisäksi keskus saa päärahoituksensa Lyonin kaupungilta. Kulttuurikeskuksessa työskentelee vakituisesti 16 ihmistä ja muutama harjoittelija. (Beaudot 2016.)

Les Subsistances tekee pitkäjänteistä ja vaikuttavaa yleisötyötä. Taiteellinen kunniahimo ja taiteelliset sisällöt ovat kuitenkin aina toiminnan lähtökohtina. Kulttuurisopimuksen puitteissa viedään esityksiä ja työpajoja Lyonin haasteellisimpiin kaupunginosiin. Lisäksi keskus tekee vaikuttavaa residenssitoimintaa. Tiloissa on käytössä 17 työskentelyhuonetta sekä lukuisia yhteistiloja. Erillistä hakuaikaa residensseille ei ole, taiteelliset johtajat tekevät valinnat jatkuvan haun perusteella ja he myös kutsuvat taiteilijoita tekemään tilaustöitä. Les Subsistanssissa on kaksi taiteellista johtajaa, joiden käsissä on niin ryhmien valinta residenssiin kuin se mitkä tahot saavat residenssitoiminnan kautta isompaa ja laajempaa tukea. Korkea taiteellinen taso on tärkein kriteeri taiteilijavalinnoissa ja Les Subsistanssissa pitää olla vakuuttunut ryhmän taiteellisesta tasosta. Myös Suomesta on ollut ryhmiä Les Subsistanssissa residenssissä ja Benidict muisteli erityisen lämpimästi suomalaisen Race Horse Company -nykysirkusryhmän Petit Mal -esitystä, joka vieraili Les Subsistanssissa vuonna 2011. (Emt.)

Lyonin Duchèressa tapasimme Catherine Cicéronin, joka on ollut mukana kaupunginosassa järjestetyissä taidetoiminnoissa. Duchèressa on käynnissä valtava rakennushanke, joka on vaikuttanut asukkaiden elämään jopa vuosikymmenen ajan. Duchèressa on 1960- ja 1970-luvuilla rakennettuja jättiläismäisiä betonikerrostaloja, joita paraikaa puretaan ja tilalle rakennetaan uusia rakennuksia. Kaupunkisuunnittelun ongelma on maahanmuuttajien kolmas sukupolvi. Duchèressa asuu 40–50 eri kansallisuutta ja siellä on ollut vuosien ajan merkittäviä sosiaalisia ongelmia. Tämän segregaatoin poistaminen oli Duchèressa muutoksen lähtökohtana. Duchèren asuntokannan asukkaista oli aiemmin 80 % jollain tavalla sosiaalisin perustein asuvia. Muutoksen myötä osa huonokuntoisimmista taloista purettiin ja samalla asukasprofiilia päivitettiin. Päivitykset tehtiin asukkaita kuullen ja kukaan ei joutunut pakolla jättämään asuinalueen. Suunnilleen puolet halusi muuttaa pois Duchèrestä ja puolet jäädä alueelle. Tällä hetkellä Duchèren asukkaista noin 60 % on sosiaalisin perustein asuvia. Asunto- ja asukaskantaan saatiin heterogeenisyyttä rakentamalla alueelle kaupungin vuokra-asuntojen lisäksi omistus- ja opiskelija-asuntoja. (Cicéron 2016.)

Duchèren elävöittäminen on ylipäättään ollut hyvin monipuolista. Asukkaat on haluttu aktivoida mukaan toimintaan ja heille on annettu mahdollisuuksia vaikuttaa muutoksiin. Kulttuurihankkeet on koettu loistaviksi keinoiksi lisätä yhteisöllisyyttä ja vahvistaa asukkaiden myönteistä kuvaa asuinalueestaan. Näin valtava rakennushanke ja kokonaisten asuintalojen hävittäminen on iso muutos. Kulttuurihankkeet ovat mahdollistaneet asukkaiden käsittelevän tunteitaan muutoksen keskellä. (Emt.)

Kaupungin kulttuuritoimen edustaja osallistuu Duchèren kaupunginosan alueryhmään ja toimii linkkinä taidelaitosten ja aluetoimijoiden välillä. Kaupunki palkkaa säännöllisesti taiteilijaryhmiä toteuttamaan erilaisia hankkeita asukkaiden kanssa ja taidelaitokset toteuttavat myös kulttuurisopimuksen puitteissa toimintaa alueella. Lyonin nykytaiteen museo (Musée d'Art Contemporain) on osallistunut julkisten teosten työstämiseen asukasryhmien kanssa ja tekee muun muassa yhteistyötä paikallisen jalkapalloseuran eri-ikäisten harrastajien kanssa. (Emt.)

Mermoz on myös yksi Lyonin kulttuurityömallin alueista. Mermozin kaupunginosassa käydään paraikaa läpi isoja rakennusprojekteja, hieman samoin lähtökohdin kuin Duchèressä. Vanhaa asuntokantaa puretaan ja uutta rakennetaan tilalle. Tämä on tehnyt alueesta varsinkin hankkeen alussa kovin aavemaisen, kun rakennuksia on poistettu ennen uusien rakentamista. Maison Jeunesse et Culture eli MJC on kaupungin nuoriso- ja kulttuurikeskusten verkosto. MJC-toimintaa on Lyonissa 15 eri kaupunginosassa, mukaan lukien Mermoz ja Duchéré. Tapasimme Mermozin MJC-talon johtajan Guy Libercieren, joka kertoi MJC-keskuksen olevan tärkeä kohtaamispaikkoja alueen asukkaille. (Libercier 2016.)

Avoimen kulttuuritoiminnan lisäksi MJC-keskukset toimivat välikäsinä erilaisille kulttuuritahoille. Lyonin Tanssin talo osallistuu asukasyhteistyön kehittämiseen merkittävällä panoksella. Tanssin talo palkkaa säännöllisesti residenssitaiteilijoita ja ryhmiä, jotka tekevät seinien ulkopuolella yleisötyötä. Hip hop on tanssin talon yksi toiminnoista nuorten kanssa ja tätä on mahdollista harrastaa Mermozin MJC-kulttuuritaloilla. Hip hop on avannut ovia nuorille ja madaltanut heidän kynnystään vierailla myös Tanssin talolla katso-massa esityksiä. Tanssin talon yleisöstä lähes 30 % onkin alle 30-vuotiaita. (Emt.)

Lyonin-vierailumme aikana tulkkinamme toimi Salla Linkonen. Linkonen on valmistunut Metropolian ammattikorkeakoulusta teatteri-ilmaisun ohjaajaksi ja toimii tällä hetkellä Lyonin kaupungissa näyttelijänä ja taidekasvattajana. Linkonen on ollut mukana Lyonin kulttuurisopimuksen alaisissa hankkeissa muun muassa MJC-kulttuurikeskuksissa.

Linkonen oli tutustumassa Looking for a Shakespeare -elokuvaprojektin lopputapaturmaan, Looking for a Shakespeare -projekti toteutettiin Mermozin alueella yhtenä alueen kulttuurityönsopimustoimintona. Projektin lopputuotos oli 90 minuutin mittainen elokuva, joka esitettiin ensi-iltajuhlallisuuksin 1.10.2016 mermozilaisessa Médiathèque du Bachut-teatterissa. Elokuvaa oli ollut tekemässä kaupunginosan eri-ikäiset asukkaat. Suurimmalla osalla osallistujista on monikulttuurinen tausta. Asukkaat työskentelivät ammatihajaajan kanssa ja pääsivät monipuolisesti rakentamaan elokuvaa. He toimivat elokuvassa muun muassa näyttelijöinä, puvustajina, valo-, ääni- ja kamera-assistentteina. Osallistujilla ei ollut aiempaa kokemusta elokuvan tekemisestä. Kokopitkän elokuvan lisäksi asukkaiden kanssa toteutettiin runsaasti erilaisia elokuvan valmistamiseen linkittyviä työpajoja. Elokuvan ohjaaja oli koko prosessin ajan mukana ja näin oppi tuntemaan projektissa mukanaolevia. Ohjaajan läsnäolo kasvatti työryhmän sisäistä keskinäistä luottamusta ja tätä kautta motivaatiota olla pitkäkestoisessa prosessissa loppuun asti mukana. (Linkonen 2016.)

Linkonen kertoi Looking for a Shakespeare -elokuvan ensi-iltajuhlan olleen erityisen onnistunut tilaisuus. Elokuvan katsomisen ja osallistujien kukituksen jälkeen haastateltiin hankkeessa mukana olleita. Yksi haastateltavista, arvoilta 10-vuotias poika oli liikuttuneena todennut ettei voinut uskoa todeksi, kun näki itsensä oikeassa elokuvassa suurelta valkokankaalta. Linkonen mainitsi elokuvan olleen taiteellisesti hienosti toteutettu ja korkealaatuinen, mikä nosti kokonaisuuden arvoa entisestään. (Emt.)

Yleisöjen kanssa tehtävässä työssä onkin kahdensuuntaista vahvistusta, joista toinen on jalkautuminen yleisöjen pariin ja joista toinen on henkilökohtainen kontakti (Lindholm 2015a, 18). Lyonissa nämä elementit ovat olleet jo pitkään alueellisessa kulttuurityössä käytössä. Tämä näkyy. Taiteen ja kulttuurin merkitys asukkaiden hyvinvointiin on ymmärretty. Lyonissa alueella tehtävä kulttuurityö linkittyy paikallisiin aluetyötoimijoihin. Kaupungissa on ymmärretty kokonaisvaltaisesti ja moniammatillisen työn tuoma etu suurien kokonaisuuksien toteuttamiselle. Ihailin sitä, kuinka avoimesti nimettiin heikoimpien kaupunginosien haasteet. Avoimuuden lisäksi on löytynyt uskalaisuutta käynnistää mittavia toimenpiteitä segregaaion purkamiselle.

Lyonissa nostettiin useassa kohteessa esille kulttuurin demokratisoiminen. Sosiaalikulttuurisen innostamisen taustalla on kulttuurinen demokratia ja kulttuurin demokratisoiminen on olla vastalauseena elitistiselle kulttuurille (Kurki 2000, 54–55). Laadukas taiteellinen ohjelmisto on toiminnan lähtökohtana ja tämä on erityisen tärkeää alueilla, joissa ei välttämättä käydä taidetapahtumissa. Les Subsistancella ei ole tarvetta tukea mahdollisimman laajasti ja kaikille saman verran -periaatteella vaan päätökset tehdään taiteelliseen tasoon ja nojautuen.

Lyonissa on kokemusta jalkautumisten merkityksellä toimipaikan tunnettuuden lisäämiselle ja tätä kautta asukkaiden houkuttelemiselle talon perusohjelman pariin. Lyonin kaupungin taidetoimijoiden kanssa solmiva kulttuurisopimus velvoittaa taidetoimijoita tekemään alueellista kulttuurityötä haastaviksi määritellyillä alueella. Alueellinen ja jalkautuva kulttuurityön on sisällytetty taidetoimijoiden perusrahoitukseen. Tämä on kiinnostava huomio Helsingin mallin tulevaisuuden kannalta. Voisiko perustuen korvamerkitseminen seinien ulkopuolelle suuntautuvaan kulttuurityöhön olla kulttuurikeskuksen tulevaisuuden tapa rahoittaa kulttuurilaitosten toimintaa? Ja tämä olla toimenpiteenä kulttuurin ja taiteen saavutettavuuteen tulevaisuudessa kaupungin taajama-alueilla?

Vuonna 2015 Helsingin kaupungin kulttuuri- ja kirjastolautakunta myönsi avustuksia taiteen ja kulttuurin tukemiseen noin 17 miljoonaa euroa. Summasta 4,2 miljoonalla eurolla tuettiin teatterilain piiriin kuuluvia ammattiteattereita ja 12,7 miljoonalla eurolla rahoitettiin yhteisöjen toimintaa. Nämä yhteisölle suunnatut määrärahat jaettiin pääosin musiikkioppilaitoksille, teatterilain ulkopuolisille ammattiteattereille, museoille, taidekouluille ja -opistoille sekä sivistys- ja taidejärjestöille. Samana vuonna tehtiin päätös Helsingin mallin toiminnan käynnistymisestä ja tukea myönnettiin kahdelletoista kulttuuri- ja taidelaitokselle yhteensä 376 450 euron verran. (Helsingin kulttuurikeskus 2015, 11–12.)

Avustusluvuista näkyy miten iso osa avustussummasta jaetaan toiminta-avustuksina. Toiminta-avustusta saavissa on paljon samoja toimijoita kuin Helsingin mallin hankerahoitusta saavia. Helsingin mallin toiminta-avustus on verrattain pieni, kun miettii toiminnan tavoitteita.

4.4 Tensta konsthall

Tukholmassa sijaitseva Tensta konsthall esittelee nimekkäiden nykyaiteilijoiden teoksia näyttelytoiminnassaan. Lisäksi se tekee asukaslähtöistä ja matalan kynnyksen toimintaa, jossa paikallisuus ja asukasosallisuus on keskiössä. Tensta konsthallista lähdin etsimään vastauksia siihen, miten museo on haastavalla alueella onnistunut tavoittamaan asukkaita ja millä keinoin asukkaita on innostettu toimintaan mukaan.

Tensta konsthall on vuonna 1998 perustettu taidemuseo, joka sijaitsee Tukholmassa Tenstan lähiössä, noin 20 minuutin metromatkan päästä keskustasta. Tenstassa asuu noin 20 000 asukasta, ja alueella toimii lukuisia järjestöjä ja yhdistyksiä. (Cluster Network Europe 2016 & Tensta konsthall 2016.)

Museossa on onnistuttu yhdistämään korkeatasoinen taide monipuoliseen yleisö- ja asukasyhteistyöhön haastavassa lähiössä. Tenstan asukkaista yli 80 % on ulkomaalaistaustaisia. Vierailullani tapasin Hedvig Wiezellin, joka toimii museossa tuottajana. Wiezell kertoi, että Tensta Konsthallissa järjestetään monipuolista yleisötyötoimintaa kuten kielikahviloita, kaupunkikävelyjä ja loma-aikojen taideleirejä perusnäyttelytoiminnan lisäksi. (Wiezell 2016.)

Museon rahoituksesta noin puolet on julkista tukea kaupungilta, valtiolta ja lääniltä, toinen puoli on omarahoitusosuutta, joka koostuu muun muassa EU-tuesta ja erilaisista apurahoista. Museossa työskentelee kokopäiväisesti kuusi henkilöä, lisäksi palkataan tuntityöntekijöitä tarpeen mukaan. Museon johtajana on toiminut vuodesta 2011 Maria Lind. Tensta konsthall on onnistunut houkuttelemaan kävijöiksi paikallisia asukkaita. Wiezellin mukaan vähintään puolet museon kävijöistä tulee läheltä, lisäksi korkeatasoinen ohjelmisto ja kiinnostavat näyttelyteemat houkuttavat kulttuuriväkeä erityisesti Tukholman keskusta-alueilta. Museon kaikki palvelut ovat ilmaisia, tiloja annetaan paljon alueen asukasjärjestöjen käyttöön maksutta. (Emt.)

Tensta konsthallissa vastaanottovirkailijana työskentelee syyrialaistaustainen Fahyma Alnablsi, joka on asunut Tenstassa 1970-luvulta saakka ja Wiezellin mukaan tuntee lähes kaikki alueen asukkaat. Alnablsin on hyvin tärkeä henkilö koko museolle. Asukkaiden on helppo tulla käymään museolla, kun ovella on tuttu ja turvallinen henkilö vastassa. Lisäksi Alnablsinin vastuulla on Tensta konsthallin *Medborgare till medborgare* -toiminto, kerran viikossa järjestettävä kohtaamiskahvila. Kohtaamiskahvilassa vasta

maahan tulleet ja jo pidempään asuneet pääsevät tutustumaan toisiinsa sekä jakamaan kokemuksia ja tietoa. (Emt.)

Tensta konsthallissa tapasin kaksi Medborgarvård-työntekijää, jotka tekevät kiinnostavaa jalkautuvaa sosiaalityötä Tenstan alueella. Medborgarvård-työntekijöiden jalkautuminen työpareittain näkyvästi Tenstan katukuvaan luo turvallisuudentunnetta alueelle. Lisäksi heidän tehtävänsä on kannustaa alueen asukkaita osallistumaan vaikuttamistoimintaan ja nostaa muun muassa äänestysinnostusta ja tutustuttaa alueen maksuttomiin toimijoihin, kuten Tensta konsthalliin. (Emt.)

Kuva 10. Medborgarvård-työntekijät tekevät jalkautuvaa sosiaalityötä Tenstassa. Kuvassa medborgarvård-työntekijän työpuku. Kuva: Petra Hannus

Tensta konsthallin esittelykierroksella pääsin tutustumaan Berliinissä ja Teheranissa työskentelevään Natasha Sadr Haghighiansin vaikuttavaan *Fuel to the Fire* -näyttelyyn. *Fuel to the Fire* on Haghighiansin kommentti Tenstan heikkoa mainetta ylläpitäviin mielikuviin mediassa. Tenstan lähiöllä on huono maine ja mediajulkisuus lähes pelkästään kielteistä. Wiezell painottaa, miten tärkeää on kouluttaa toimittajia ja lisätä heidän tietoisuuttaan Tenstan monipuolisuudesta, jotta alueesta nostettaisiin kiinnostavia ja myönteisiäkin puolia mediassa esille. Tästä syystä Tensta konsthall tekee erilaisten mediakasvatushankkeiden lisäksi yliopistojen kanssa yhteistyötä, joissa tarkoituksena on tuulettaa Tenstan kaupunginosan mainetta ja mielikuvia. (Emt.)

Museo on ollut mukana toteuttamassa hanketta, jonka aikana dialogia alueen asukkaiden kanssa haluttiin tiivistää entisestään. Asukkailta on kerätty muun muassa muistoja ja tarinoita Tenstasta, joita jaettiin taiteen keinoin muille asuinyhteisön jäsenille. Museon

tunnettuus lisääntyi hankkeen myötä ja näin asukkaiden kynnys käydä Tensta konsthallissa madaltui. (Emt.)

Vaikka Tensta konsthall on mukana monenlaisissa yhteistyöhankkeissa, Wiezell korosti, että pistemäisillä hankkeilla ja projekteilla ei paranneta Tenstan kaupunginosan nykytilaa. Muutos parempaan lähtee yhteisestä dialogista ja säännöllisistä kohtaamisesta paikallisten asukkaiden kanssa. Tensta konstahallin yksi toiminnan pääperiaatteista onkin olla jatkuvasti yhteydessä alueen asukkaisen kanssa ja herkällä korvalla kuulla asukkaiden toiveita ja ajatuksia museotoiminnan painopisteisiin. Tensta konsthall on asukkaiden toiveita kuunnellen järjestänyt kaupunginosakävelyitä, joissa eritaustaiset asukkaat pääsivät tutustumaan toisiinsa sekä toisilleen merkityksellisiin paikkoihin alueella (Emt.)

Vierailin Tensta konshallissa maanantaiaamupäivänä, jolloin itse museon näyttelytila oli yleisöltä suljettu. Museon muut tilat, kuten ryhmätyötila ja kahvila olivat avoinna. Tensta konstahallissa oli lämminhenkinen ja luokseen kutsuva tunnelma. Havaintojen mukaan Tensta konshall toimii erinomaisesti paikallisten asukkaiden olohuoneena, esimerkiksi kahvila oli täynnä paikallisia, monitaustaisia asukkaita. Kun saavuin museoon, kahvila Auel Coffeen työntekijä otti minut erityisen lämpimästi vastaan. Loistavan asiakaspalvelun lisäksi Auel Coffee tarjoaa ilmeisen laadukkaita kahvilatuotteita. Kahvila on Facebookissa saanut yhteensä 144 arvostelua keskiarvolla 4,9/5,0 (Facebook 2016). Kahvilan lämminhenkisyys ja laadukkuus on ilmeinen lisäarvo koko Tensta konsthallin toimintaa ajatellen.

Tenstan alueella on toteutettu eriteemaisia kaupunkikävelykierroksia omissa asuinymäristössään tarkoituksena vahvistaa asukkaiden asuinalueidentiteettiä. Tämä asuinpaikkaylpeys oli kantava teema, joka oli läpileikkaava Wiezellan puheessa. Wiezell mainitsi aiheellisesti median värittyneen uutisoinnin tiettyjen alueiden osalta. On tärkeää, että Tensta konsthall on osaltaan muuttamassa median luomia mielikuvia Tenstan alueesta.

5 SUUNNITELMISTA TOIMINTAAN

Tässä luvussa pääsen tiedonkeruun jälkeen toteuttamaan nopean kokeilun periaattein tuotettuja toimintoja. Nopeisiin kokeiluihin päädyin haastatteluista ja havainnoinneista nousseiden toiveiden ja tarpeiden perusteella. Halusin kehittämistyöni sisältävän konkreettisia toimenpiteitä, jotta nämä toimenpiteet tulevat kirjallisen työni kautta näkyviksi.

Tässä luvussa alueen asukkaat pääsevät ääneen. Asukasmielipiteillä on ollut aidosti merkitystä toimintojen kehittämistyöni suunnittelussa ja toteutuksessa. Käyn myös läpi kehittämistyöni tiedonkeruuta prosessien ja tuloksien kautta.

5.1 Jalkautumiset ja haastattelut Sitratorilla

Kehittämistyöni käynnistyttyä todenteolla tapasin alueemme yhdyskuntatyöntekijä Annamari Aallon uudelleen. Halusin hyödyntää Aallon ammattitaitoa ja aluetuntemusta ja kuulla, miten minun kannattaisi edetä Sitratorin tilanteen kartoittamisessa. Aalloilta toivoin saavani näkemystä kuka tai ketkä olisivat kehittämistehtäväni kannalta henkilöitä, joita minun kannattaisi aivan ensimmäiseksi tavata ja haastatella. Aineistokeruumenetelmänä toimintatapaani kutsutaan lumipallo-otannaksi, jossa aluksi on tiedossa vain tutkimuksen kannalta tärkeimmät henkilöt, ja joiden tiedot johdattavat toisen tiedonantajan luokse. Aineistokeruu etenee sitä mukaa kun uusi henkilö on esitelty. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 86.) Annamari Aalto kertoi minulle sitratorilaisesta, joka ei ainoastaan vietä säännöllisesti aikaa Sitratorilla vaan on ollut Aallon apuna Sitratorin pikkujoulu- ja tempaus-tapahtumien järjestämisessä. Tieteelliseen tutkimukseen valmistautumiseen liittyy useita eettisiä kysymyksiä, jotka on huomioitava. Sanotaankin että tutkimuksen tulee noudattaa hyvää eettistä käytäntöä ja tutkimuksen lähtökohtana on ihmisarvon kunnioitus. (Hirsjärvi ym. 2009, 23–25.) Olen läpi työni halunnut kunnioittaa sitratorilaisten anonymiteettia, joten en paljasta sitratorilaisista edes etunimeä. Tätä Sitratorin osalta merkittävää tiedonantajaa kutsun läpi kehittämistyöni henkilö A -nimellä.

Sovin tapaamisen Annamari Aallon, Helsingin Diakonissalaitoksen ympäristötyöntekijä Pekka Kajavan ja henkilö A:n kanssa Kanneltaloon 8.3.2016. Aalto ja Kajava saapuivat sovituspaikalle, mutta henkilö A jätti tulematta. Aalto epäili, että A:n yllättävän poissa-

olon syynä ovat ennakkoluulot kulttuurikeskuksen työntekijää kohtaan. Olin aluksi pettynyt ja pahoillani siitä, että henkilö A ei halunnutkaan tavata minua yhteistyösuunnittelun merkeissä. Olin aiemmin pohtinut jalkautuvani Sitratorille tekemään haastatteluita yhtenä kehittämistyöni tiedonkeruun toimenpiteenä. Kokemus henkilö A:n poisjättäytymisestä yhteisestä kokouksesta vahvisti tarvetta tutustua avainhenkilöön hänelle luontaisessa ympäristössä. Suoranta ja Ryyänen (2014, 65) ohjeistavat kohteeseen tutustumisen vaativan usein kenttätyötä. Sitratorin tiedonkeruun osalta jalkautuminen paikalle oli suorastaan vaatimus.

Tapaaminen Aallon ja Kajavan kanssa vei joka tapauksessa kehittämistyötäni eteenpäin. Aalto ja Kajava suunnittelivat järjestävänsä 21.4.2016 kevättapahtuman Sitratorille. Tapahtumassa on toiminnallisen osuuden lisäksi ruokatarjoilu, tapahtuma on kaikille avoin ja maksuton. Sovimme Aallon ja Kajavan kanssa, että voin osallistua tapahtumaan haastattelemaan tapahtumaan osallistuvia. Näin minulle avautui uusi mahdollisuus tavata henkilö A:n lisäksi muita Sitratorin keskeisiä henkilöitä. Sitratorin kevättapahtuma on järjestetty aiemmin ja silloin suurin osa osallistujista oli sitratorilaisia. Näillä tiedoin pystyin olettamaan kevättapahtuman olevan hyvä tapahtuma tiedonkeruuta ajatellen.

Aluksi suunnittelin kerääväni Sitratorin kevättapahtumassa haastattelut strukturoituina yksilöhaastatteluina. Strukturoitu haastattelu on pätevä vaihtoehto silloin, kun halutaan saada tarkkaa tietoa tutkimus- tai kehittämiskohteesta. Strukturoidulle haastattelulle on ominaista samojen haastattelukysymysten esittäminen kaikille haastateltaville. (Ojasalo ym. 2014, 107.) Alkuperäiset kysymykseni haastateltaville olivat 1. Mitä Sitratori sinulle merkitsee? 2. Mitä pitäisi tapahtua, jotta Sitratori olisi mukavampi paikka kaikille asukkaille? 3. Käytkö usein Kanneltalon tapahtumissa? Jos et niin miksi? 4. Onko jotain toimintaa, jota me Kanneltalossa voisimme tuoda Sitratorille?

En onnistunut saamaan sitratorilaisilta strukturoituja yksilöhaastatteluita vaan haastattelut toteutuivat pääosin avoimina ryhmähaastatteluina. Laadullinen tutkimus suorastaan vaatii joustavuutta tutkimuskysymyksissä, sillä usein tutkitaan jotain uutta ja ennalta karotoittamatonta ja aiheen tai uudelleenrakentuminen tutkimuksen edetessä ei ole tavatonta. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Avoin haastattelu liittyy tutkimuksen aiheeseen, mutta siinä on strukturoitua haastattelua laveampi rakenne, sillä ainoastaan keskusteltava ilmiö on määritelty (Sarajärvi & Tuomi 2013, 75–76). Avoin haastattelu voidaan toteuttaa niin yksilö- kuin ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelussa huomasin saavani suhteellisen

monta haastattelua yhden haastattelusession aikana. Tätä pidetäänkin ryhmähaastattelun vahvuutena. Ryhmähaastattelussa on myös heikkouksia. Ryhmässä voi olla dominoivia henkilöitä tai ryhmä voi estää ryhmän kannalta kielteisten asioiden esilletuomisen. (Hirsjärvi ym. 2009, 210–211.) Tämän havaitsin tietynlaisena mielipiteiden kompromisseinä; haluttiin antaa kaikkia miellyttävä vastaus. Yritin virittää keskustelua haastattelukysymykseni 2 ympärille, eli siihen miten Sitratorista saisi kaikille alueen asukkaille mukavamman paikan. Tähän kysymykseen ei kukaan sitratorilaisista halunnut tarttua. Aihe on ilmeisen herkkä, josta päätin ryhmällä olevan tiedossa se, että heidän Sitratorilla oleilua ei katsota hyvällä. Ryhmähaastatteluissa vuorovaikutus onkin senlaatuista, että puhetta ei osoiteta vain haastattelijalle vaan kaikille haastatteluun osallistuville (Suoranta & Ryynänen 2014, 217).

Haastatteluihin osallistui 11 henkilöä. Yhden haastateltavan, henkilö A:n kanssa toteutin pidemmän yksilöhaastattelun ja muiden haastateltavien kanssa avoimen ryhmähaastattelun. Haastattelutilanteissa sitratorilaiset kertoivat elämänvaiheistaan hyvin henkilökoh- taisia asioita. Nämä tiedonannot olen rajannut analysoitavista materiaaleista pois, vaikka sisällöistä löytyy kehittämistyöni kannalta kiinnostavia asioita. Tämä liittyy aiemmin mainitsemaani tutkimuseettisiin kysymyksiin. Yhteistyö ei saa perustua toisten vajaavai- suuksiin ja niiden peittämiseen vaan ihmisten kohtaamiseen ja yhdessä tekemiseen (Lindholm 2015d, 142).

Haastateltavien vastauksissa toistuivat samat vastaukset. Osa oli käynyt Kanneltalon tapahtumissa, mutta heistäkin suurimmalla osalla viimeisestä käyntikerrasta on kulunut pidemmän aikaa. Kolme vastaajista oli osallistunut lastentapahtumiin, joko oman lap- sensa kanssa tai katsojana tanssikoulun esityksessä, jossa oma lapsi esiintyi. Suurin osa vastaajista ilmoitti, että Kanneltalon ohjelma ei ole tuttua. Suurin osa ei osannut ni- metä syytä sille, miksi ei ole talon tapahtumiin joko viime aikoina tai koskaan osallistunut. Tätä jopa hieman harmiteltiin: haastatteluissa selvisi, että Sitratorilla olijat ymmärtävät kulttuuritalon läheisyyden, mutta eivät koe Kanneltaloa omakseen. Kanneltalon suurin anti sitratorilaisille on maksuttomat wc-tilat (Vastaajat 1-3, 5 ja 8). Ei-kävijyyttä perustel- tiin seuraavasti:

Siinähan te olette ihan likeellä ja minä tässä [Sitratorilla] vieressä. En kyllä tiä miksi ei ole tullut missään siellä teillä käytyä. (Vastaaja 1.)

En ole käynyt Kanneltalon tapahtumissa. [Miksi et?]. Pitää saada olla humalassa jos osallistuu tapahtumiin. (Vastaaja 4.)

Ei maksullista ohjelmaa, ei ole rahaa (Vastaaja 5).

Ei vaan tule mentyä (Vastaaja 8).

Ne harvat Kanneltalon toiminnot, joissa oltiin käyty keräsivät kiitosta:

Galleriassa olen käynyt, musta ja pimeä näyttely [Risto Puurunen: Shadows in the Air IV 28.10.- 6.12.2015] oli ihan sairaan hieno, paras kaikista. (Vastaaja 2.)

Osallistuin Kanneltalon Burleski-iltaan 15.4. kun saimme ilmaiset liput. Juontaja [Minna Kivelän drag-hahmo Klude] oli ihan sairaan hyvä. (Vastaaja 3.)

Millaista toimintaa haluaisitte Kanneltalon järjestävän Sitratorilla?

Sitratorille äksöniä. Elävää musiikkia. (Vastaaja 4.)

Olisi kiva jos tähän torille saataisiin stand-upia tai reggae-musiikkia (Vastaaja 3).

Se teidän tuolileikki [Zodiakin Minun nimeni on -hankkeen työpajat] tässä torilla viime kesänä oli ihan viihdyttävää katsottavaa. Torille olisi kiva saada jotain rentoa. Rappia ja musaa ylipäätään. Mikä se teidän tanssitapahtuma on tässä kesäisin? [Kaupunkitanssit]. Se on sairaan hyvä, lisää sitä! (Vastaaja 6.)

Teatteri, semmoinen mille saa nauraa (Vastaaja 9).

Jotain musaa (Vastaaja 10).

Sitratoria kehuttiinkin vuolaasti. Yhteisöllisyys ja toisista välittäminen toistuivat jokaisen haastateltavan puheessa. Pääsin viimein tapaamaan Henkilö A:n, jonka kanssa toteutin pidemmän yksilöhaastattelun. Hän otti osaltaan esille Sitratorin yhteisöllisyyden. Esi-merkkinä hän kertoi, että aika ajoin torilaisissa on henkilöitä, jotka eivät ole moneen päivään syöneet mitään. Näissä tilanteissa kerätään sitratorilaisten kesken kolehti ja huolehditaan, että nälkäinen saa jotain syödäkseen. Hän kiteytti useassa vastauksessa toistuneen huomion Sitratorista:

Tämä on ainoa lähiö, jossa pidetään huolta toinen toisesta (Henkilö A).

Haastattelun lopuksi tiedustelin henkilö A:lta miksi hän ei ollut tullut tapaamiseemme, jonne oli etukäteen ilmoittautunut. Hänen reaktionsa kysymykseeni oli kiinnostava:

Ei kiinnosta mitkään kulttuurihommat ja sitten siinä aamulla päätin, että ei jaksakaan lähteä. Mutta tämä kun kyselet niin ne tapahtumat ois tähän [Sitratorille] on tosi hyvä homma. (Henkilö A.)

Aineisto voi yllättää tutkijan ja mahdolliset etukäteisoletukset osoittautuvat paikkansapitämättömiksi (Eriksson & Koistinen 2014, 29). Etukäteen tein olettamuksia sitratorilaisista omien havaintojeni perusteella. Oletin muun muassa, että torilla vietetään aikaa, sillä arkipäivissä on niin paljon aikaa ajanvietolle. En esimerkiksi olettanut yhdenkään sitratorilaisen olevan työelämässä. Vastaaja 7 kertoi olevansa töissä Sitratorin lähellä vammaistyöyksikössä. Hän kertoi, että viettää säännöllisesti aikaansa torilla työpäiviensä jälkeen. Sitratorin parhaaksi puoleksi hän mainitsi sen, että paikalla on aina tuttuja, lisäksi torin jo mainittu yhteisöllisyys teki paikasta miellyttävän.

Jalkautuminen kysyy rohkeutta ja uskallusta tehdä asioita eri tavalla kuin aiemmin (Lindholm 2015a, 69). Myönnän jännittäneeni ensimmäistä haastattelukertaa Sitratorilla. Torjumisen pelon lisäksi minulla oli huoli onko kohtaamiset täysin turvallisia. On huomioitava, että haastateltavat ovat päihteidenkäyttäjiä. En ole ainoa, jolla on ennakkoluuloja, kun työskentely tapahtuu alkoholin vaikutuksen alaisena olevien henkilöiden kanssa (ks. Lindholm 2015d, 142). Näin jälkikäteen etukäteistuntemukseni suorastaan hävettävät. Sitratorin haastatteluissa syntyi aitoa kohtaamista ja molemminpuolista tutustumista. Ennakkokäsitysten tuulettumisen lisäksi torilaisten kohtaaminen ja haastattelujen kerääminen olivat Sitratorin kevättapahtuman suurin anti niin ammatillisesti kuin kehittämistyöni tiedonkeruun kautta.

Se mikä voi näyttäytyä ulkopuolisille epämieluisana toimintana on toiselle ryhmälle, tässä tapauksella sitratorilaisille merkittävää ja yhteisöllistä kanssakäymistä. Ei-kävijöiden mukaan ottaminen perus-yleisötyön keinoin on hankalaa. Haastatteluissa selvisi, että sitratorilaiset ovat ei-kävijöitä Kanneltalon kävijöitä tarkasteltuna. Saavutettavuus on hankalaa ja vaikka saavutettaisiinkin niin ei-kävijät eivät välttämättä ole kovin kiinnostuneita siitä mitä tarjotaan. Virolainen (2015) ehdottaa taidetoimijoita laajentamaan yleisöpohjaansa. (Virolainen 2015, 95–99.) Sitratorilaisilla löytyi useita ohjelmaehdotuksia torille ja ohjelmallisuutta toivottiin. Torilla tapahtuma kulttuurinen toiminta voi näyttäytyä positiivisena, vaikka siihen ei itse osallistuisikaan. Tämän kommentin sain yhdeltä haastateltavalta Sitratorilla kesäisin järjestettävistä Kanneltalon tuottamista Kaupunkitansseista. Tämä oli tärkeä kommentti, sillä en ollut aiemmin ajatellut sitratorilaisten huomioineen Kaupunkitansseja lainkaan.

Toteutin toisen haastattelu-jalkautumisen Sitratorille 18.5.2016. Tällä kertaa torille jalkautuminen oli itselleni paljon helpompi toteuttaa kuin ensimmäisen kerta oli. Koin vahvasti, että jaoimme sitratorilaisten kanssa molemminpuolisen kokemuksen siitä, että olen keräämässä torilla tietoa hyvää tarkoittaen ja avoimin mielin. Jää oli murrettu ja molemminpuolinen luottamus ansaittu.

Ensimmäisellä haastattelukerralla päätavoitteeni oli tutustua sitratorilaisiin ja saada heiltä kommentteja Sitratorin ja Kanneltalon merkityksestä. Jälkimmäisellä haastattelukerralla menin kysymyksissäni syvemmälle ja halusin antaa torilaisille aitoja vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia. Haastattelin yhdeksää sitratorilaista. Heistä suurin osa oli samoja joita haastattelin 21.4.2016. Tämä vahvisti aiempia havaintojani siitä, että Sitratorilla aikaansa viettää suhteellisen vakiintunut ryhmä.

Mainitsemani sitratorilaisten osallisuus- ja vaikutusmahdollisuudet toteutuivat mielipidekysymyksellä. Kanneltalon nuorisotalon sisäänkäynnin vieressä on nurkkaus, jota valitettavasti käytetään yleisenä wc-tilana erityisesti sellaisina ajankohtina, kun Kanneltalon wc-tilat eivät ole käytössä. Hajuhaittojen lisäksi Kanneltaloon nurkkiin virtsaaminen ei ainakaan paranna talon brändiä. Tiedustelin sitratorilaisilta olivatko he törmänneet tähän havaitsemaani ongelmaan. Torilaiset suorasanaisesti kertoivat törmänneensä tilanteisiin, joissa Kanneltalon nurkkauksiin virtsataan. Yksi tunnusti pahoitellen itsekin tehneensä niin.

Sitte kun on hätä on hätä ja ovet kiinni [Kanneltalon ulko-ovet] niin minkäs teet (Vastaja 2).

Kysyin sitratorilaisilta voisimmeko yhdessä vaikuttaa siihen, että nurkkausta ei enää käytettäisi wc-tilana. Toimenpiteeksi ehdotin ohjattua työpajaa, jossa sitratorilaiset pääsisivät katutaide-ekspertin kanssa opettelemaan omien taideteosten tuottamista kyseiseen nurkkaukseen. Ehdotukseeni suostuttiin ja osallistumismahdollisuudesta suorastaan iloittiin. Pohdimme sitratorilaisten kanssa yhdessä voisiko taideteos estää nurkkaukseen virtsaamisen ja yhteisesti päätimme ainakin antaa kokeilulla mahdollisuuden. Suurin osa haastateltavista oli aidosti ilahtuneita työpajamahdollisuudesta. He tiesivät joukostaan taiteellisia henkilöitä ja lupasivat välittää heille tiedon tulevasta pajakokonaisuudesta. Ainoastaan yksi vastanneista sanoi, että ei missään nimessä osallistu työpajaan. Tässä syynä ei ollut toiminnan vastustus vaan muu tekijä:

Ihan hyvä jos järjestät, mut en osallistu ku en osaa yhtään piirtää ja inhoon sitä (Vastaja 1).

Työpaja järjestettiin yhtenä nopean kokeilun -toimintona 30.5.2016. Sisällöstä ja työpajan kulusta tarkemmin kohdassa 5.3 Nopeat kokeilut.

5.2 Jalkautumiset ja haastattelut kaupunginosatapahtumissa

Sitratorilaisiin tutustumisen ja haastattelukierrosten jälkeen oli aika antaa alueen muille asukkaille mahdollisuus kertoa mielipiteitä Sitratorista. Valitsin haastattelupaikoikseni kaksi alueen ulkoilmatapahtumaa. Toinen paikoista oli toukokuussa järjestettävä Mätäjoki festivaali ja toinen Malminkartanon elojuhla elokuussa.

Mätäjoki festivaali on Kaarelan alueen perinteinen, toukokuun viimeisenä sunnuntaina järjestettävä ulkoilmatapahtuma. Tapahtumapaikkana on Malminkartanon ja Kannelmäen välinen Kartanonhaan puistoalue. Mätäjoki festivaalin on mainostettu olevan kesänavausfestivaali paikallisille asukkaille. Tapahtumassa on musiikkiesitysten lisäksi erilaisia myyntikojuja sekä kirjolohien istutusta Mätäjoelle. Vuonna 2016 tapahtumapäivä oli sunnuntai 29.5.2016. (Kaarela-seura, 2016.)

Osallistuin Mätäjoki festivaaleille Kanneltalon edustajana. Tapahtumassa jaoin Kulttuurikeskuksen kestokasseja ja hankin Kanneltaloon uusia kanta-asiakkaita. Samalla kun kerroin Kanneltalon toiminnasta ja innostin festivaaliosallistujia tuleviksi asiakkaiksemme toteutin kehittämistehtävääni liittyen avoimen haastattelun. Esitin luokseni tulleeille festivaalikävijöille yhden kysymyksen: mitä mieltä olet Sitratorista? Paikallisuus välittyi oivasti haastattelutuloksissa. Sain päivän aikana kysymykseeni 17 vastausta haastateltaviltani ja näistä tiedonantajista ainoastaan kolme asui Kaarelan alueen ulkopuolella.

Haastattelussa voidaan antaa normeihin perustuvaa tietoa, mutta havainnointi osana tiedonkeruuta voi paljastaa ristiriidan sanotun – väritetyn totuuden, jonka haastateltava ehkäpä ajattelee olevan hyväksytty – ja todellisuuden välillä. Havainnoinnin etu osana haastattelua on se, että saadaan laajemmin tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Havainnointi mahdollistaa muiden aineistonkeruumenetelmien yhdistämistä laajempaan tietoon ja asiat on mahdollista nähdä todellisissa yhteyksissään. Haastattelun ja havainnoinnin yhdistämistä pidetään hedelmällisenä yhdistelmänä. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 81.) Näillä perusteluilla valitsin haastattelun ja havainnoinnin yhdistelmän Mätäjoki festivaaleilla tiedonhakukseni.

Paikallisia asukkaita voidaan pitää Sitratori-asiantuntijoina. Sitratorista oli niin paljon sivulauseissa tullutta palautetta eri yhteyksissä, että halusin kokeilla millaisia vastauksia saan, kun haastattelun teema keskittyy ainoastaan Sitratoriin. Myönnän yllättyneeni siitä, kuinka kiihkeitä mielipiteitä haastateltavilla oli kysymykseeni. Havaitsin, kuinka moni oli aluksi kiireinen, kun tuli pöytäni luokse ja hätäisesti täytti kanta-asiakaslipukkeen. Kun pyysin lupaa esittää kehittämistyöhöni liittyvän kysymyksen ja kerroin kysymykseni olevan senkaltainen, että siihen on mahdollista antaa vastaus 10 sekunnin mittaisena, moni epäröi. Uteliaisuus voitti ja jokainen, jonka kanssa sain luotua keskusteluyhteyden, unohti näennäisen kiireensä ja suostui haastatteluun. Sallitussa minimivastausajassa eli 10 sekunnissa pysyi ainoastaan yksi vastanneissa. Osa vastasi lauseella parilla, mutta vastaajista 11 käytti vastaamiseen aikaa kolme minuuttia tai enemmän. Aihe herätti kiihkeitä mielipiteitä. Merkittävä havainto, jonka tein haastateltavista oli sanattomat viestit. Etenkin negatiivisten tiedonantojen kohdalla haastateltavien äänenvoimakkuus kasvoi, ilme tiukentui ja käsillä esittäminen lisääntyi.

Jouduin jopa hieman painostavaan tilanteeseen erään haastateltavan kanssa, jonka kiihkeä ja monipolvinen vastaus kesti 32 minuuttia. Oli toki hienoa, että aiheesta riitti sanottavaa, mutta uskon rouvan tunteellisen puheenvuoron karkottaneen potentiaalisia vastaajia pöytäni äärestä pois ja tästä syystä otos jäi pienemmäksi kuin olin etukäteen toivonut. Toisaalta aineiston määrä ei ole laadullisessa kehittämistyössä kovin merkittävä. Joka tapauksessa aineistoa on vähän kun verrataan määrälliseen tutkimukseen. Tavoitteena ei ole saavuttaa tilastollisia yleistyksiä ja tästä syystä onkin tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään tietävät mahdollisimman paljon aiheesta. (Sarajarvi & Tuomi 2013, 85.)

Vastaajilla toistuivat pitkälti yhtäläiset huolenaiheet Sitratorista. Torilla tapahtuva julkinen päihteidenkäyttö oli aihe, jonka otti yhtä vastaajaa lukuun ottamatta jokainen haastateltavista esille (Vastaajat 1-14, 16).

No en tykkää. Jos suoraan sanotaan niin en mielellään siellä liiku. (Vastaaja 1.)

No siinä on ne kannikalat. Äkkiä Alepaan ja nopeasti siitä pois. (Vastaaja 2.)

No onhan se epäsiisti. En pidä. (Vastaaja 3)

Slummialue alkaa olla. Ystävät kävivät Kanneltalossa ja sanoivat etteivät enää ikinä tule uudelleen, sen verran rajua oli se meno siinä. (Vastaaja 4.)

Ei siitä ole hyvä mennä ohi (Vastaaja 5).

On ollut siistimpääkin. Kaljoittelijoita riittää. Mistähän saavat rahat? Kalja on kallista. En ole pelännyt, kerran on tullut turpaankin. [Tapahtuiko tämä Sitratorilla?]. Ei Sitratorilla vaan asemalla, kun puutuin tilanteeseen, jossa nuori mies kuristi naista. Koiraakin potkaisi. Pyysi kyllä anteeksi sen jälkeen vaikka mitä se auttaa. (Vastaaja 6.)

Kurjaa se kaljan juonti (Vastaaja 7).

Kauhea. Huonompaan suuntaan mennyt. Se kauhea baari siinä Alepan vieressä. (Vastaaja 8.)

Inhottaa mennä kauppaan. Se baari kiinni! (Vastaaja 9.)

Onhan se rauhaton (Vastaaja 10).

Huonompaan suuntaan on mennyt, olen asunut 40 vuotta Kannelmäessä (Vastaaja 11).

Tuntuu pahalta koko paikka (Vastaaja 12).

Välttelen parhaani mukaan. Joskus kiertoreittiä junalle jos ei ole kiire. (Vastaaja 13.)

Vuodesta toiseen sama örveltäminen. Tehkää asialle jotain! (Vastaaja 14.)

Ei mitään hyvää sanottavaa siitä (Vastaaja 16).

Ei ole mitenkään ennenkuulumatonta, että kaupunkitilassa kokoontuminen ja julkinen päihteidenkäyttö aiheuttavat asukkaissa mielipahaa. Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskus Ara toteutti Tutkitusti parempi lähiö -hankkeen vuosina 2013–2015. Hankkeen loppuraportissa kerrotaan Lahden Liipolan lähiössä toteutetusta tutkimuksesta. Tutkimuksessa kerättiin Liipolan lähiössä asuvien mielipiteitä asuinalueestaan muun muassa yksilö- ja ryhmähaastatteluilla sekä havainnoinnilla. Aineistonkeruussa keskityttiin erityisesti 65 vuotta täyttäneisiin asukkaisiin. Vastauksista ilmeni, että Liipolan ostoskeskuksessa tapahtuva julkinen päihteidenkäyttö harmittaa asukkaita. Kuvaavaa oli vastaajien eri asukasryhmien jaottelu ”meihin” ja ”heihin”. Ostoskeskuksessa päivystävät luokiteltiin ”heihin” ja muut asukkaat sisäpiiriläisiksi eli ”meihin”. Ostoskeskuksessa oleilevien käytös nähtiin omanlaisena yhteisöllisyytenä vaikkakin koettiin olevan ”meistä” erillinen ryhmä. Käytös koettiin ennen kaikkea esteettisenä haittana, porukkaa ei koettu pelottavana. (Seppänen & Haapola 2016, 76–78.)

Sain sitratorilaisista myös positiivisen kommentin:

Eduksi pitää sanoa että ei kyllä tee mitään ohikulkijoille ja joskus on avannut kaupan oven vanhuksille (Vastaaja 15).

Kanneltalo sai vastaajilta myös kommentteja toiminnastaan. Lisään vastauksista näkyville ne, jotka sivusivat Sitratorilla tuotettuja Kanneltalon tai Helsingin mallin toimijoiden tapahtumia.

Nyt on ollut kiva kun torilla on ollut ohjelmaa lapsille (Vastaaja 4).

Oikein mukava ja kaunis se lintu [Kanneltalon edustalla oleva seinämaalaus] (Vastaaja 7).

Ja ne viljelykset [kaupunkiviljelyt, Zodiakin Helsingin mallin toimintoja] on kivoja (Vastaaja 9).

Seinämaalaus on kaunis. Jatkaa sitä työtä. Lisää taidetta seiniin! (Vastaaja 10.)

Mätäjoki festivaali oli hyvä paikka kerätä asukasmielipiteitä Sitratorista. Tosin jouduin useamman kerran haastateltaville muistuttamaan, että keräsin asukkaiden ajatuksia Sitratorista Helsingin kulttuurikeskuksen edustajana ja minulla tai työyhteisölläni ei ole mahdollisuutta ainakaan nopealla aikataululla toteuttaa rakenteellisia ratkaisuja Sitratorilla koettujen haittojen parantamiseen. Lupasin viedä haastateltavien kommenttejaan eteenpäin ja muistutin, että kehittämistyöni tulokset ovat julkisia. Sitratorin tilanteesta on aiheellista jatkaa keskustelua tulevaisuudessa.

Toinen asukashaastattelukerta toteutettiin Malminkartanon Elojuhliilla. Tapahtuma järjestettiin 28.8.2016 Leikkipuisto Piikapuistossa Malminkartanossa, järjestävänä tahona on Malminkartanon Asukasyhdistys (Malminkartanon Asukasyhdistys).

Malminkartanon Elojuhlat on sisällöltään hyvin samantapainen paikallistapahtuma kuin Mätäjoki festivaali. Tapahtumassa on paikallisyhdistysten toimintaesittelyn lisäksi myyntikojuja, elävää musiikkia ja erilaisia esityksiä. Elojuhlien kävijät ovat Mätäjoki festivaalien kävijöiden tapaan pääosin paikallisia asukkaita. Sain päivän aikana 21 vastausta, haastateltavista kaksi asuu Kaarelan ulkopuolella.

Tällä haastattelukerralla en kysynyt yleisiä mielipiteitä Sitratorista. Mätäjoki festivaalissa saamani aineisto oli hyvin homogeeninen ja arvion, että samalla kysymyksellä saman alueen kaupunginosatapahtumassa tulokset tuskin poikkeaisivat merkittävästi toisistaan. Tilannetta, jossa aineisto alkaa toistaa itseään eikä tutkimuskysymysten kannalta saada uutta tietoa kutsutaan saturaatiopisteeksi (Sarjärvi & Tuomi 2013, 87).

Olin Mätäjoki festivaalien haastatteluista saanut muutamia kommentteja Sitratorin tapahtumatuotantojen osalta. Koska kehittämistyöni yksi tavoite on Sitratorin nykytilan parantaminen taidetoiminnoin, kysyin Elojuhlien haastateltavilta: millaista kulttuurista toimintaa haluaisit Sitratorilla olevan? Näin vastaajilla oli mahdollisuus kääntää katsetta tulevaan ja lähestyä Sitratoria positiivisesti suunnitellen.

Osa vastaajista (Vastaajat 7, 12–14 ja 16) ei joko osannut nimetä millaista toimintaa haluaisi nähdä tai ei toivonut minkäänlaista toimintaa Sitratorille.

En osaa sanoa. Siinä on paljon sellaista mitä en haluaisi nähdä. (Vastaaja 13.)

Ilokseni suurimmalla osalla vastaajista oli toiveita Sitratorin taidetoiminnan sisältöjen suhteen:

Tapahtumia. Unelma-teos on saavutus, siinä on nähtävää ja asukkaille jotain. Sitä Unelma-teosta on kiiteltu. Lisää väriä torille tarvitaan, lisäksi yhteistä tilaa kaivataan. (Vastaaja 1.)

Jotain tanssia olisi mukana nähdä (Vastaaja 4).

Musiikkia (Vastaajat 2, 5, 11 & 15).

Improvisaatioteatteri olisi kiva siihen (Vastaaja 6).

Erilaisia esityksiä (Vastaajat 3, 9 & 21).

Mukava paikka kun on ne tanssitkin [Kaupunkitanssit kesäisin] (Vastaaja 10).

Esityksiä lapsille (Vastaajat 17–20).

Malminkartanon Elojuhlilta olin hakemassa ehdotuksia Sitratorin tapahtumiin ja kysymykseeni suhtauduttiin pääosin positiivisesti. Osa vastaajista ei osannut tai halunnut nimetä toiveita Sitratorille järjestettäville tapahtumille. Tässä vaikuttimena voi olla suhtautuminen Sitratoriin. Torilla esiintyvä päihteidenkäyttö ja kausittaiset häiriöt voivat olla perusteena sille, että minkäänlaisia toimintoja ei haluttu lähteä miettimään. Ne ohjelmistoehdotukset, joita Malminkartanon Elojuhlien haastateltavilta sain, noudattivat hyvin pitkälle samoja taiteenlajeja, joita sitratorilaiset olivat toivoneet. Samalla tavoin kiitosta tuli Sitratorin jo olemassa olevista elementeistä: Unelma-veistoksesta ja Emilio Mäkipään ja Viktor Multin seinämaalauksesta.

5.3 Nopeat kokeilut

Nopea kokeilu on toimintapa, jossa tyypillistä on kevyt suunnittelu ja tämän jälkeen nopeasti toteutettava kokeilu. Nopeat kokeilut ovat hyviä toimintamutoja kun henkilöstö- tai raharesurssit ovat pieniä. Nopean kokeilun mahdollinen epäonnistuminen on toteuttajalle taloudellista. Jos kokeilu ei toimi niin suurta vahinkoa ei ole tapahtunut, oikeastaan päinvastoin. Rahaa ja työaikaa säästyy kun suuntaa pystyy nopeasti vaihtamaan. (Tekes 2013.)

Nopea kokeilu -työtapa sopi kehittämistyöhöni erinomaisesti, sillä kokeilukulttuurin keinoin halusin ketterästi kokeilla uudenlaisia toimintatapoja asukkaiden aktivoimiseksi. Helsingin kaupungin strategia tukee kulttuurituotannon tarjoamia osallistumismahdollisuuksia (Helsingin kaupunki 2013, 16). Sitratorilaisten haastatteluista oli tullut selkeä viesti siihen, että Kanneltalon perusohjelmisto ei ole houkutteleva. Haastatteluissa ja aiempina havaintoina ilmeni, että toimintojen ja tapahtumien pitää olla senkaltaisia, että mukaan voi tulla päihtyneenä. Nopeissa kokeiluissa sosiokulttuurinen innostaminen toimi teoriapohjana. Sosiokulttuurinen innostaminen on ennen kaikkea osallistumista ja osallistuessaan ihminen rakentaa ja sitoutuu rakentamaan elämäänsä laadukkaammaksi. Ihmisten arki voidaankin nähdä koko sosiokulttuurisen innostamisen lähtökohdana. Tämä tarkoittaa sitä, että mennään sinne missä ihmiset viettävät aikaa kuten kaduille ja toreille. (Kurki 2000, 147; Kurki 2008, 106.)

Kehittämistyöni nopeat kokeilut toteutettiin kahtena eri kokonaisuutena. Ensimmäinen kokeiluidea syntyi 18.5.2016 jalkautumisessa heränneestä ideasta sitratorilaisille järjestettävästä työpajasta. Työpajapaikaksi sovittiin yhdessä sitratorilaisten kanssa Kanneltalon nuorisotalon sisäänkäynnin viereinen nurkkaus, jota vastoin Kanneltalon toimijoiden toiveita käytetään wc-tilana. Työpaja järjestettiin alle kahden viikon päästä työpajakokonaisuuden sopimisesta, 30.5.2016. Työpajan kesto oli kolme tuntia. Osallistujia oli yhteensä 12, osa lyhemmän aikaa, kolme osallistujista jaksoi työskennellä koko työpajan ajan. Sitratorilaisten sitoutuminen tarjottuun työpajaan välittyi myös siten, että he olivat luvattusti markkinoineet paja-ajankohtaa niille torin henkilöille, joita taidetyöpaja kiinnosti.

Työpajassa taideopettajana toimi taiteilija Emilio Mäkipää. Mäkipää on erikoistunut katu- taideteosten maalaamisen lisäksi katutaide-estetiikan opettamiseen. Sosiokulttuurinen

innostaminen on aina kunnioittavaa eikä perustu osallistujan sosioekonomiseen asemaan (Kurki 2008, 112). Sosiokulttuurisessa innostamisessa pitää löytää kyseiselle yhteisölle sopivimmat toiminnot toteuttaa innostamista. Tämän lisäksi innostajan rooli on tärkeä. Hänen pitää pystyä mukautumaan tilanteiden mukaan ja olla avoin ryhmästä nousseille viesteille. Voidaan sanoa, että hyvältä innostajalla pitää löytyä älylliset, fyysiset ja moraaliset valmiudet innostaja rooliin. (Kurki 2010, 20.) Olen Mäkipään kanssa työskennellyt aiemmin muun muassa lisäopetusryhmien kanssa. Näillä työskentelykerroilla olen ollut erityisen vaikuttunut Mäkipään tavasta kohdata jokainen työpajaosallistuja yksilönä. Hänen työotteensa on aina osallistujaa kunnioittavaa lähtökohdista riippumatta.

Jokainen työpajaan osallistuva sai itse suunnitella haluamansa kuvan, jonka itse nurkkauksen seinään toteutti. Mäkipää opasti työskentelytekniikkaa ja kannusti osallistujia kokeilemaan spraymaalilla työskentelyä. Tällä nopean kokeilun työpajakerralla oli kahdensuuntainen tarkoitus. Ensimmäiseksi tavoitteena oli tarjota sitratorilaisille taidetoimintaa, jossa heidän osallisuutensa on keskiössä ja he pääsivät itse suunnittelemaan lopputuloksen. Toiminnan suunnitteluun mukaan ottaminen aktivoi ihmiset ja näin yhteisöllisyyttä on mahdollisuus vahvistaa oikealla tavalla (Striano 2015, 2). Toiseksi haluttiin kokeilla vähentääkö taideteoksen tekeminen nurkkauksen käyttöä ei-toivottuna wc:nä.

Helsingin Sanomien toimittaja Kaisu Moilanen tuli dokumentoimaan työpajaa. Moilanen saatiin paikalle Mäkipään kontaktien kautta. Jaan Tensta konsthallin tuottaja Hedvid Wiezellin huolen siitä, että mediassa korostuu haasteellisten lähiöiden tilanteen ongelmainti ja median tulisi uutisoinnissaan tuoda esille myös hyviä puolia. Ilahduttavaa, että työpajasta julkaistiin koko sivun artikkeli Helsingin Sanomissa 30.5.2016.

KAUPUNKI

Katutalide: Kannelmässä rakennetaan erilaisten asukkaiden välistä yhteyttä taiteella

Vakiojengi maalasi omaa ostariaan

Sitratorin betoni Kannelmässä sai uuden ilmeen grafiiteilla.

Kaisu Mollanen HS
Kaarela

TÄMÄ on tuttu tilanne: Betoniosat, jotka aina sama joukko juomaan kalla. Muut sukkasat valittavat paikan levottomuutta ja sitovamusta sosiaalisessa mediassa.

Tämä on vihermännä tuntu ti-lanne: Kallinjoukon on paiko lopettanut hetkeksi, sillä yksi ruma seinä pitää maalata.

Grafiittien erikoistunut taiteilija Emilio Mäkipää opastaa Kannelmän Sitratorin vakiojoukon maalamaan helinököisen muorisitalon seinän – saman paikan, missä osa heistä käy viikkosessassa.

Noin 200 euron maalauksustannuksista vastaa Kanneltalo.

ALKU on hankalaa, sillä grafiittien teko on ennustettua tuntuu vain maunmille. Mäkipää neuvo: Hiljalleen tuntuu maallpurkeihin alkaa löytyä.

Tänne Rajala on hien mukana. Seinän ilmestyminen ensin maskotti, sen jälkeen Rajalan ja hänen sulhaensa tulevan hiljäläpään puvunväliä ja lopuksi vielä kaakimato.

Mika Seppänen eli Kespa vie-tää pukuja kirjaimia seinään. Pian tuttu kaveri penkeltä, Reiska, ilmestyy uudesta korallipinnasta. Osa Seppänen taide-teosta hukkuu Reiskan teoksen alle.

Ei se häiritse, Seppänen aloit-taa ahusta – entistä tarkempaa. Väliä on saatava lisää oppia.

”Kun lähten sen suuren ihm-lille siltä seinä, saat terävim-män jäljen”, Mäkipää opastaa. Seppänen naurattaa.

”Ti ole oikein uskoa itseensä”, Seppänen sanoo ja hymyilee. Sama juttu oli jo nuorempana.

Taina Rajala maalasi Kannelmän nuorisotalolle oman maskotti. ”Täällä käy lapsia ja nuoria. On sellainen turvallisen näköinen kaveri tämä.”

Emilio Mäkipää (oik.) piti työpajaa Sitratorilla Helsingin Kannelmässä maanantaina.

Mika Seppänen eli Kespa maalasi nimessä nuorisotalon seinään.

”Oli uskonpuute, kun vanhemmat olivat enimmäkseen jureissa koko ajan, se välin vai-kutti siihen nuoruuteen.”

Nyt Seppäällä sujuu. Seinän ilmestyminen varjostettu ja tyyli-tytely ”Kespa”.

Tämä onkin Mäkipään tavoite, saada ihmiset huomaamaan, et-tä he osaavat.

LUKAA työssä on se etu, että be-toni muuttuu kannimiseksi, kun se on maalattu, Mäkipää sa-noo.

”Väri piristää mieltä. Jos vielä pääsee itse jättämään jälkensä omalle asuinalueelle, lisää se tie-teenkin sitoutumista siihen paik-kaan.”

Rajala ja Seppänen ystävineen vuvuovat jo nyt rakentamaan paikkaan. Ei se rakkaus sitä omalla taideeteoksella vähene.

Mahtaisiko se pissaaminen tä-hän myös vähentää, uskallautuu Kanneltalon tuottaja ja Pellinen kysyä.

”Jaa, se on hankala juttu var-sinkin sunnuntaisin, kun kirjja-takaan ei ole aikaa”, Rajala vas-taa.

”Ei ole oikein paikkaa, missä käydä vessassa?”

Se on ongelma, jos viettää ko-lo päivän Sitratorilla, kuten Ra-jala ja kymmenet muut tekevät. Ympäristön kanssa on välillä muitakin ongelmia.

”Pötsi! Apas meidät monta kertaa päivässä tästä pois. Vain-ka istuin tässä syömässä jälle-lä, minua ajetaan pois.”

USEIN tulee asukkailta myös ki-tousta. Vanhukset kiittävät kun heille avaa oven, Pellinen ja Ra-jala kertovat.

”Mehän nimenomaan yritäm-me auttaa”, Rajala sanoo. Siltä osa ihmisistä tunnu pelkävän Sitratorilla aikansa viettävää.

”Ei se on rumankästä, kun lo porukka ryyppää.” Syytä pelkoon ei kuitenkaan ole, Raja-la vakuuttaa.

”Elhän me nyt herranjumala

mitään tehdä. Mehän pidetään huolta ja autetaan lapsia, jos vaikka joku kaatuu tai joutuu ut-tuu.”

Taideteos on liheä valmis. Se on täynnä värejä, viestejä ja symboleita. Seppänen hymyilee leveästi ja kiittää Mäkipää: ”Kerrankin jossain työelämäsi-”

TÄMÄ ON KYSE-

Työpajoja

• Taiteilija Emilio Mäkipää pitää grafiittimaalauksen työpajoja Kannelmän Sitratorilla.

• Nuorisotalo maalasi ensin muorisitalon edustan pylväet omilla teoksillaan.

• Maanantaina maalausta jatkavat sitratorilaiset eli kaikki, jotka viettävät Sitratorilla paljon aikaa.

• Emilio Mäkipää aloittaa teoksissa joukkorohotus-kampanjan Mesenaattisivostolle jatkukseen ap-maankalaisa maalaustyöpa-joja muualla Suomessa.

Kuva 11. Vakiojengi maalasi omaa ostariaan -artikkeli Helsingin Sanomien Kaupunki-sivuilla 30.5.2016 (Helsingin Sanomat)

Toinen nopeiden kokeiluiden kokonaisuus toteutettiin työpajasarjana. Kanneltalo sai loppuvuodesta 2016 Helsingin kulttuurikeskukselta pienen lisärahoituksen osallistavan taide-toiminnan toteuttamiseen alueellaan. Lisärähalla toteutettiin marras-joulukuussa 2016 työpajasarja Sitratorille ja lähiympäristöön. Lisäraha mahdollisti toiminnallisten, asukkai-den kanssa yhdessä toteutettavien työpajojen lisäksi osan Sitratoria ympäröivien beto-nipintojen maalaamisen taideteoksilla. Betonipintojen maalaaminen nousi sekä sitrato-ri-laisten haastatteluissa että kaupunginosatapahtumissa toteutetuissa haastatteluissa toiveina esille. Näin pystyimme myös vastaamaan Kannelmän alueen nuorten Ruuti-Budjetin kautta esittämään toiveeseen Sitratorin viihtyvyyden parantamiseksi. Osana no-pean kokeilusarjan kokonaisuutta Mäkipää jatkoi harmahtavan ja ankean betoniseinän

maalaustyötä samalla värimaailmalla kuin Igor Multin kanssa tehty yhteisteos Sitratorin rappusten viereisessä muraalissa on.

Työpajat käynnistyivät 14.11.2016 piirustus-pajalla, joka pidettiin Helsingin Diakonissalaitoksen D-aseman Kannelmäen toimipisteessä. Työpaja tapahtui D-aseman sisätiloissa aseman avoimen toiminta-ajan sisällä, jolloin asiakkaat ovat pääasiassa sitratorilaisia. Pajassa opeteltiin Mäkipään johdolla tekemään oma tägi eli persoonallinen nimi-merkki ja harjoiteltiin sen tussaamista kolmiulotteiseksi. Osallistujia oli yhteensä yhdeksän. Ilokseni Henkilö A osallistui D-aseman työpajaan ja kommentoi tilaisuutta seuraavasti:

Kiva, että tällästä järjestetään meille (Henkilö A).

Kuva 12. Työskentelyä D-aseman työpajassa. Kuva Ila Pellinen

Kanneltalon betoniseinän maalaustyöt Sitratorilla aloitettiin 29.11.2016 ja saatiin päätökseen 7.12.2016. Maalaustyön aloituspäivänä, 29.11.2016 kysyttiin ohikulkijoilta toiveita mitä he haluaisivat Kanneltaloa ympäröiviin betonisiin kaiteisiin ja pylväisiin maalattavan:

Maalaus saisi olla samaa tyyliä kuin mitä aikaisemmin rappusten viereiseen seinään on maalattu ja yhdistyä siihen (Vastaaaja 1).

Jotain värikästä, linnut on kivoja (Vastaaaja 2).

Pitää olla magee (Vastaaaja 3).

Maalaustyön aikana saimme paljon positiivista palautetta siitä, kuinka seinään toteutettava taideteos piristää harmaata Sitratorin aluetta. Monet ohikulkijat jäivät seuraamaan työskentelyä ja ilahtuivat nähdessään Kanneltaloa ja Sitratoria reunustavien betoniseinien muuttumisesta tilataideteokseksi. Ohikulkijat kommentoivat näkemäänsä muun muassa seuraavasti:

Ihan huippu, tähän vaan jää ihastelee eikä tästä tarvii maksaa ees pääsylippu, hyvä et tälläseen laitetaan rahaa eikä Guggenheimille. (Vastaaja 1.)

Ku tästä kävelee nii on kiva ku ei tarvii kattoo betonia vaan värejä, tää sopii tähän (Vastaaja 2).

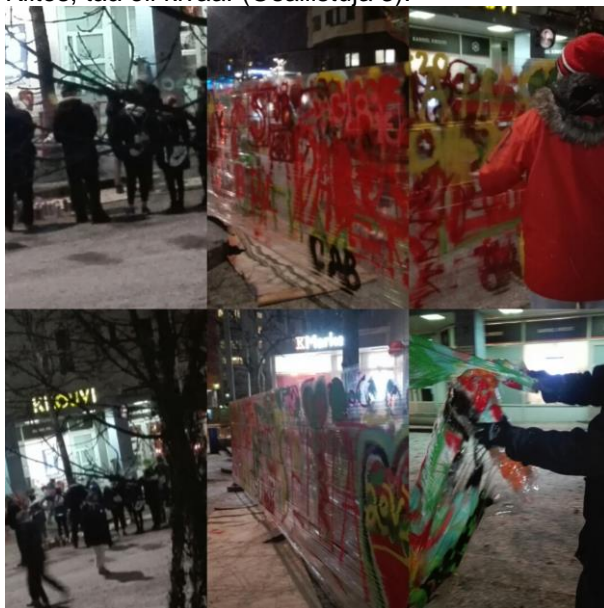
Näyttääpä hyvältä. Kiitos! (Vastaaja 3.)

Maalaustyön valmistuttua järjestin vielä yhden työpajan Sitratorilla. Työpaja toteutui 7.12.2016 kaikille avoimena non-stop-työpajana, yhteiskesto oli kuusi tuntia. Työpajassa kahden lyhtypylvään väliin rakennettiin kelmuseinä ja työpajaan osallistuneet pääsivät kokeilemaan keltuun maalaamista spraymaalilla. Työpajaan saimme tuttuja sitratorilaisten lisäksi monenlaisia osallistujia; nuorisotalokävijöitä, ruokakaupassa asioineita perheitä, ohikulkumatalla olleita eri-ikäisiä paikallisia asukkaita ja jopa muutaman paikallisen eläkeläisen. Kävijöitä työpajassa oli yhteensä 41. Monipuolinen osallistujien ryhmä ilahdutti. Työpajan viimeinen osallistuja oli perhe erityislapsen kanssa. Isä oli aiemmin ohikulkumatallaan huomannut Sitratorilla olevan avoimen työpajan ja kertoi hakeneensa tyttären maalaamaan. Perhe oli iloinen työpajasta ja erityiskiitoksen saimme helposta osallisuusmahdollisuudesta kodin lähellä. Muita päivän aikana saatuja osallistujakommentteja:

Huippu juttu kun tää tuodaan niinkun tähän ja täs pääsee kuka vaan maalaamaan (Osallistuja 1)

Mä maalaan sydämen (Osallistuja 2).

Kiitos, tää oli kivaa! (Osallistuja 3).

Kuva 13. Sitratorin avoin paja. Kuva Emilio Mäkipää.

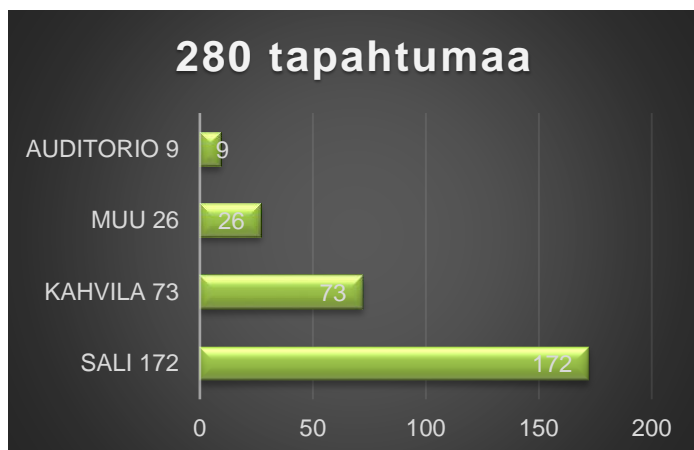
Ensimmäinen nopea kokeilu eli sitratorilaisten kanssa tehtyä maalausprojektiä voidaan kokonaisuudessa pitää onnistuneena. Toisaalta nopean kokeilun periaatteisiin kuuluu se, että pieleen menneet kokeilut eivät ole itsessään epäonnistumisia, jos kokeilusta opittiin jotain. (Tekes 2013.) Vielä ei ole mahdollista saada pitkäaikaista kokemusta siitä, onko työpajan tuotoksena syntynyt seinämaalaus vähentänyt nurkkauksen käyttöä wc:nä. Sitratorilaisten tekemiä maalausteoksia ei ole töhritty ja nurkkauksen epäsiisteys, kuten roskaaminen on vähentynyt. Tämä ei vielä vahvista sitä, että nurkkaukseen virtsaaminen olisi vähentynyt, mutta antaa sen suuntaista viestiä, että nurkkaus ymmärretään osana Kanneltaloa ja tämä huomioidaan millainen toiminta on nurkkauksessa soveliaista. Työpajassa tavoitteena oli sitratorilaisten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. Tämä tavoite toteutui. Lisäarvoa saatiin Helsingin Sanomien artikkelista, jolla Kanneltalo ja Sitratori huomioitiin positiivisesti.

5.4 Kanneltalon tapahtumatuotannot seinien ulkopuolella

Aiemmin esittelemäni nopean kokeilun työpajat ja maalauskokonaisuus liittyvät kehittämissuunnitelmiini. Sitratorilaisille 31.5.2016 järjestetyn maalaustyöpajan kustannukset rahoitettiin Kanneltalon työpajatuotantoihin varatuista rahoista. Kokonaiskustannus oli muutamia satoja euroja eli verrattain kohtuullinen. Kulttuurikeskukselta saadusta erillisrahoituksesta rahoitettiin marras-joulukuun toiminnot. Nämä nopeat kokeilut ovat olleet kehittämistehtävänä alaisia toimintoja. Työskentelen Kanneltalon työntekijänä ja toiminnan kehittämiseen tähtäävissä toiminnoissa kehittämistehtävän ja Kanneltalon tuotantojen jako ei ole täysin yksiselitteinen. Tästä syystä koen perustelluksi lyhyesti esitellä Kanneltalon seinien ulkopuolelle suunnattuja tapahtumatuotantoja.

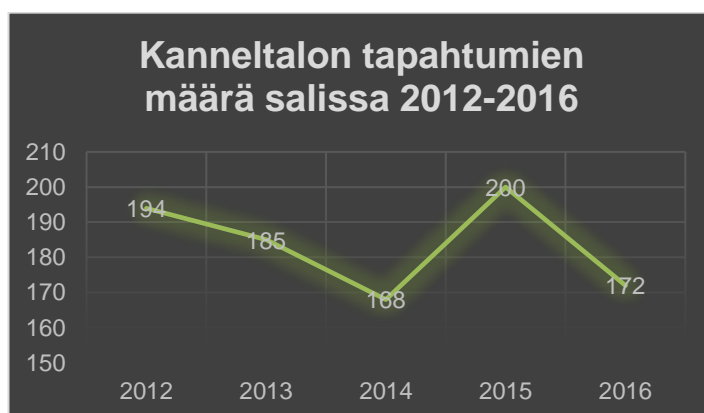
Kanneltalo ei ole ainoastaan päivittänyt ohjelmaprofiiliaan vuonna 2015, mutta myös vähentänyt maksullisia salitapahtumia. Pääsylippua vaativien salitapahtumien lisäksi talo on panostanut enemmän yleisötapahtumiin, jotka ovat joko maksuttomia, kuten Kanneltalon kahvilan stagen toiminnot tai maksuttomuuden lisäksi laajemmalle yleisölle saavutettavia. (Manninen 2016, 3.) Kanneltalo on osaltaan tehnyt toimenpiteitä, joilla sosiaalista saavutettavuutta parannetaan. Sosiaalisessa saavutettavuudessa on onnistunut, kun kaikilla alueen asukkailla on yhtäläinen mahdollisuus päästä taiteen pariin. (Lindholm 2015a, 26.) Saavutettavuutta on lisätty viemällä toimintoja talon seinien ulkopuo-

lelle. Nämä saavutettavat tapahtumat toteutetaan pitkälti Sitratorilla. Kanneltalossa järjestettiin vuonna 2016 yhteensä 280 tapahtumaa. Näistä tapahtumista muualla kuin Kanneltalon seinien sisäpuolella toteutui 26 tapahtumaa, ja näistä suurin osa oli Sitratorilla tapahtuvia toimintoja.

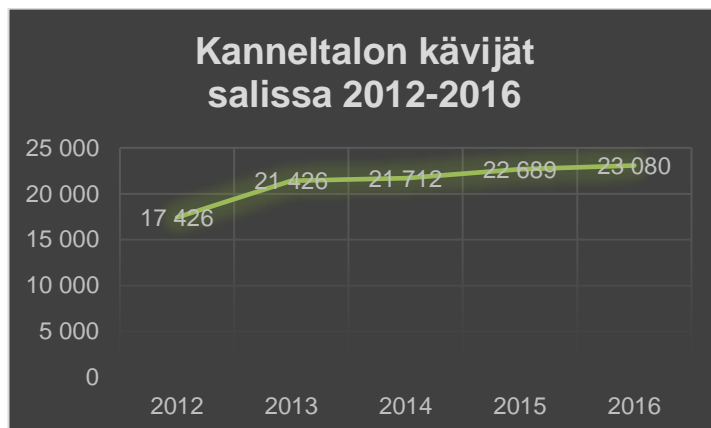
Kuvio 1. Kanneltalon esitysten tapahtumapaikat vuonna. Kanneltalo, Laukkanen

Kanneltalon lisääntynyt tapahtumatuotantojen vieminen seinien ulkopuolelle seuraa paitsi kulttuurikeskuksen linjausta kulttuurin saavutettavuudesta, myös noussutta tarvetta viedä taidetta- ja kulttuuria ihmisten pariin. Helsingin malli on tässä yhtenä toimenpiteenä. Annamari Aalto on jo jonkin aikaa haaveillut Sitratorin tapahtumatuotannon lisäämisestä. Hän näkee, että Sitratorille tarvitaan yhteisöllisiä tapahtumia, joissa sekä torilaiset että muut alueen asukkaat kohtaisivat ja voisivat tutustua toisiinsa myönteisissä merkeissä. (Aalto 2016.) Kanneltalon saliesitysten määrää vähennettiin tietoisesti vuonna 2016, jotta työntekijä- ja rahallisia resursseja oli mahdollista irrottaa muun muassa Sitratorille tuotettuun kulttuuritoimintaan.

Kuvio 2. Kanneltalon salitapahtumat vuosina 2012–2016. Kanneltalo, Laukkanen

Saliesitysten määrän vähentäminen ei ole vaikuttanut katsojamääriin. Päinvastoin; katsojia oli hieman enemmän vuonna 2016 kuin vuonna 2015 oli.

Kuvio 3. Kanneltalon salin katsojamäärät 2012–2016. Kanneltalo, Laukkanen

Kanneltalon Sitratorille tuotetuista tapahtumista esittelen Race Horse Companyn Motosikai-esityksen, jota esitettiin kolmen esityksen sarjana 12.–14.5.2016. Motosikai-esitykset eivät olleet kehittämistehtäväni toimintaa, mutta tutkimuskysymysteni kautta sen verran kiinnostava kokonaisuus, että haluan tämän esimerkinomaisesti nostaa mukaan kehittämistyöhöni.

Race Horse Company on yksi Suomen kärkinyksirkus-ryhmistä. Ryhmä on perustettu vuonna 2008 ja se tekee kotimaan esitystoimintojen lisäksi paljon ulkomaankiertueita. (Husa 2016.) Race Horse Company on ollut Les Subsistancesissa valmistelemassa ja esittämässä Petit Mal -esityksen lyonilaiselle yleisölle (Beaudot 2016).

Motosikai-esitykset onnistuivat paitsi keräämään runsaasti yleisöä paikalle, myös tavoittamaan sellaista yleisöä, joka ei ole koskaan käynyt Kanneltalon salissa. Motosikai-esitys otettiin hyvin vastaan ja tämän lisäksi katsojat omaehtoisesti mainostivat esityksiä sosiaalisessa mediassa. (Laukkanen 2016.)

Kiinnostava oli erään paikallaolleen mieskatsojan kommentti tuottajakollegalleni Tiina Laukkaselle. Mies oli tokaissut, että ei ole lainkaan kiinnostunut taiteesta. Motosikai oli palautetta antaneen katsojan mielestä juuri siksi niin erinomainen esitys, sillä se ei ollut oikeaa taidetta. (Laukkanen 2016.)

Race Horse Companyn esityksissä on omalaatuista vinoutunutta huumoria. Ryhmän esitysten on kuvailtu olevan fyysistä äijäsirkusta (Husu 2016). Race Horse Companylle myönnettiin marraskuussa 2016 sirkustaiteen valtionpalkinnon, jota voidaan pitää maassamme sirkusalan suurimmista tunnustuksista. Palkintoperusteissa kiiteltiin ryhmän taituruuden ja monimuotoisten, korkeatasoisten esitysten estetiikkaa. Palkintoperusteissa mainittiin hauskanpidon linkittyminen esitystoimintaan ja tämä on osaltaan avittanut yleisöpohjan kasvattamista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.)

Oli kiinnostava ja ilahduttava havaita, kuinka ammattitaidolla tehty esitys voi puhutella monenlaista yleisöä. Motosikai oli itse asiassa niin kiinnostava, että osa ihmisistä halusi nähdä esityksen Sitratorilla useamman kerran. Näistä esityksen superfaneista osa oli sitratorilaisia (Laukkanen 2016). Motosikai onnistui paitsi innostamaan monenlaisia katsojia paikalle niin tuomaan toivomaamme positiivista julkisuutta Kanneltalolle ja Sitratorille. Metro-lehti dokumentoi tapahtumasta etusivun kuvanostolla:

Kuva 14. Motosikai-esityksen kuvanosto Metro-lehdessä 13.5.2016 (Metro-lehti)

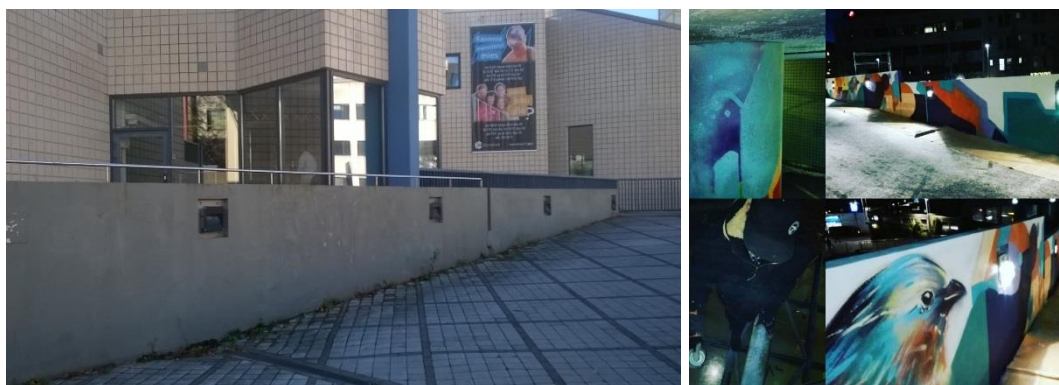
6 TULOKSET

"Kiitos, tää oli kivaa!" Helsingin kulttuurikeskuksen Kanneltalon taidetoimintokokeilut Sitratorilla -kehittämistyössä selvitettiin Kanneltalon erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa seinien ulkopuolelle suuntautuneella kulttuurisella toiminnalla Kannelmäen lähiön viihtyvyyden lisäämiseen. Kehittämistyön tavoitteena oli selvittää vahvistuuko Kannelmäen lähiön asukas yhteisöllisyys kulttuuri- ja taidetoimintojen avulla. Tässä luvussa pohdin työni tuloksia ja alussa esitettyjen tavoitteiden täyttymistä. Tunnistin lähtötilanteen haastavuuden ja siksi kehittäminen rajattiin koskemaan kulttuurityön antamia mahdollisuuksia nykytilan parantamiseen. Tuloksissa pitää huomioida kehittämis aika, joka on ollut verrattain lyhyt. Muutos ottaa yleensä aikaa ja kehittäminen kestää lyhyen ja rajatun ajanjakson (Ojasalo ym. 2014, 23).

Kehittämistyön alussa pohdin Sitratorin nykytilanteen vaikutusta Kanneltalon saavutettavuuteen. Pohdinnoissani saavutettavuuden mahdolliseksi esteeksi arvioin sitratorilaisten ajanvieron Sitratorilla. Mätäjoki festivaalien asukashaastattelut vahvistivat epäilyjäni siitä, että Sitratorilla esiintyvä ei-toivottu käytös vaikuttaa mielikuvaan Kanneltalon lähiympäristöstä ja tätä kautta myös Kanneltalosta. Mätäjoki festivaaleilla keräämäni otos, 17 haastattelua on verrattain pieni luku suhteutettuna alueen asukasmäärään. Pienen otoksen lisäksi on perusteltua huomioida se, keiltä tapahtumassa saatiin haastattelut. Suurin osa haasteltavista oli yli 50-vuotiaita. Tämä osaltaan suuntaa tulosta tietynlaiseksi ja on perusteltua pohtia olisiko haastattelutulos ollut samankaltainen, jos haasteltavat olisivat olleet heterogeenisempiä? Haastateltavien joukossa ei ollut ainuttakaan nuorta tai maahanmuuttajataustaista. Nämä seikat eivät silti poista sitä tosiasiaa, että Sitratorin nykytilanne näyttäytyy alueen asukkaille epämieluisana. Tämä oikeastaan vahvistaa Ta- notorvi-lehden aiempina vuosina toteuttaman asukaskyselyn tulosta, jossa Sitratorin koetaan epämiellyttävänä paikkana (Bärlund 2016). Osa haastateltavista nimesi Sitratorin nykytilanteen vaikuttavan myös siihen, miten mieluisaa on vierailla Kanneltalossa. Näistä lähtökohdista Kanneltalolla on perusteltu tarve olla osaltaan mukana kehittämässä lähialuettaan.

Positiivisia ja todennettavia tuloksia löytyy mahdollisten pitkäaikaistulosten rinnalle. Asukkaat toivoivat haastatteluissa Sitratoria ympäröiviin seiniin taideteoksia. Sitratorille toteutetut seinämaalaukset osaltaan parantavat torin ulkoista ilmettä. Lisäksi asukastoi-

veita kuultiin maalausten ulkonäön ja värimaailman osalta. Asukaskuulemisen ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäksi koin tärkeäksi tuottaa pysyvää, julkista taidetta Sitratorille. Kaupunkitilassa olevat taideteokset lisäävät alueen arvostusta ja mahdollisesti jopa vähentävät ilkilivaltaa alueella. Taide osana kaupunkikeskustoja lisää alueen elävyyttä ja vetovoimaisuutta. (Taiteen edistämiskeskus 2014.) Seinäpintojen maalaaminen on ollut ilmeisen onnistunut toiminto. Teoksia ei ole töhritty tai ne eivät muutoin ole joutuneet ilkilivallan kohteiksi. Maalauksista saan säännöllisesti positiivista palautetta.

Kuva 15. Kuvapari. Kanneltalon edusta ennen ja jälkeen työpajojen. Kuvat Emilio Mäkipää.

Ei-kävijöiden mukaan ottaminen perus-yleisötyön keinoin on hankalaa. Heidän tavoittaminen on hankalaa ja ei-kävijät eivät välttämättä ole kovin kiinnostuneita siitä mitä tarjotaan, vaikka viesti saataisiinkin heille saakka. (Virolainen 2015, 95–98.) Ilmainen pääsylippu tapahtumiin ei välttämättä johda siihen, että ei-kävijät innostuvat katsojiksi. Kokeusten mukaan maksuton pääsylippu lisää tapahtumissa kävijöitä, mutta ei-kävijöiden osuus ei kasva. (Lindholm 2015b, 69.) Kanneltalo tuottaa jo tapahtumia, joihin asukkailla on maksuton sisäänpääsy kuten kahvilan stagen tapahtumat ovat. Tämä ei silti riitä houkuttelemaan kuin toiminnastamme valmiiksi kiinnostuneet paikalle. Parhaat mahdollisuudet osallistumattomien saamiseksi mukaan taidelaitosten toimintaan on seinien ulkopuolelle jalkautuvat projektit (Sorjonen & Sivunen 2015, 95).

Tämän kehittämistyön tärkeimmäksi tulokseksi nostan asukkaiden yhteisen toiveen Sitratorin tapahtumatuotantojen lisäämiselle. Tiedonkeruussa kiinnostavasti nousi kaikkien haastateltavien samansuuntaiset toiveet Sitratorin tapahtumien sisältöjen suhteen. Esitettävä taide nousi ykköstoiveeksi niin sitratorilaisten kuin kaupunginosatapahtumissa toteutetuissa haastatteluissa. Esitysten ja tapahtumien tuottaminen Sitratorille on Kanneltalon toimenpide Sitratorin viihtyvyyden lisäämiseksi. Näillä toiminnoilla haetaan pitkäaikaisia ja kauaskantoisia positiivisia tuloksia, kuten alueen asukasosallisuuden parantamista.

Kanneltalo tuottaa Sitratorille sen kaltaista tapahtumallisuutta, josta kaikki pääsevät nauttimaan. Sisältösuunnittelussa kiinnitetään huomiota siihen, että tapahtumat ja toiminnot ovat vetovoimaisia laajalle asukaspinnalle. Tätä kautta on mahdollisuus saattaa alueen moninaiset asukkaat samanaikaisesti yhteen esityskatsojina. Yhteinen ja jaettu katsomiskokemus on Kanneltalon mahdollisuus vaikuttaa asukasyhteisöllisyyden vahvistumiseen ja myös perustelu toiminnan jatkamiselle. Kanneltalo huomioi alueellisen sijaintinsa ja monenlaiset yleisöt. Näin ollen kulttuuritapahtumia on perusteltua tuottaa Kanneltalon seinien ulkopuolelle ja erityisesti Sitratorille.

Lyonissa on kokemusta seinien ulkopuolelle suuntautuvien toimintojen paitsi lisäävät taiteen saavutettavuutta, myös saavuttaa uutta yleisöä perustoiminnan pariin. Lyonissa kulttuurisopimuksen puitteissa toteutettuihin tapahtumiin osallistuneet henkilöt myös jatkossa osallistuivat todennäköisemmin toimintaan mukaan. Kun asukkaat olivat ensin päässeet joko näkemään alueillaan esityksiä tai osallistumaan työpajoihin niin tämä mahdollisi kynnystä vierailla taidetoimijan luona katsojana. (Villarubias 2016.)

Helsingissä juuri nyt pohditaan pystyisikö kaupunki olla mukana rakentamassa omia palveluitaan palkkaamalla ”aluejärkkäilijöitä”. Nämä henkilöt voisivat olla alueensa keskustelunavaajia sekä yhteyshenkilöitä kaupungin päätöksentekijöihin. (Vass 2016, 13.) Kaupunkiosatyöntekijöiden tärkeää roolia alueellisesti toteutettavissa hankkeissa korostettiin Lyonissa ja Tenstassa (ks. Villarubias 2016; Wiezell 2016). Ylhäältäpäin tipautetut, hankemaisesti toiminnot eivät ole enää tämän päivän osallisuustoimintaa. Helsingin moninaisuus huomioiden, aluejärkkäilijät pystyisivät huomioimaan alueelliset ominaispiirteet ja sen asukkaat. Heille löytyisi tärkeä rooli kaupungin toimijoiden, kolmannen sektorin toimijoiden ja asukkaiden yhteen saattamisessa. Aluejärkkäilijä voisi toimia alueensa sosiokulttuurisena innostajana ja motivoijana.

Sitratorilaisille tuotettu nopean kokeilun -työpajasta saadut kokemukset ovat osaltaan olleet käynnistämästä pitkäkestoisempia osallisuuteen tähtääviä toimintamuotoja sitratorilaisten kanssa. Myös näissä toiminnoissa huomioidaan sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteet, jossa yksilön osallistuminen on toiminnan lähtökohtana (Kurki 2000, 19). Ymmärryksestä yhteisöksi – Unohdetut -hankkeessa taiteilijat Maj-Britt Huovila ja Erkki Soininen työskentelevät sitratorilaisten kanssa kesän 2017 ajan. Sitratorilaisille annetaan mahdollisuus osallistua useampaan taidetyöpajaan ja luoda ammattitaiteilijoiden

kanssa omia paikkasidonnaisia nykytaideteoksia. Nämä teokset tulevat jäämään Sitratorin kaupunkitilaan. Taiteilija Päivi Raivio (2016) kertoi Meri-Rastilan torin kaupunkipuutarhatyöskentelystä, miten paikalliset asukkaat jo ennen viljelytilan valmistumista kiinnostuivat toiminnasta Raivion nakutellessa torilla istutuslaatikoita valmiiksi. Tämä kiinnitti positiivisella tavalla alueen asukkaiden huomion kun ostoskeskuksessa tapahtui jotain uutta ja positiivista. On kiinnostavaa nähdä miten Ymmärryksestä yhteisöksi – Unohdetut -hanke vaikuttaa sitratorilaisten lisäksi alueen asukkaisiin ja niihin, jotka päivittäin kiirehtivät Sitratorin läpi mahdollisimman nopeasti. Minkälaiselta näille ihmisille näyttäytyy toiminta, jossa sitratorilaiset tuottavat yhdessä taiteilijoiden kanssa jotain uutta ja kiinnostavaa torille? Olisiko alueen muilla asukkailla mahdollisuus nähdä sitratorilaiset uusin silmin? Olisiko tässä kasvupintaa yhteistyön aloittamiselle ja asukas yhteisöllisyyden kasvattamiselle?

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Olen kehittämistyöni prosessin aikana tutustunut monenlaisiin strategiakirjauksiin. Osallisuus ja syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten ottaminen mukaan toimintaan toistuu niissä oikeastaan jokaisessa. Strategiakirjauksista huolimatta osallisuustoimintoja kehittäminen erityisesti haastavassa elämäntilanteessa olevien kanssa on vaativaa ja tässä on erityisesti kunnallisilla toimijoilla kehitettävää. Kehittämistyöni aikana pohdin tehtäväämme kunnallisena palveluntarjoajana tässä päivässä ja tulevaisuudessa. Toiveeni on, että alueellisen kulttuurikeskuksen kulttuurituottajan työssä tulee yhä näkyvämmäksi työskentelyalueen ominaispiirteet ja niiden huomioiminen.

Helsingin kaupunki käy paraikaa läpi mittavaa organisaatiouudistusta. Organisaatiouudistuksen yksi taustavaikutin on kuntalaisten vaikutus- ja osallisuusmahdollisuuksien lisääminen. Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja Tommi Laitio on linjannut kunnallisten palvelujen parantamisen lähtevän siitä, että asukkaiden osallisuusmahdollisuuksia lisätään. (Laitio 2016.)

Kehittämistyöni kannalta kunnallisista toimijoista alueen yhdyskuntatyöntekijä on ollut kehittämistyössäni tärkein yhteistyökumppani. Yhdyskuntatyön tavoitteena on asukaspalveluiden kehittäminen monipuolisesti heidän sosiaalisissa ympäristöissään (Roivainen 2016, 109). Juuri nyt pohditaan erityisesti alueellisissa kulttuuritaloissa työskentelevien kulttuurituottajien työnkuvan sisältöä. Helsingin kulttuurikeskuksen johtaja Stuba Nikula linjaa, että yhteistyö kulttuurisen aluetyön sekä osallisuus- ja demokratiatoimintatyön välille pitää rakentaa silta. Tässä rakentamisessa tärkeä rooli on erityisesti alueellisilla Helsingin kulttuurikeskuksilla. (Vass 2014.)

Laition ja Nikulan linjaukset viitoittavat sitä, että kunnallisen kulttuurituottajan työnkuva palaa yhä enemmän 1960- ja 1970-luvuille, jolloin kunnallisten kulttuurityöntekijöitä palkattiin lähestymään alueellaan sellaisia ihmisiä, joilla oli ilmeinen tarve kulttuurin tuomiin mahdollisuuksiin oman luovuuden käyttöönotossa. Samoihin aikoihin aloitettiin yhdyskuntatyö, jonka päätavoite oli asukaspalveluiden kehittäminen ja oli vuorovaikutuksen lisääminen asukkaiden sosiaalisissa ympäristöissä – usein lähiöalueilla. Palveluiden saavutettavuuden uskottiin parantavan alueen tilannetta kokonaisvaltaisesti. (Luttinen 2015, 30; Roivainen 2016, 117.)

Benchmarkingin tuoma oppi kehittämistyölleni ja kulttuurituottajaosaamiseen on ollut merkittävä. Toiminnallisuutta ja asukaslähtöisyyttä korostettiin jokaisessa benchmarking-vierailukohteessa. Benchmarking toi osaltaan tuotantorauhan ja luvan kehittää asukasosallisuuteen, -vaikuttamismahdollisuuksiin ja näiden kautta alueen hyvinvointiin liittyvää työtä pitkällä aikajänteellä ja kiireettömästi. Erityisesti Lyonissa, jossa osallisuus ja asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet ovat kulttuuritoimintojen lisäksi kaupunkisuunnittelussa läpileikkaavia, korostettiin riittävän ajan merkitystä. Jos haluaa tehdä vaikuttavaa ja asukasosallisuutta lisäävää kulttuurityötä niin kiireellä tuloksia ei synny. Tarvitaan aikaa ja monihallintokuntaisen yhteistyön lisäksi yhteisnäkemyistä siitä mihin suuntaan toimintaa ollaan kehittämässä.

Muutosta on parempaan on yhden toimijan mahdotonta itsekseen toteuttaa. Kehittämistyöni aikana olen asukaskohtaamisten lisäksi keskustellut usean eri aluetoimijan kanssa kehittämistyöni aiheesta. Yhteistyö nousi erityisesti Lyonissa vahvasti esille jalkautumisten rinnalla. Keskusteluja olen käynyt niin työntekijä kuin esimiestyössä työskentelevien kanssa. Keskusteluissa on jaettu yhteinen kiinnostus Sitratorin kehittämiseksi.

Kehittämistehtävälläni on ollut positiivista säteilyä omaan työyhteisööni. Osallisuuteen, kulttuuridemokratiaan ja alueellisiin erityispiirteisiin liittyviä kysymyksiä on pohdittu ihan uudella intensiteetillä. Kun olen onnistunut rohkaiseman asukkaitamme osallistumaan, olen saanut tästä vastaavasti valtavasti itselleni. Osallistamisen yksi kiinnostava puoli onkin se, kuinka se voi olla tapa tuoda osallistajan työhön mielekkyyttä ja sisältöä (Lindholm 2015d, 149).

Epäonnistumisen pelko vaivaa varmasti jokaista työhönsä kunnianhimoisesti suhtautuvaa tuottajaa. Asukkaiden kuuleminen ja osallistaminen suunnitteluun toiminnan suunnitteluun lisää epäonnistumisen riskiä jo sillä jos ei heti onnistu saamaan asukkaita mukaan. Osallistaminen on elinehto, jos haluaa tehdä alueen asukkaita kiinnostavia kokonaisuuksia. Osallisuutta mietittäessä pitää muistaa tarjota kaikilla alueen asukkaille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ja varmistaa, ettei toimenpiteet sulje osaa asukasryhmistä pois (Lindholm 2015a, 26). Tässä on myös perustelu, miksi nostan sitratorilaisten kanssa tehtävän yhteistyön tärkeäksi myös jatkossa.

Sanotaan, että osallistaminen on vaikeaa. Tämän kehittämistyön kokeilujen kokemuksella väitän, että osallistaminen ei ole kovin vaikeaa. Pitää vain olla hieman rohkeutta ja

viitseliäisyyttä tehdä asioita totutusta kaavasta poiketen. Näitä johtopäätöksiä kirjoittaessani voin helposti nimetä kehittämisalueeni helpoimmaksi osa-alueeksi sitratorilaisten kanssa toteutetut haastattelut ja työpajat. Heidän kanssaan työskentely ei ollut ainoastaan helppoa vaan myös palkitsevaa.

Sitratorin joulujuhla -tapahtuma toteutettiin jälleen joulukuussa 2016. Kanneltalo osallistui tapahtumaan järjestämällä pääsylippuarvonnän tulevan kauden valikoituihin tapahtumiin. Arvontalomake (Liite 2) huomioitiin, jos vastaaja oli rastittanut sopivimman vaihtoehdon kysymykseen: ”Tarvitaanko Sitratorille enemmän tapahtumia?”. Vastausvaihtoehtoina oli kyllä tai ei. Saimme yhteensä 18 vastausta. Vastaajista jokainen pääsylippuarvontaan osallistunut oli vastannut kysymykseen: kyllä. Viesti on selkeä. Kulttuurityö Sitratorilla jatkuu tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Cantell, Timo, Linko, Maaria & Silvanto, Satu 2005. Alueelliset kulttuurikeskukset – kulttuuridemokratian perilliset. Teoksessa Kaupunkilaisten kulttuurikeskus – tarkastelussa Stoa, Kanneltalo ja Malmitalo. Toim. Satu Silvanto, Maaria Linko, Vesa Keskinen ja Timo Cantell. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 8-21.

Cluster Network Europe. Tensta konsthall. <http://www.tenstakonsthall.se/>. Luettu 20.12.2016.

Crossick, Geoffrey & Kaszynska, Patrycja 2016. Understanding the value of arts & culture. The AHRC Cultural Value Project Teoksessa CHAPTER 4 THE ENGAGED CITIZEN: CIVIC AGENCY & CIVIC ENGAGEMENT. <http://www.ahrc.ac.uk/documents/publications/cultural-value-project-final-report/>. 58–70. Luettu 3.1.2017

Eriksson, Päivi & Koistinen, Katri 2014. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskus tutkimuksia ja selvityksiä (11·14). Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Facebook 2016. Auel Coffee. Asiakasarviot. <https://www.facebook.com/auelcoffee/>. Luettu 15.12.16.

Fast, Maija 2016. Kannelmäki-liikkeen esittely. Kaupunkiakatemian brändikurssi Kanneltalossa. Helsinki. Omat muistiinpanot. 9.12.2016.

Freire, Paulo 2004. Pedagogia de tolerância. São Paulo: Editora ENESP.

Gillet, Jean-Guy 2006. La animación en la comunidad. Barcelona: Graò.

Haatainen, Marjo 2012. Kansalaisosallistumisen kehittäminen Stoa ohjelmistosuunnittelussa. Opinnäytetyö YAMK. 05/2012.

Helsingin Diakonissalaitos. D-asema Kannelmäki. Palveluita ja kansalaistoimintaa saman katon alla. <https://www.hdl.fi/fi/tervetuloa-helsingin-diakonissalaitoksen-sivuille>. Luettu 24.1.2017.

Helsingin kaupunki 2013a. Helsingin kaupungin aluetyön työryhmän loppuraportti. http://www.hel.fi/static/public/hela/vipa11010VH1J_Kaupunginjohtaja-J/Suomi/Paatost/2013/Halke_2013-12-04_Kj_41_Pk/9C49DDDC-76F1-4140-B227-350D9B20B062/Liite.pdf. Luettu 7.1.2017.

Helsingin kaupunki 2013b. Strategiaohjelma 2013–2016. Liite 1. Strategiaohjelman 2013–2016 perustelumistio. http://www.hel.fi/static/taske/julkaisut/2013/Strategiaohjelma_2013-2016_Kh_250313.pdf. Luettu 6.11.2016.

Helsingin kaupunki 2017. Palvelut ja hallinto. Palvelut kaupunginosissa. Kaarela <http://www.hel.fi/www/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/hallinto/kaupunginosat/kaarela>

Helsingin kulttuurikeskus 2017a. Helsingin malli. <http://www.hel.fi/www/kulke/fi/Kulttuuripolitiikka/helsingin-malli/>. Luettu 24.1.2017.

Helsingin kulttuurikeskus 2017b. Kulttuurikeskus. Viraston esittely. Talot <http://www.hel.fi/www/kulke/fi/viraston-esittely/talot/>. Luettu 24.1.2017.

Helsingin kulttuurikeskus 2015. Toimintakertomus 2014.

<https://dev.hel.fi/paatokset/media/att/f3/f3ab93b8ff35eabb8ff0052861a549498c1f7f3.pdf>. Luettu 11.3.2017.

Helsingin Lähiöprojekti 2015. Projektisuunnitelma 2016–2017. http://www.hel.fi/static/kanslia/Lahioprojekti/julkaisut/lahioprojektin_projektisuunnitelma_2016-2017.pdf. Luettu 29.12.2016.

Helsingin seudun aluesarjat 2016. Tilastokanta. <http://www.aluesarjat.fi/>. Luettu 28.12.2016.

Helsingin seudun aluesarjat 2017. Tilastokanta. <http://www.aluesarjat.fi/>. Luettu 16.3.2017.

Helsingin taidemuseo 2017. Unelma. <https://www.hamhelsinki.fi/sculpture/unelma-oonattikkaoja/>. Luettu 4.1.2017.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Husa, Mikko 2016. Aamulehti 8.6.2016. Tampereen kesän kovin esitys syntyy kivusta ja hulluudesta. <http://www.aamulehti.fi/kulttuuri/tampereen-kesan-kovin-esitys-syntyy-kivusta-ja-hulluudesta-23710421/>. Luettu 10.2.2017.

Kaarela-seura. <http://www.kaarela-seura.com/7>. Luettu 21.12.2016.

Kanneltalo 2017. <http://www.kanneltalo.fi/>. Luettu 4.1.2017.

Kari, Tapio & Kasurinen, Maissi 2016. Helsingin henki 2/2016. Helsingin kaupungin henkilöstölehti. Jos joltain niin Helsingiltä se onnistuu. Kaupunginjohtaja Jussi Pajusen haastattelu. Helsinki: Sanomapaino Oy, 7–11.

Karjalainen, Pekka 2008. Yhteisyyttä ja yhdyskuntatyötä. Teoksessa Nupponen, Terttu, Broman, Eeva-Liisa, Korhonen, Erkki & Laine, Markus (toim.). Myönteisiä muutoksia ja kasvavia haasteita. Kokemuksia Helsingin lähiöprojektin v. 2004–2007 ja Urban II -yhteisöaloiteohjelman v. 2001–2006 toiminnasta. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 127–146.

Kasurinen, Maija-Liisa 2017. Helsingin henki 01/2017. Helsingin kaupungin henkilöstölehti. Kaupunki uudistuu - Uusi rakentuu. Helsinki: Sanomapaino Oy, 6–11.

Kaupunginosat 2016. Kaarela-Kannelmäki. Ajankohtaista. Unelman julkistamistilaisuus ti 12.11. Sitratorilla. <http://kaupunginosat.net/kannelmaki/a/543-tule-unelman-julkistustilaisuuteen-ti-12-11-sitratorille>. Luettu 20.10.2016.

Keskinen, Vesa 2005. Helsingin kulttuurikeskuksen käyttäjät. Teoksessa Kaupunkilaisten kulttuurikeskus – tarkastelussa Stoa, Kanneltalo ja Malmitalo. Silvanto, Satu, Linko, Maaria, Keskinen, Vesa & Cantell, Timo (toim.). Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Kunnas, Veikko (pj), Kajantie, Marianna, Koskinen, Tuulikki & Mäkinen, Riikka, 2012. Helsingin kulttuuristrategia 2012–2017 ja taustaselvitys. Helsinki: Helsingin kulttuurikeskus.

Hotanen, Jorma, Risto O. Laine & Seppo Pietiläinen 2001. Benchmarkingopas: Opi hyviltä esikuvilta. Laatukeskus: Helsinki

Kurki, Leena 2008. Innostava matkailu. Sosiokulttuurinen innostaminen ja vapaa-aika. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab.

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Kurki, Leena 2010. Sosiokulttuurinen innostaminen vankilassa. Teoksessa Kurki, Leena, Kurki-Suutarinen, Matleena & Taruvuori Karoliina. Muurien sisällä - sosiokulttuurinen innostaminen vankilassa. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Krautsuk, Satu 2016. 20.4.2016. Yle kotimaa. Tutkimus: Kuntalaiset luottavat enemmän asukasliikkeisiin kuin kuntapolitiikkaan. <http://yle.fi/uutiset/3-8821484>. Luettu 6.2.2017

Laitio, Tommi 2016. Asukasosallisuusilta Kanneltalossa. Helsinki. Omat muistiinpanot. 20.9.2016.

Lehtonen, Hanna-Maria 2013. Nuoret osallisiksi kunnan nuoriso- ja kulttuuripalveluiden suunnitteluun poikkihallintokuntaisella yhteistyössä. Case Operaatio Pulssi! Opinnäytetyö YAMK. 22.11.2013.

Lindholm, Arto 2015a. Johdanto. Teoksessa Ei-kävijästä osalliseksi – osallistaminen, osallistuminen ja osallisuus kulttuurialalla. Lindholm, Arto (toim.). Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja: Helsinki. 14–31.

Lindholm, Arto 2015b. Kulttuurilaitosten kävijät ja epätodennäköiset kävijät. Teoksessa Kävisikö Kulttuuri? Kulttuurituottajuus ja kulttuurin yleisöt. Iso-Aho, Juha & Vartiainen, Pekka (toim.). Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 15. Jyväskylä: Kirjapaino Kari Ky. 63–70.

Lindholm, Arto 2015c. Ei-kävijät yleisötutkimuksen läpivalaisussa. Teoksessa Ei-kävijästä osalliseksi – osallistaminen, osallistuminen ja osallisuus kulttuurialalla. Lindholm, Arto (toim.). Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja: Helsinki. 64–72.

Lindholm, Arto 2015d. Johtopäätökset: voiko ei-kävijöitä osallistaa? Teoksessa Ei-kävijästä osalliseksi – osallistaminen, osallistuminen ja osallisuus kulttuurialalla. Lindholm, Arto (toim.). Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja: Helsinki. 136–149.

Luttinen, Jaana 2015. Kulttuurista työtä. Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU 1975–2015. Kotka: Painokotka Oy.

Malminkartanon Asukasyhdistys. Facebook-sivut. <https://www.facebook.com/Malminkartano2014Elojuhlat/posts/>. Luettu 1.9.2016.

Manninen, Antti 2005. Kanneltalo ja musiikki. Teoksessa Kaupunkilaisten kulttuurikeskus – tarkastelussa Stoa, Kanneltalo ja Malmitalo. Silvanto, Satu, Linko, Maaria, Keskinen, Vesa & Cantell, Timo (toim.). Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Manninen, Antti 2016. Kanneltalon toimintasuunnitelma 2017.

Maunula-talo. Mikä on Maunula-talo? <http://maunulatalo.fi/maunulatalo/>. Luettu 12.9.2016.

Merimaa, Maija, Silvanto, Satu 2005. Alienista Ötökkäoopperaan – kulttuurikeskusten ohjelmaa vuosien varrelta. Teoksessa Kaupunkilaisten kulttuurikeskus – tarkastelussa Stoa, Kanneltalo ja Malmitalo. Silvanto, Satu, Maaria, Linko, Keskinen, Vesa & Cantell, Timo (toim.). Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Merimaa, Maija & Väliniemi, Jenni 2005. Jyväskylän kesästä arkeen – Stoa, Kanneltalon ja Malmitalon syntyvaiheet. Teoksessa Kaupunkilaisten kulttuurikeskus – tarkastelussa Stoa, Kanneltalo ja Malmitalo. Silvanto, Satu, Maaria, Linko, Keskinen, Vesa & Cantell, Timo (toim.). Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Mustonen, Pekka & Lindblom, Taru 2016. Kulttuuriosallistuminen ja kulttuurimuodoista pitäminen Helsingissä. Kvartti-lehti 3/2016. Helsingin kaupungin Tietokeskus: Libris, Helsinki. 92–107.

Mykrä, Pekka 2014. Osallisuutta raha-automaattivastuksilla. Teoksessa Arja Jämsén & Anne Pyykkönen (toim.) Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. 86–95.

Nupponen, Terttu 2010. Huolenpito, itsemäärääminen ja itsevastuu. Teoksessa Ruohonjuuresta ruohonkärjeksi - rikastavat yhteisöt ja alueet. Saeda, Marjala & Tolvanen, Ari (toim.). Helsinki: Kirja kerrallaan, Lasipalatsi. 29–39.

Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritalahti Jarmo, 2014. Kehittämistyön menetelmät – uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Sanoma Pro Oy: Helsinki.

Operaatio Pulssi!. Tietoa meistä. <http://lansipulssi.munstadi.fi/tietoa-meista/>. Luettu 30.1.2017.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Etusivu. Tiedotteet. Ministeri Grahn-Laasonen jakoi esittävien taiteiden, elokuvan ja kirjallisuuden valtionpalkinnot. 29.11.2016. http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2016/11/valtionpalkinnot_2016_esittavat_taietet.html?lang=fi. Luettu 10.2.2017.

Pahkasalo, Katariina, Hakula, Anna & Ylinen, Helena 2012. Kulttuurille ja asukastoiminnalle tiloja ja paikkoja. Ympäristöministeriö. <http://www.ym.fi/download/no-name/%7BE0B6E43C-2BBF-4654-ACAA-6FC0131F1032%7D/52530>. Luettu 5.1.2017.

Roivainen, Irene 2016. Alueelliset yhteisöt sosiaalityön kenttinä ja työmuotoina Teoksessa Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat, 2016. Roivainen, Helena & Ranta-Tyrkkö, Satu (toim.). Painettu EU:ssa: United Press Global. 109–129.

RuutiBudjetti. Mikä RuutiBudjetti? <http://ruutibudjetti.munstadi.fi/mika-ruutibudjetti/>. Luettu 2.1.2017.

Räisänen, Petteri 2014. Taide keskittyy keskustaan - Helsingin kulttuuri- ja kirjastolautakunnan avustusten alueellinen jakautuminen vuonna 2013. Helsinki: Helsingin kulttuurikeskus 2014.

Saari, Juho 2011. Hyvinvoinnin tulevaisuus. Teoksessa Saari, Juho (toim.) Hyvinvointi – suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus. 337–361.

Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni, 2013. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. 11. painos. 2009. Vantaa: Hansaprint Oy.

Saukkonen, Pasi 2014. Vankka linnake, joustava sopeutuja vai seisova vesi? Suomalaisen kulttuuripolitiikan viimeaikainen kehitys. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö

Cuporen verkkojulkaisuja 23/2014.
<http://www.cupore.fi/documents/Kulttuuripolitiikankehitys.pdf>. Luettu 21.12.2016.

Seppänen, Marjaana & Haapola, Ilkka 2016. Arjen sankarit ja ikkunasta katsojat – ikään-tyneiden urbaani yhteisöllisyys. Teoksessa Tutkitusti parempi lähiö – Asuinalueiden kehittämisohjelman tutkimusjulkaisu. Toim. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA. Helsinki: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy. 76–81.

Sorjonen, Hilppa & Sivonen, Outi 2015. Taide- ja kulttuurilaitosten yleisötyön muodot, laajuus ja tuloksellisuus. (PDF). Cuporen verkkojulkaisuja.
http://www.cupore.fi/verkkojulkaisut_27.php. Luettu 21.12.2016.

Striano, Mauro 2015. Participation: Inclusion, Empowerment and Routes Out of Homelessness. Homeless in Europe, Spring 2015, 2.
<http://www.feantsa.org/spip.php?article4645&lang=en>. Luettu 21.12.2016.

Suoranta, Juha & Ryyänen, Sanna 2014. Taisteleva tutkimus. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU. Uutisarkisto. Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU ry palkitsee: Tuottajapäivillä 17.11.2014 jaettiin 3. tuotanto- ja tuottajapalkinto.
http://taku.fi/ajankohtaista/uutisarkisto/taide-_ja_kulttuurialan_ammattijarjesto_taku_ry_palkitsee_tuottajapaivilla_17.11.2014_jaettiin_3._tuotanto-_ja_tuottajapalkinto.2616.news. Luettu 1.2.2017.

Taiteen edistämiskeskus 2014. Prosentti taiteelle antaa virtaa!
<http://www.taite.fi/documents/11580/137239/TAIKEprosenttiesite2014.pdf>. Luettu 9.3.2017.

Tanotorvi. Lehti 12/2013. Luettavissa <http://www.lehtiluukku.fi/lue/kannelmaki-lehti-12-2013/40330.html>. Luettu 1.2.2017.

Tekes. Uutiset 2013. Ruohonjuuritason ideat käyttöön julkisen sektorin uudistamisessa. <https://www.tekes.fi/nyt/uutiset-2013/ruohonjuuritason-ideat-kayttoon-julkisen-sektorin-uudistamisessa/>. Luettu 2.2.2017

Tuulaniemi, Juha. 2011. Palvelumuotoilu. Helsinki: Talentum.

Vass, Teemu 2016. Kvartti-lehti 3/2016. Osallisuus on muutakin kuin puistojuhlaa – helsinkiläiset saamassa uuden vuorovaikutusmallin. Tommi Laition haastattelu. Helsingin kaupungin Tietokeskus: Libris, Helsinki. 8–15.

Vass, Teemu 2014. Kvartti-lehti 1/2014. Missä kulttuuri luuraa, Stuba Nikula? Haastattelussa Stuba Nikula. <http://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/missa-kulttuuri-luuraa-stuba-nikula>. Luettu 21.12.2016.

Vilkman, Sanna 2017. Yle uutiset. 8.2.2017. Nykyaiteen supertähti Olafur Eliasson Suomessa: Taiteen merkitys kasvaa, kun luottamus politiikkaan mennyt. <http://yle.fi/uutiset/3-9449772>. Luettu 10.2.2017.

Virolainen, Jutta 2015. Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset. Katsaus taiteeseen ja kulttuuriin osallistumiseen, osallisuuteen ja osallistumattomuuteen. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö CUPORE. Cuporen verkkojulkaisu 26. http://www.cupore.fi/images/tiedostot/kulttuuriosallistumisenmuuttuvatmerkitykset_000.pdf. Luettu 22.12.2016.

Virtanen, Leena 2017. Helsingin Sanomat. 10.1.2017. Kallio alkoi pöhistä vuosikymmenen alussa, mutta mihin se pöhinä on kadonnut? <http://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005034351.html>. Luettu 2.2.2017.

Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Kannelmäki. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Kannelm%C3%A4ki>. Luettu 20.12.2016.

Wilenius, Markku 2015. Tulevaisuuskirja - Metodi seuraavan aikakauden ymmärtämiseen. Keuruu: Otava.

Yin, Robert K. 2014. Case Study research: Desing and methods. Sage. Thousan Oaks. CA.

Julkaisematon materiaali:

Aalto, Annamari 2016. Yhdyskuntatyöntekijä. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirasto. Sähköposti 7.12.2016.

Eskelinen, Leena 2017. Kirjastonhoitaja. Kysy kirjastonhoitajalta -palvelu. Sähköposti 18.1.2017.

Haatainen, Marjo 2017. Kulttuurituottaja. Helsingin kulttuurikeskus. Sähköposti. 7.2.2017.

Penttilä, Inari 2017. Suunnittelija. Helsingin nuorisoasiankeskus. Sähköposti. 13.2.2017.

Räsänen, Petteri 2017. Projektisihteeri. Helsingin kulttuurikeskus. Sähköposti. 13.2.2017.

Haastattelut:

Beaudot, Benedict 2016. Yleisötyöntekijä. Lyon. 27.9.2016

Bärlund, Erik 2017. Tanotorvi-lehden päätoimittaja. Kanneltalo. 13.1.2017.

Cicero, Catherine 2016. Puheenjohtaja. Lyon. 29.9.2016.

Laukkanen, Tiina 2016. Kulttuurituottaja. Kanneltalo. 8.6.2016.

Libercier, Guy 2016. MJC Johtaja. Lyon. 29.9.2016.

Linkonen, Salla 2016. Ilmaisutaidon ohjaaja. Lyon. 1.10.2016.

Noronen, Tuija 2016. Opistos sihteeri. Helsingin suomenkielinen työväenopisto. Kanneltalo. 7.6.2016.

Raivio, Päivi. Taiteilija. Kahvila Ipi, Helsinki. 6.9.2016.

Salonen, Ville 2016. Myymäläpäällikkö (vs.). Alepa Sitratori. Helsinki. 16.5.2016.

Sarpo, Antti 2016. Toiminnanjohtaja. Helsingin nuorisoasiankeskus. Helsinki. 9.5.2016.

Tollet-Kowalski, Christine 2016. Kansainvälisten yhteyksien johtaja. Lyon. 28.9.2016.

Villarubias, Marc 2016. Mission culturelle -osaston johtaja. Lyon. 28.9.2016.

Wiezell, Hedvig. Tuottaja. Tensta konsthall. Tukholma. 13.12.2016.

Nimettömät haastattelut:

Malminkartanon Elojuhlat 2016. Avoimet haastattelut. 21 haastattelua (Vastaajat 1-21). 28.8.2016.

Mätäjoki festivaali 2016. Avoimet haastattelut. 17 haastattelua (Vastaajat 1-17). 29.5.2016.

Sitratorin kevättapahtuma 2016. Avoin ryhmähaastattelu 11 haastateltavaa (Vastaajat 1-11). Avoin yksilöhaastattelu (Henkilö A). 21.4.2016

Sitratori 2016. Avoin ryhmähaastattelu. Yhdeksän haastateltavaa. 18.5.2016.

Liitteet

Liite 1. Arvontalomake Sitratorin joulujuhla 2015 -tapahtumassa

Liite 2. Arvontalomake Sitratorin joulujuhla 2016 -tapahtumassa

Liite 1. Arvontalomake Sitratorin joulujuhla 2015 -tapahtumassa

Kanneltalo

ARVONTA 4.12.15**Nimesi:** _____**Osoite:** _____**Puhelin ja sähköposti:** _____

Kaikkien vastaajien kesken arvotaan kaksi lippua valitsemaasi Kanneltalon esitykseen keväällä. Esitysvaihtoehdot:☐ la 6.2. klo 19 Ritva Oksanen: Näyttelijätär☐ ke 9.3. klo 19 Wusheng Company: Sigurd Ring☐ pe 15.4. klo 18.15 Takapiha Burleski: Tulta ja Tasseleita**Näyttelijätär: Ritva Oksanen 50 vuotta näyttämöllä** la 6.2. klo 19

Aloitteleva näyttelijä maaseututeatterissa. Neljän pienen tytön äiti Radioteatterissa. Freelancer lama-Suomessa. Ravintolaemäntä Josafatissa. Vanheneva filmitähti. Juopotteleva näyttelijätär. Tiukka bisnesnainen. **Ritva Oksanen** on näyttelijätär. Kapellimestari Pedro Hietanen, ohjaus Arja Pessa, käsikirjoitus Outi Popp, valosuunnittelu Hannu Suutari, äänisuunnittelu Pasi Lehtinen. Kesto 120 min, väliaika.

Wusheng Company: Sigurd Ring ke 9.3. klo 19

Kuningas Sigurd rakastuu ystävänsä Alfin sisareen Hilmaan. Alf on jo kuitenkin luvannut Hilman toiselle. Mitä kaikkea Sigurd on valmis tekemään saadakseen tahtonsa läpi? Kuka uskaltaa vastustaa häntä? Sigurd Ring on pohjoismaiseen mytologiaan pohjautuva Peking-ooppera, jossa yhdistyvät huikea akrobatia ja näyttävät toimintakohtaukset. Klassisen pohjoismaisen tragedian on sovittanut ja ohjannut **Elias Edström**, joka on ainoana eurooppalaisena valmistunut maisteriksi Kiinan kansallisesta teatteriakatemiasta. Esiintyjät Elias Edström, Talvikki Eerola, Niko Arola ja Pekka Saarikorpi, kantele Senni Eskelinen, ohjaus Elias Edström, valot Milka Timosaari. Esitys on ruotsinkielinen, tekstitys suomeksi.

Takapiha Burleski: Tulta ja Tasseleita pe 15.4. klo 18.15

Gigi Pralinen ja Sandy Junglen alkulöylyt go go- ja burleskityyliin kahvilan stagella klo 18.15, vapaa pääsy. Tulta ja tasseleita klo 19 salissa. **Sandy Jungle** on asfalttiviidakon villikissa, jonka suonissa virtaa rock 'n' roll ja pin up -romantiikka. **Gigi Pralinen** seuraaminen puolestaan on kuin joisi pinkkiä shamppanjaa Tiffanyllä -sarjakuvahahmojen kera. Kesto avoin.

Burleskin luonteen mukaisesti esitykset sisältävät riisumista ja osittaista alastomuutta, mutta riisuminen ei ole yleensä niinkään itsetarkoitus kuin tarinankerronnan väline. Yleisön rooli on tärkeä: ilakointi ja kannustaminen on jopa toivottavaa! Kesto 90 min, väliaika

Liite 2. Arvontalomake Sitratorin joulujuhla 2016 -tapahtumassa

Kanneltalo

ARVONTA TO 8.12.16

Kysymys: Tarvitaanko Sitratorille enemmän tapahtumia?

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos vastasit kyllä niin kerro omin sanoin millaisia tapahtumia toivot:

Nimesi: _____

Osoite: _____

Puhelin&sähköposti: _____

Kaikkien vastaajien kesken arvotaan kaksi lippua valitsemaasi Kanneltalon esitykseen keväällä. Haluatko osallistua lippuarvontaan? Esitysvaihtoehdot (rastita yksi tai useampi mieleinen)

☐ **pe 27.1. klo 19 VAPAAkollektiivi: Parts of Life - Miltä tuntuu olla ihminen?**

Yhteispohjoismainen nykytanssiteos lähestyy universaaleja aiheita henkilökohtaisesta näkökulmasta. Teos puhuu ja tanssii rakkautta, leikkiä ja työtä, elämän ainutlaatuisuutta.

☐ **la 4.2. klo 14 Maria Baric Company: Salaisuuksien sateenvarjo**

Nukketeatterin ja varjoteatterin keinoin visualisoitu tarinallinen konsertti lapsiperheille. Konsertin jälkeen mahdollisuus ostaa uunituoretta levyä nimmareilla Kanneltalon aulassa.

☐ **ti 14.2. klo 19 Suomen Komediateatteri: Myydään 3H+K**

Nelikymppinen Ronja palaa miehensä Laurin kanssa maalle lapsuudenkotiinsa. Siellä Ronja käy läpi parisuhdettaan, kohtaa äitinsä - ja lopulta itsensä. Menikö elämä niin kuin piti?

☐ **pe 17.2. klo 19 Suomen Komediateatteri: Mortified Finland**

Me kaikki olemme joskus olleet teinejä ja selvinneet siitä! Eri vuosikymmeninä teinivuosiaan viettäneiden päiväkirjamerkinnot ja kirjeet palauttavat mieleen paitsi nuoruuden tunnemyrskyt, myös ajan musiikkiin, muotiin ja tapahtumiin liittyviä nostalgisia muistoja.